

NEMZETBIZTONSÁGI SZEMLE

Kiemelt közlemények

CSIZNER ZOLTÁN: *A magyar hírszerző és elhárító szervek története 1918-tól a II. világháború végéig*

ERDÉSZ VIKTOR: *Az irányítás és az elemzés-értékelés rendszere az amerikai Hírszerző Közösségben*

NAGY KATALIN – MEZEI JÓZSEF: *Nemzetközi kitekintés a terrorelhárítás területén folytatott biztonság tudatosítási programokba*

8. évf. (2020)
2. szám

ISSN 2064-3756 (elektronikus)

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

Nemzetbiztonsági Szemle

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézetének elektronikus (online) megjelenésű tudományos folyóirata

HU ISSN 2064-3756 (online)

A szerkesztőbizottság elnöke

Dr. habil. Boda József, NKE

A szerkesztőbizottság tagjai

Dr. Béres János

Dr. Botz László

Dr. habil. Dobák Imre

Dr. Philipp Fluri, Svájc

Hazai Lászlóné dr.

Dr. Kobilka István

Dr. Kovács Zoltán András

Dr. Ludek Michalék, Csehország

Prof. Dr. Padányi József

Dr. Regényi Kund Miklós

Prof. Dr. Resperger István

Prof. Dr. Szakály Sándor

Dr. Takács Tibor

Dr. Vida Csaba

Főszerkesztő

Dr. habil. Dobák Imre, NKE

Szerkesztőség

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet

Szerkesztő: Dr. Deák József

Szerkesztőségi titkár: Mezei József

Internetes elérhetőség: <http://nbszemle.uni-nke.hu>

Kiadó

Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft.

Kapcsolat: www.ludovika.hu; info@ludovika.hu

1089 Budapest, Orczy út 1.

info@ludovika.hu • +36 1 432 9000

A kiadásért felel: Koltányi Gergely ügyvezető igazgató

Olvasószerkesztők: Resofszi Ágnes, Orbán Áron, Tar Krisztina

Tördelőszerkesztő: Kőrösi László

Nyomdai kivitelezés: Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft.

Tartalom

Erdész Viktor

Az irányítás és az elemzés-értékelés rendszere az amerikai
Hírszerző Közösségben 3

Csizner Zoltán

A magyar hírszerző és elhárító szervek története 1918-tól
a II. világháború végéig 18

Nagy Ivett

Kábítószer-bűncselekmények nemzetközi kitekintésben 40

Nagy Katalin – Mezei József

Nemzetközi kitekintés a terrorelhárítás területén folytatott
biztonságtudatosítási programokba 50

András László Szabó

Criminal Policy Approach to Lone Offenders and a Possible Model
for their Identification 66

Erdész Viktor¹

Az irányítás és az elemzés-értékelés rendszere az amerikai Hírszerző Közösségben

*The System of Administration and Analysis
in the US Intelligence Community*

Az amerikai Nemzeti Hírszerző Főigazgató az elvek, a módszerek és az eljárások, összességében a szervezeti kultúra egységesítésére szolgáló utasításaival erősíti a Hírszerző Közösség integrációját. A tanulmány a szakmai irányítás és az elemzés-értékelés rendszerére vonatkozó főigazgatói utasítások tartalmának vizsgálatával feltárja a nemzetbiztonság jelenkori amerikai megközelítését és összegzi a tanulságokat.

Kulcsszavak: Amerikai Egyesült Államok, Hírszerző Közösség, nemzetbiztonság, hírszerzés, elemzés, automatizálás

The US Director of National Intelligence furthers the integration of the Intelligence Community through directives written to standardise principles, methods and procedures – the organisational culture of intelligence. This study examines the contemporary US approach on intelligence administration and analysis by exploring the content of the DNI directives concerned, and finally draws the lessons learned.

Keywords: United States of America, Intelligence Community, intelligence, analysis, automatisisation

¹ Erdész Viktor a Nemzeti Közszoigálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola doktorandusza. E-mail: viktorerdesz@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4407-9438

1. Bevezetés, fogalmak, módszertan

Az Amerikai Egyesült Államok Hírszerző Közössége (IC)² nemzetbiztonsági szolgálatok laza hálózataként egyre kevésbé volt képes megfelelni a 21. század első évtizedében jelentkező kihívásoknak. Felismerve a szervezeti összevonások akadályait, az amerikai nemzetbiztonsági vezetés úgy határozott, hogy az IC tevékenységét funkcionálisan, az elvek, a módszerek és az eljárások, összességében a szervezeti kultúra egységesítésével integrálja.³ A folyamat motorja a Nemzeti Hírszerző Főigazgató (DNI),⁴ aki a Hírszerző Közösség tevékenységének szakmai irányítását⁵ az eljárások egységesítésére és összehangolására, jog-, hatás- és feladatkörök delegálására, valamint új szervezeti egységek megalakítására szolgáló, az IC egészére vonatkozó utasításokkal⁶ valósítja meg. Az utasításokban megfogalmazott általános elveket iránymutatások,⁷ eljárások⁸ és emlékeztetők⁹ részletezik.¹⁰

Az átláthatóság jegyében az utasítások szabadon elérhetőek a Nemzeti Hírszerző Főigazgató Hivatalának (ODNI)¹¹ honlapján.¹² A titoktalanítás¹³ ezen amerikai gesztusa rámutat, hogy a nemzetbiztonsági tevékenységek, módszerek és információk meghatározott köréről folytatott tudományos és közéleti diskurzus, valamint az átláthatóságból eredő társadalmi támogatottság előnyei messze meghaladják a közzététel járó kockázatokat. A tanulmányom elkészülte is e megközelítés hozadéka.

Írásom az amerikai Hírszerző Közösséggel foglalkozik, ezért a nemzetbiztonság amerikai megközelítését tükrözi. Az amerikai „intelligence” kifejezést magyarra általában hírszerzőként fordítjuk, pedig tulajdonképpen pontosabb lenne a nemzetbiztonság¹⁴ kifejezés használata. A fogalmat részletesen körüljárja Martin T. Bimfort, akinek az eredetileg „Titkos!” (SECRET) minősítésű, 1958-ban írt meghatározását 1994-ben tette közzé a Központi Hírszerző Ügynökség (CIA)¹⁵. A kezdetben belső használatra szánt feljegyzés jelenleg a CIA hivatalos definíciójául szolgál – a titoktalanítás újabb

² Intelligence Community – IC.

³ E megközelítést a DNI az „Intelligence Enterprise” fogalommal írja le. Forrás: *Intelligence Community Directive 103 – Intelligence Enterprise Exercise Program*. 2008. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_103.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.); valamint A Hírszerző Közösség felépítéséről és reformjáról lásd: Erdész Viktor: Az amerikai hírszerzési reform és tanulságai. *Felderítő Szemle*, 18. (2019), 3. 111–128.

⁴ Director of National Intelligence.

⁵ A Nemzeti Hírszerző Főigazgató központi helyet foglal el a Hírszerző Közösség tevékenységének fejlesztésében és integrálásában. Közvetlen irányítási jogkörrel nem rendelkezik ugyan egyetlen szolgálat felett sem, de a kiadott utasítások kötelező érvénye és az ellenőrzés rendszere mégis szakmai irányító szerepet ad a főigazgatónak.

⁶ Intelligence Community Directive – ICD.

⁷ Intelligence Community Policy Guidance – ICPG.

⁸ Intelligence Community Standard – ICS.

⁹ Intelligence Community Memorandum – ICM.

¹⁰ *Intelligence Community Directive 101 – Intelligence Community Policy System*. 2019. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_101.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

¹¹ Office of the Director of National Intelligence.

¹² *Intelligence Community Directives*. Office of the Director of National Intelligence. Elérhető: www.dni.gov/index.php/what-we-do/ic-related-menus/ic-related-links/intelligence-community-directives (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

¹³ Desecretization.

¹⁴ Nem tévesztendő össze a „nemzeti biztonság” („national security”) fogalmával.

¹⁵ Central Intelligence Agency.

példájaként. Bimfort álláspontja szerint az intelligence „a kormányzati külpolitika és a nemzeti biztonság számára fontos, külföldi országokra és az ügynökeikre vonatkozó információ gyűjtése és feldolgozása;¹⁶ a külpolitikai célok előmozdítását támogató, a kormányzathoz nem köthető tevékenységek folytatása;¹⁷ valamint a fenti folyamat és termékeinek, valamint az ezekhez köthető személyek és szervezetek védelme”.¹⁸

Bimfort szerint az elhárítás (*counterintelligence*) az intelligence organikus, elválaszthatatlan része, hasonlóan az emberi szervezet fehérvérsejtjeihez és antitestjeihez.¹⁹ A jobb megértés érdekében érdemes megvizsgálni a counterintelligence definícióját is, amelyhez segítséget nyújt a CIA a Nemzeti Biztonsági Tanácshoz²⁰ 1957-ben felterjesztett, eredetileg „Szigorúan titkos!” (TOP SECRET) minősítésű, 2003-ban közzétett dokumentuma. E szerint az elhárítás „olyan hírszerző tevékenység²¹ és az ennek eredményeként elkészült tájékoztató,²² amelynek célja a nemzet biztonságának, valamint külföldi személyzetének és létesítményeinek védelme a kémkedéssel, a kémelhárítással, a szabotázzsal és a felforgatással szemben”.²³ Az ODNI definíciója szerint az „intelligence” (egyszerűsítve, a hírszerzési információra és a tájékoztatókra utalva) az amerikai nemzeti és belbiztonságra vonatkozó információk összessége.²⁴ E definíciókból következik, hogy az intelligence amerikai értelmezésben lefedi a hazai szaknyelv hírszerzés, elhárítás és terrorelhárítás²⁵ fogalmait is. A tanulmányban a hírszerzés fogalmát a szélesebb, amerikai értelemben használom.

A főigazgató utasításainak feldolgozása során a nemzetbiztonsági rendszer irányítására és az elemzés-értékelés módszertanára vonatkozó – 2008 és 2019 között kiadott – dokumentumokat dolgoztam fel. Más utasítások a hírszerzés önálló ágait és az elhárítást, a nemzetbiztonság informatikai vetületeit stb. szabályozzák, amelyek szintén érdemesek a tudományos vizsgálatra.

A dokumentumok csoportosításakor a nemzetbiztonsági hírszerzési ciklus elemeinek és az elemző-értékelő munka tevékenységi köreinek Vida Csaba által bemutatott felosztását követtem. Vida Csaba szerint „a ciklus a következő szakaszból áll: az információigények fogadásából és a hírszerzés folyamatának megtervezéséből és megszervezéséből (1), az adatszerzésből (2), az információk feldolgozásából

¹⁶ „Positive intelligence,” amelynek fókuszában a szűk értelemben vett hírszerző tevékenység áll, de magában foglalja a kémelhárításhoz szükséges információk beszerzését is.

¹⁷ A nemzetbiztonsági szolgálatok műveleti tevékenysége (a szerző megjegyzése).

¹⁸ Counterintelligence, vagyis elhárítás (a szerző megjegyzése).

¹⁹ Martin T. Bimfort: *A Definition of Intelligence*. 1958. Elérhető: www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000606548.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 29.)

²⁰ National Security Council.

²¹ Intelligence activity.

²² Az eredeti szövegben „informational product”.

²³ *Definition of Counterintelligence (A CIA feljegyzése a Nemzeti Biztonsági Tanácshoz az elhárítás definíciójáról)*. 1957. Elérhető: www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP85S00362R000600160015-2.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 29.)

²⁴ A DNI honlapján elérhető definíciók. *What is Intelligence?* Office of the Director of National Intelligence. Elérhető www.dni.gov/index.php/what-we-do/what-is-intelligence (A letöltés dátuma: 2020. 04. 28.)

²⁵ A megállapítást az is alátámasztja, hogy az amerikai terrorelhárítási rendszer központi szervezetei (a Nemzeti Hírszerző Főigazgató Hivatalának [ODNI] Nemzeti Terrorelhárítási Központja; a Központi Hírszerző Ügynökség [CIA] terrorelhárítási műveleti központja; a Szövetségi Nyomozó Iroda [FBI] Nemzeti Biztonsági Ágának Terrorelhárítási Osztálya és terroristák kiszűrésére szolgáló központja; valamint a Terrorelhárítási és Pénzügyi Hírszerző Hivatal) a Hírszerző Közösség részeként tevékenykednek.

és rendszerezéséből (3), az információk elemzéséből-értékeléséből és a tájékoztatók készítéséből (4), valamint végül a döntéshozók (felhasználók) tájékoztatásából (5). A körfolyamat fontos eleme a visszacsatolások²⁶ rendszere, mert minden egyes szakasz között vannak visszautalások az előző [...] szakaszokra. Ez biztosítja a ciklus komplex működését.”²⁷

Vida Csaba szerint az elemzés-értékelés a hírszerzési ciklus központi eleme, mert célja és rendeltetése ugyanaz, mint a hírszerzésé, ami nem más, mint megbízható, időbeni, elemzett-értékelt információk biztosítása a felhasználók (döntéshozók) számára a döntések előkészítése érdekében. A hírszerzési ciklus folyamatában „az elemző-értékelő szervezet fogadja a felhasználók információigényeit, irányítja az adatszerző szervezetek információszerző tevékenységét, feldolgozza az adatszerzők által megszerzett adatokat,²⁸ elemzi-értékeli azokat, valamint a szükséges kérdésekben tájékoztatja a felhasználókat. Tehát az elemző-értékelő munka a hírszerzés keretében folytatott tevékenységi rendszer, amely meghatározott módszerek és elvek alapján mozgatja a hírszerzési ciklust.”

Az elemző-értékelő munkát hat tevékenységi körre lehet bontani: „[A]z információk elemzése-értékelése [1]; tájékoztatók (jelentések) készítése [2]; elemző-értékelő adattárak vezetése [3]; tájékoztatórendszer működtetése [4]; a hírszerző ciklus működtetése (vagyis az adatszerzők információszerző tevékenységének irányítása) [5]”;²⁹ művelettámogatás [6].³⁰

Az egyes elemek szorosan összefüggenek egymással, ezért a Hírszerző Főigazgató utasításainak többsége több kategóriát is lefed. A rendszerezéshez a hírszerzési ciklus elemei közül az elsőt, az információigények fogadását és a hírszerzés folyamatának megtervezését és megszervezését használtam fel, a fennmaradó utasítások tartalmát pedig az első négy elemző-értékelő tevékenységi kör szerint csoportosítottam.

2. Az információigények fogadása és a hírszerzés folyamatának megtervezése és megszervezése

A Hírszerző Közösség és a hírszerzési információk felhasználói³¹ közötti kapcsolat kulcsfontosságú a polgári és a katonai döntéshozók hírszerző támogatásának hatékonysága szempontjából, ezért a szövetségi állam (tehát nem kizárólag a nemzetbiztonsági rendszer) komplex összekötői rendszert működtet. A Közösség szervezeteinek vezetői

²⁶ Feedback (a szerző megjegyzése).

²⁷ Vida Csaba: A hírszerzési ciklus. In Resperger István (szerk.): *A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 114–132.

²⁸ Vida Csaba azt is kifejti, hogy az adatfeldolgozás elsősorban az adatszerzők feladata, az elemző-értékelő szervezet az adatfeldolgozás második szakaszát, vagyis a feldolgozott információk rendszerezését végzi el.

²⁹ Vida Csaba: A hírszerző elemző-értékelő munka alapjai. *Felderítő Szemle*, 12. (2013), 3. 90–99.

³⁰ Vida Csaba a nemzetbiztonsági elemző-értékelő művelettámogatás két típusát különbözteti meg: a nemzetbiztonsági (hírszerző és elhárító), valamint béketámogató/válságkezelő/katonai műveletek nemzetbiztonsági elemző-értékelő támogatását. Vida Csaba: Művelettámogatás a nemzetbiztonsági elemző-értékelő munkában. *Felderítő Szemle*, 14. (2015), 4. 36–49.

³¹ Az elsődleges felhasználók az elnökök, a Nemzeti Biztonsági Tanács, a kormánytagok, az Egyesített Vezérkar és a Kongresszus. *What is Intelligence?* i. m. (24. l.)

által kijelölt kapcsolattartók feladata a felhasználók kapcsolatfelvételének támogatása a hírszerzéssel és az információigények fogadása. A minisztériumok és az érintett kormányhivatalok a főigazgató kérésére szintén kinevezhetnek kapcsolattartásért felelős vezetőket.³² A kormányzat és a hírszerzés közötti kapcsolatfelvétel lehetőségét „Nyílt!” minősítésű rendszereken is biztosítják.³³

A Hírszerző Közösség által végzett tevékenység irányításának fő eszköze a Nemzeti Hírszerző Program,³⁴ amelyet a főigazgató a hírszerzési tervezési, modellezési, költségvetési és értékelési rendszer segítségével (IPPBE)³⁵ állít össze. E rendszeren keresztül járul hozzá a Katonai Hírszerző Program³⁶ elkészítéséhez is. Az IPPBE-rendszer négy eleme ciklusban, egymásra hatóan és visszacsatolva működik. A tervezési szakaszban a Főigazgató Hivatala – a szolgálatok vezetői által e célból megküldött értékeléseket alapul véve – elemzi a Hírszerző Közösség képességeit, a hosszú távú hírszerzési trendeket és a várható kihívásokat. Meghatározza a stratégiai jelentőségű témaköröket és összeállítja a felhasználók várható információigényét, majd a hiányosságok felfedése céljából összeveti ezeket a hírszerzés meglévő képességeivel. A modellezés során költséghatékonysági szempontú döntés-előkészítési alternatívákat állítanak össze a főigazgató számára, majd a főigazgató által kiválasztott cselekvési változat alapján összeállítják a Hírszerző Programot. A döntéshozatali folyamat és a Hírszerző Közösség egésze hatékonyságának javítására szolgáló értékelési szakaszban a főigazgató irányelveinek végrehajtását értékelik. E vizsgálat szempontjai a célok teljesülése, a végrehajtás hatékonysága, eredménye (haszna és hiányosságai), illetve költségei. A vizsgálati jelentések fókuszában állhat egyedi főigazgatói döntés végrehajtása,³⁷ a nemzetbiztonsági szolgálatok költségvetésének felhasználása és teljesítményének általános értékelése,³⁸ valamint a Nemzeti Hírszerzési Stratégia (NIS)³⁹ végrehajtása.⁴⁰ Az eseti jelentéseken felül a hivatal éves stratégiai értékelést⁴¹ is készít az IPPBE-rendszer valamennyi elemének vonatkozásában.⁴²

Az irányítás eszköze a hírszerzési prioritások (feladatok) összeállítása is, amelynek alapja az elnök és a nemzeti biztonsági főtanácsadó, illetve a kormánytagok hivatalosan megfogalmazott igényei. A döntéshozói igények értelmezéséhez hozzájárulnak

³² Federal Senior Intelligence Coordinator – FSIC. Munkáját szükség esetén összekötők (Intelligence Point of Contact – IPOC) és koordinációs iroda (Federal Intelligence Coordination Office – FICO) támogatja.

³³ *Intelligence Community Directive 404 – Executive Branch Intelligence Customers*. 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20404%20-%20Executive%20Branch%20Intelligence%20Customers.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

³⁴ National Intelligence Program: a Hírszerző Közösség nem katonai elemeinek költségvetése.

³⁵ Intelligence Planning, Programming, Budgeting, and Evaluation.

³⁶ Military Intelligence Program.

³⁷ Strategic Evaluation Report.

³⁸ Budget and Performance Report.

³⁹ The National Intelligence Strategy of the United States of America (2019). A dokumentum elkészítését a 2004-es hírszerzési reformtörvény írja elő a DNI számára, aki eddig 2005-ben, 2009-ben és 2014-ben készített NIS-t.

⁴⁰ NIS Progress Assessment.

⁴¹ IC Strategic Assessment.

⁴² *Intelligence Community Directive 116 – Intelligence Planning, Programming, Budgeting, and Evaluation System*. 2011. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_116.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 01.)

az IC-tagszervezetek vezetői, a Nemzeti Hírszerző Menedzserek (NIM)⁴³ és az IC vezető elemzői (NIO)⁴⁴ is. A főigazgató évente állítja össze és negyedévente – illetve szükség szerint – vizsgálja felül a hírszerzési prioritásokat tartalmazó dokumentumot.⁴⁵

A Hírszerző Közösség elemző-értékelő tevékenységének fő koordináló szerve a főigazgató irányítása alatt álló, a Közösség vezető elemzőiből (NIO) és civil szakértőkből álló Nemzeti Hírszerző Tanács (NIC)⁴⁶. A NIC fő feladata a Hírszerző Főigazgató támogatása az elnök, a Nemzeti Biztonsági Tanács és a Belbiztonsági Tanács⁴⁷ fő hírszerzési tanácsadói funkciójában. A testület elnöke a DNI elemzés-értékelésért felelős helyettese,⁴⁸ alelnöke és egyben a napi feladatok végzéséért felelős vezető az ODNI Hírszerző Tanácsért felelős igazgatója.⁴⁹ Az elnök és az alelnök jelöli ki a vezető elemzőket és határozza meg a feladataikat, valamint ők felelősek a Tanács valamennyi jelentésének kiadmányozásáért. A testület elnöke és alelnöke, valamint az illetékes NIO felelősek a Nemzeti Hírszerző Értékelések,⁵⁰ valamint a Nemzeti Biztonsági Tanács üléseire és a Kongresszus kérésére készült hírszerző tájékoztatókért. A testület támogatást nyújt a főigazgatónak a nemzeti hírszerzési prioritások éves meghatározásához is. A Hírszerző Tanács információigénnyel élhet a Hírszerző Közösség tagszervezetei felé mind elemzett-értékelt, mind nyers hírszerzési információk vonatkozásában. A testület eredményes feladat-végrehajtása érdekében az IC-tagszervezetek vezetőinek az adott témában tájékoztatást kell adniuk az információszerzési folyamataik (műveleteik) helyzetéről is, és szükség esetén a Hírszerző Tanács igényei szerint kell alakítaniuk azokat.

A vezető elemzők saját értékeléseket készítenek az elnök napi jelentéséhez⁵¹ és a fő polgári és katonai döntéshozók számára készülő hírszerző feljegyzésekhez,⁵² valamint összehangolják az IC stratégiai elemző-értékelő tevékenységét.⁵³ Az illetékeségi területükön szoros kapcsolatot tartanak fenn a döntéshozókkal, az egyetemi és a kutatóintézeti szektorral, valamint saját szakterületükön nemzetközi együttműködést is folytatnak.⁵⁴

Míg a vezető elemzők az elemző-értékelő tevékenység egységes magas színvonaláért felelősek, a hírszerzés önálló ágai, az elhárítás, a terrorelhárítás és kibervédelem⁵⁵

⁴³ National Intelligence Manager – NIM. A döntéshozók és a Hírszerző Közösség közötti kapcsolatért, illetve a hírigények minél jobb megválaszolásáért felelős személy.

⁴⁴ National Intelligence Officer – NIO. A vezető elemzők irányítása alatt kis méretű stáb dolgozik.

⁴⁵ National Intelligence Priorities Framework – NIPF; *Intelligence Community Directive 204 – National Intelligence Priorities Framework*. 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%2020204%20National%20Intelligence%20Priorities%20Framework.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁴⁶ National Intelligence Council.

⁴⁷ Homeland Security Council.

⁴⁸ Deputy Director of National Intelligence for Analysis.

⁴⁹ Assistant Deputy Director of National Intelligence for the National Intelligence Council.

⁵⁰ National Intelligence Estimate – NIE: a Hírszerző Közösség álláspontját egy-egy témában tükröző dokumentum. A jelentéseket az NIC állítja össze, de azokat egy másik szakértői csoport, a szintén DNI vezette Nemzeti Hírszerzési Bizottság (National Intelligence Board) hagyja jóvá.

⁵¹ President's Daily Briefing: az előző napi események és fejlemények rövid összefoglalója.

⁵² Memorandum.

⁵³ Egyebek mellett fenyegetettség értékeléseket készítenek a jelentősebb külföldi befektetések elbírálásához.

⁵⁴ *Intelligence Community Directive 207 – National Intelligence Council*. 2008. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_207.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁵⁵ Intelligence function.

vonatkozásában hasonló feladattal bírnak az úgynevezett *funkcionális menedzserek*.⁵⁶ E nemzetbiztonsági vezetők szakterületeiken a főigazgató fő tanácsadói, akik az informatikai, a szervezeti, a módszertani, a műveleti eljárási és a kiképzési interoperabilitás javításával növelik az IC egészének hatékonyságát.⁵⁷ A funkcionális menedzsereket a főigazgató jelöli ki, a bevett gyakorlat szerint a Hírszerző Közösség legfontosabb tagszervezeteinek vezetői közül. A titkos emberi forrású hírszerző (HUMINT)⁵⁸ tevékenységért például a Központi Hírszerző Ügynökség (CIA); a geoinformációs/térinformatikai hírszerzésért (GEOINT)⁵⁹ és a képi felderítésért (IMINT)⁶⁰ a Nemzeti Térinformatikai Ügynökség (NGA)⁶¹; a rádióelektronikai felderítésért (SIGINT)⁶² pedig a Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA)⁶³ vezetője felel. Feladataik több esetben túlnyúlnak az IC határain, hiszen az NGA vezetőjének illetékességébe a földtani hivatal⁶⁴ is beletartozik.⁶⁵

A főigazgató elvárja, hogy a Hírszerző Közösségen belül működő adatszerző, elemző-értékelő és elhárító elemek mind a napi hírszerzési információk,⁶⁶ mind a hosszú távú, stratégiai hírszerzési információk⁶⁷ és az előrejelzések előállítása során integrált módon tevékenykedjenek,⁶⁸ ezért az integrált működésmenedzsmentről szóló utasításában⁶⁹ meghatározta, hogy információszerzés csak az elemző-értékelők információigénye vagy útmutatása (a beszerzett információk értékelése) alapján végezhető.⁷⁰ Az elhárítás szerepe a folyamatban az információszerző források, módszerek és tevékenységek (műveletek) jelentette sebezhetőségek azonosítása. A főigazgató az utasításban szereplő célok megvalósításának felügyeletével dedikált, az integrációért felelős főigazgató helyettesi pozíciót⁷¹ hozott létre, akit a Nemzeti Hírszerző Menedzserek tevékenysége támogat.⁷²

⁵⁶ Functional Managers.

⁵⁷ *Intelligence Community Directive 113 – Functional Managers*. 2009. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_113.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁵⁸ Human Intelligence.

⁵⁹ Geospatial Intelligence.

⁶⁰ Imagery Intelligence.

⁶¹ National Geospatial Intelligence Agency.

⁶² Signals Intelligence.

⁶³ National Security Agency – NSA.

⁶⁴ US Geological Survey.

⁶⁵ Robert M. Clark – Mark M. Lowenthal: *The Five Disciplines of Intelligence Collection*. Thousand Oaks, CQ Press, 2015. 210.

⁶⁶ Current Intelligence.

⁶⁷ Strategic Intelligence.

⁶⁸ Integrated Mission Management.

⁶⁹ *Intelligence Community Directive 900 – Integrated Mission Management*. 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20900%20-%20Integrated%20Mission%20Management.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁷⁰ Az utasításban szereplő mondat arra enged következtetni, hogy a Hírszerző Főigazgató által megfogalmazott hírszerzési prioritások (*National Intelligence Priorities Framework*) alapján az elemző-értékelő szervezetek külön – testreszabott – információigényeket fogalmazznak meg az adatszerzők számára.

⁷¹ Deputy DNI for Intelligence Integration (DDNI/II).

⁷² Ez alól kivételt jelentenek az elhárító és a terrorelhárító feladatokat ellátó, valamint a proliferáció elleni fellépésért felelős NIM-ek, akik közvetlenül a DNI-nak jelentenek; *Intelligence Community Directive 900 – Integrated Mission Management* i. m. (69. lj.)

3. Az információk elemzése-értékelése és tájékoztatók készítése

A hírszerző tájékoztatókkal kapcsolatos alapkövetelményeket a főigazgató elemzői sztenderdeket rögzítő utasítása tartalmazza, amelynek célja azok magas színvonalának biztosítása. A főigazgató öt alapkövetelményt határozott meg.

Objektivitás: az elemzőknek olyan megközelítést, érvelést és módszereket kell alkalmazniuk, amelyek minimálisra csökkentik az előítéleteik⁷³ és a korábbi elemzői álláspontok befolyását, és figyelembe veszik az ezekkel ellentmondó információkat is.

Függetlenség a politikai megfontolásoktól: az elemzői értékelések objektivitását nem befolyásolhatják politikai célok és nézetek vagy a tájékoztatók címzettjeinek (vélt vagy valós) elvárásai.

Időszerűség: a tájékoztatóknak olyan határidővel kell elkészülniük, hogy azok felhasználhatóak legyenek a döntéshozatal során („*actionable*”). Az elemző-értékelő szervezetek felelőssége, hogy figyelemmel kövessék a hírszerzési szemponttól releváns eseményeket, tisztában legyenek a felhasználók információigényével és napirendjével, valamint az általános hírszerzési követelményekkel és prioritásokkal.

Összadatforrású szemlélet: a tájékoztatókhoz valamennyi rendelkezésre álló, releváns információt fel kell használni. Az elemző-értékelő szervezetek felelőssége az információhiány azonosítása és az együttműködés az adatszerzőkkel a szükséges kiegészítő információk beszerzése érdekében.

Megfelelés az elemző-értékelő módszertani sztenderdeknek:

- a tájékoztatókban világosan meg kell adni a felhasznált források, adatok és módszerek minőségét és megbízhatóságát. Az információ értékelésének szempontjai azok pontossága, teljessége, megerősítettsége és időszerűsége. A tájékoztatókat lehetőség szerint forrásértékeléssel kell ellátni, amelynek alapjául szolgálhat a forrás(ok) befolyásoltságának lehetséges mértéke, hozzáférése, lehetőségei (képzettsége), motivációja és előítéletei. Az értékelések kulcsfontosságú pontjainál külön fel kell tüntetni, hogy az elemzők mely források információit mérlegelték a legnagyobb súllyal;
- egyértelműen meg kell jeleníteni és meg kell magyarázni az értékelésekben meglévő bizonytalanságokat, elsősorban az előrejelzések valószínűsége vonatkozásában. Az elemzők a felhasznált módszerek (logika), a bizonyítékok (források) mennyisége és minősége, valamint saját témaismeretük függvényében tarthatják megalapozottnak az értékeléseiket és magyarázhatják azok bizonytalanságának mértékét. Meg kell továbbá magyarázni a bizonytalan tényezők az értékelésekre gyakorolt hatását is (az értékelés milyen mértékben alapul feltételezéseken). Szét kell választani az események bekövetkezésének valószínűségét és az értékelés biztosságának/megbízhatóságának mértékét. A főigazgató következtességet vár el a valószínűség fokát tükröző kifejezések használatában, amelyekről táblázatos formában listát mellékel:

⁷³ „Bias”.

1. táblázat

Az előrejelzések valószínűségének terminológiája

Bekövetkezés valószínűsége	
Százalékosan	Terminológia
1–5%	Minimális / Szinte semmi esély (Remote / Almost no chance)
5–20%	Nagyon valószínűtlen (Very unlikely / Highly improbable)
20–45%	Valószínűtlen (Unlikely / Improbable)
45–55%	Megközelítőleg egyenlő esély (Roughly even chance)
55–80%	Valószínű (Unlikely / Improbable)
80–95%	Nagyon valószínű (Very likely / Highly probable)
95–99%	Szinte biztos (Almost certainly)

Forrás: a Nemzeti Hírszerző Főigazgató 206. sz. utasítása 2013.

Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20206.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

- meg kell különböztetni az (elemzett) alapinformációt, az azokat keretbe helyező, a hiányzó információt kitöltő és támogató feltevéseket (hipotéziseket), valamint az értékelést. Meg kell jeleníteni, hogy a feltevések helyessége vagy egyes jövőbeni események bekövetkezése (indikátorok) mennyiben befolyásolhatja az értékelést;
- az események vagy jelenségek magyarázata és az előrejelzések megfogalmazása során be kell mutatni a lehetséges alternatív hipotéziseket. Ez különösen fontos abban az esetben, ha az értékelés bizonytalan vagy jelentősen összetett tényezőkön alapszik, vagy ha alacsony valószínűségű események számottevő, súlyos következményekkel járhatnak. Nem szabad elkerülni a nehezen megállapítható valószínűségű értékelések megfogalmazását sem;
- a jelentéseknek a felhasználók igényeinek megfelelő információkat és azok lehetséges következményeit kell tartalmazniuk. A nyers információhoz hozzáadott legfontosabb elemző-értékelő értékek az előrejelzés, a kontextusba helyezés, a fenyegetések, valamint a lehetőségek kiemelése;
- a tájékoztatók legelején közölni kell a világos, fő üzenetet. Amennyiben az értékelésben több alternatíva szerepel, az üzenetnek ezek közös elemeit kell megjelenítenie. Az értékeléseket a releváns hírszerzési információkkal és következetes érveléssel, félreérthetetlen kifejezésekkel és megfogalmazással kell alátámasztani;
- röviden, de világosan be kell mutatni, hogy az értékelés mennyiben és miért (új információk vagy módszerek felhasználása stb.) felel meg vagy tér el a korábbi tájékoztatókban jelentettektől. Közölni kell, ha az adott témában első alkalommal készült jelentés. A periodikus és a napi jelentésekben csak a változásokat kell kiemelni az értékelésekben. Szintén fel kell hívni a felhasználók figyelmét arra, ha a Hírszerző Közösség egyes tagszervezeteinek értékelése jelentősen különbözik az adott tárgyban;
- a tájékoztatókban szükség és lehetőség szerint vizuálisan – táblázatok, grafikonok, folyamatábrák, képek stb. formájában – is meg kell jeleníteni a lényegi vagy az értékelés alátámasztására szolgáló információkat. Ez különösen fontos abban az esetben, ha az értékelés alapjául időbeni vagy térbeni kapcsolatok elemzése szolgál.

A szolgálatok vezetőinek felelőssége, hogy a szervezeteiktől kikerülő tájékoztatók – a szervezet sajátosságainak figyelembevételével – megfeleljenek e sztenderdeknek, feladatuk továbbá a követelmények rendszeres felülvizsgálata és javaslattevés az azok megváltoztatására, fejlesztésére. A szolgálatoknál ebből a célból dedikált hivatalt vagy pozíciót hoztak létre. A tájékoztatók az elemző sztenderdeknek történő megfelelését a főigazgató integrációért felelős helyettese és az ODNI elemző ombudsman⁷⁴ felügyeli.⁷⁵

A tájékoztatókban jelentett információk forrásait – a tudományos életben megszokotthoz hasonló, lábjegyzetes formában – a hivatkozások megadásával, illetve a forrás értékelésével⁷⁶ kell megjeleníteni. A jelentésben felhasznált források értékeléséről (megbízhatóságuk, információik felhasználása az értékelésben stb.) rövid összefoglaló is készíthető.⁷⁷ A tájékoztatók végén közölt hivatkozásokat minden alkalommal meg kell adni, amikor az elemző egy forrásra hivatkozik, vagy amikor az elemzés-értékelés bármely hozzáadott értéke (megjegyzés, feltételezés/hipotézis vagy értékelés) egy adott forrás információin alapszik. A hivatkozásokban az adott információt eredetileg közlő (elsődleges) forrást (tanulmányt, korábbi tájékoztatót stb.) kell megadni a közlés dátumával és az oldalszámokkal. A hivatkozások a forrásdokumentumok minősítését hordozzák. A szerzőt vagy adatgazdát (IC-tagszervezet, ország stb.) szintén meg kell adni. A minősített forrású információk leírásánál minimális követelmény, hogy a kellő betekintési jogosultsággal és hozzáféréssel rendelkező személyek képesek legyenek az eredeti dokumentumot előkeresni, vagy azt meg tudják igényelni. A hivatkozások megadása a szanitizált jelentések esetében is kötelező, kivéve a nyilvánosságra hozott példány esetében. A kiegészítő információk megadása – a hivatkozás szabályai szerint szerkesztett – mellékelt forrásjegyzékkel történhet.⁷⁸ Azonnali és sürgős jelentések esetén a hivatkozások megadása elhagyható, de 30 napon belül pótolni kell.⁷⁹

Tevékenységük hatékonyságának fokozása érdekében a Hírszerző Közösség elemző-értékelő elemei ismereteik bővítése és más szemléletmódok megismerése érdekében nyíltan együttműködnek az IC-n kívüli, hazai és külföldi szervezetekkel és egyénekekkel (külső szakértőkkel)⁸⁰.⁸¹ A külső szakértőkkel megvalósított együttműködést élesen megkülönböztetik a HUMINT-tól, a külföldi nemzetbiztonsági szolgálatokkal fenntartott hivatalos együttműködéstől és a nyílt hírszerzéstől (OSINT)⁸². A külsős szakértők nem vonhatóak be HUMINT- vagy technikai információszerzési feladatok ellátásába, de a megfelelő betekintési jogosultságok birtokában számukra minősített információk átadhatóak és anyagi ellenszolgáltatás is biztosítható. Az elemző-értékelők szakértői együttműködését a szolgálatok vezetése menedzseli és támogatja. Az együttműködés alapfeltétele a kapcsolatfelvételi szándék jelzése az IC többi tagszervezete

⁷⁴ ODNI Analytics Ombuds (a gendersemlegesség jegyében nem használják a férfiakra utaló „ombudsman” kifejezést).

⁷⁵ *Intelligence Community Directive 203 – Analytic Standards*. 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20203%20Analytic%20Standards.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁷⁶ Source descriptor.

⁷⁷ Source summary statement.

⁷⁸ Appended reference citation.

⁷⁹ *Intelligence Community Directive 206 – Sourcing Requirements for Disseminated Analytic Products*. 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20206.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁸⁰ Outside Experts.

⁸¹ Outreach.

⁸² Open Source Intelligence.

felé, megelőzve a duplikációt és a többi szervezet tevékenységének akadályozását. Az együttműködésben részt vevők biztonsága és az információvédelem érdekében figyelembe kell venni az elhárítási szempontokat is (kockázatmenedzsment). Ennek részeként a végrehajtásba bevont vezetőket és elemzőket megfelelő felkészítésben kell részesíteni. A megszerzett információkat meg kell osztani a Hírszerző Közösség egészével.⁸³

4. Tájékoztató rendszer működtetése, adattárak vezetése

A nemzetbiztonsági szolgálatok munkatársainak (tehát nem kizárólag az elemző-értékelőknek) tisztában kell lenniük azzal, hogy kik a felhasználók, milyen információra van szükségük és milyen határidővel, illetve hogy milyen betekintési jogosultsággal rendelkeznek. Az elemzőknek a tájékoztatók készítése során el kell dönteniük, hogy a jelentés egy adott felhasználó vagy a felhasználók szélesebb köre számára készül, és ez alapján kell megválasztaniuk a felhasznált forrásokat és a tájékoztató minősítési szintjét. A tájékoztatókat úgy kell megszerkeszteni, hogy azok részei vagy egésze a lehető legkönnyebben megoszthatóak legyenek a Hírszerző Közösségen kívül is (a jogszabályi követelmények és vezetői döntés megléte esetén minisztériumok és kormányügynökségek, tagállamok hivatalai és helyi szervek, továbbá külföldi országok, valamint a magánszféra és a közvélemény részére). A tájékoztatók információinak pontos forráshivatalozása a megoszthatósági döntések felgyorsítására is szolgál. A jelentések elosztóinak szélesítése érdekében a tájékoztatókból különféle verziók, szanitizált szöveg és összefoglaló is készíthető, de a tájékoztatók különböző minőségű változatainak tartalma nem mondhat ellent egymásnak.⁸⁴ A megoszthatóság növelése érdekében a tájékoztatók összefoglalóját (kivonatát)⁸⁵ a lehető legalacsonyabb minősítési szinttel és a lehető legkevesebb kezelési megkötéssel kell ellátni. Ennek elsődleges módja a forrásokra vonatkozó, a műveleti és egyéb szenzitív (például a technikai adatszervezőktől származó) információk elhagyása. Az összefoglalók minél szélesebb körű terjesztését az is indokolja, hogy azok a hírszerző előrejelző-rendszernek⁸⁶ is fontos eszközei.⁸⁷

A tájékoztató rendszer működtetésének alapelve a tájékoztatók felhasználhatóságának maximalizálása. A Hírszerző Közösség tagszervezeteinek a nyers és az elemzett-értékelt információikat egyaránt a nemzeti (adat)vagyon részeként kell kezelniük. Az információk megosztásával nagyobb eséllyel azonosíthatók az Amerikai Egyesült

⁸³ *Intelligence Community Directive 205 – Analytic Outreach*. 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20205%20-%20Analytic%20Outreach.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁸⁴ *Intelligence Community Directive 208 – Maximising the Utility of Analytic Products*. 2017. Elérhető: [www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20208%20-%20Maximizing%20the%20Utility%20of%20Analytic%20Products%20\(09%20Jan%202017\).pdf](http://www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20208%20-%20Maximizing%20the%20Utility%20of%20Analytic%20Products%20(09%20Jan%202017).pdf) (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁸⁵ Tearline („above the tearline”). A kifejezés a tájékoztatók nyomtatott verziójának perforáltságára vonatkozik, amelynek segítségével a tájékoztató magasabb minőségű, kifizető része könnyen leválasztható az összefoglalóról, javítva az utóbbi megoszthatóságát.

⁸⁶ National Foreign Intelligence Warning System.

⁸⁷ *Intelligence Community Directive 209 – Tearline Production and Dissemination*. 2012. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20209%20Tearline%20Production%20and%20Dissemination.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

Államok elleni fenyegetések, és javulhat az azokkal szembeni fellépés, valamint hatékonyabbá tehető a politikai és a katonai felsővezetés tájékoztatása. Az információ megosztásának két alapelve, hogy az IC tagszervezeteinek kötelessége az információit a jogosultak számára elérhetővé tenni,⁸⁸ az arra jogosult szervezetek pedig felelősek azért, hogy a számukra releváns információt felleljék,⁸⁹ illetve – amennyiben külön engedélyre van szükség a betekintéshez – azt megigényljék.⁹⁰ A megosztás automatizált kereséseket⁹¹ is lehetővé tevő adatbázisokon keresztül valósul meg. A Hírszerző Közösség tagszervezeteinek vezetői külön személyeket bízhatnak meg az információk automatizált kereshetővé tételére és a megosztási igények elbírálására, valamint az adatbázisok monitorozására és az igények benyújtására, de a főigazgató célja olyan adatbázisok megteremtése, amelyek segítségével a jogosult nemzetbiztonsági munkatársak saját maguk is képesek az információ fellelésére.⁹²

```
<teiHeader>
<fileDesc>
  <titleStmt>
    <title>Shakespeare: the first folio (1623) in electronic form</title>
    <author>Shakespeare, William (1564-1616)</author>
  <respStmt>
    <resp>Originally prepared by</resp>
    <name>Trevor Howard-Hill</name>
  </respStmt>
  <respStmt>
    <resp>Revised and edited by</resp>
    <name>Christine Avern-Carr</name>
  </respStmt>
</titleStmt>
<publicationStmt>
  <istributor>Oxford Text Archive</istributor>
  <address>
    <addrLine>13 Banbury Road, Oxford OX2 6NN, UK</addrLine>
  </address>
  <idno type="OTA">119</idno>
  <availability>
    <p>Freely available on a non-commercial basis.</p>
  </availability>
  <date when="1968">1968</date>
</publicationStmt>
<sourceDesc>
  <bibl>The first folio of Shakespeare, prepared by Charlton Hinman (The Norton Facsimile, 1968)</bibl>
</sourceDesc>
</fileDesc>
```

1. ábra

A Text Encoding Initiative automatizáltan kereshető szövegformátuma

Forrás: <https://tei-c.org> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁸⁸ Responsibility to provide.

⁸⁹ Responsibility to discover.

⁹⁰ Responsibility to request. A közös adatbázisokban egyes tájékoztatóknak és más információknak csak a címe, a leírása és egyes metaadatai szerepelnek.

⁹¹ Machine readability.

⁹² *Intelligence Community Directive 501 – Discovery and Dissemination or Retrieval of Information within the Intelligence Community*. 2009. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_501.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

Példa automatizáltan kereshető szövegformátumra: részlet a Text Encoding Initiative (TEI)⁹³ az amerikai tudományos életben alkalmazott formátumának egy példoldaláról. A szöveg különböző, előre meghatározott rendszer (taxonómia) szerint szervezett metaadatait (cím, szerző, dátum, elosztó stb.) és a szövegben előforduló egyes információkat (nevek, dátumok stb.) kúpos zárójelben jelölt kategóriák jelzik az adatbáziskezelő-rendszer keresőprogramja számára.

5. Összegzés, következtetések

A Hírszerző Közösség hatékonyságának és hasznosságának növelése érdekében arra törekszik, hogy ne „fekete dobozként”, hanem a felhasználók partnereként, számukra – a konspirációs szabályok megtartásával – a lehető legátláthatóbb módon tevékenykedjen. Ennek feltétele, egyben előnye a felhasználók és igényeik mélyebb ismerete, pozitív hozadéka a politikai, gazdasági és katonai döntés-előkészítési folyamatokban való érdemi részvétel. Az együttműködés további előnye, hogy a felhasználók tisztában vannak a nemzetbiztonsági rendszer lehetőségeivel, ezáltal pontosabb és testre szabottabb információigényeket fogalmazhatnak meg. Az átláthatóság követelménye a hazai (és a nemzetközi) közvélemény felé is fennáll, itt a fő cél a szolgálatok tevékenységének népszerűsítése, lakossági támogatottságuk növelése. Mindennek ára, hogy nehezebb elkendőzni a hírszerzés hiányosságait és hibáit, emellett megszűnik a „mindentudás mítosza” is.

A nemzetbiztonsági tevékenység alapja az információ; a nemzetbiztonság valamennyi funkciója információvezérelt. Az adatszerzők által beszerzett információk összességét és a felhasználók információigényét a nemzetbiztonsági rendszer vezetői és az elemző-értékelő szervezetek látják át, ezért ők állnak a hírszerzési ciklus középpontjában.⁹⁴

A nemzetbiztonsági tájékoztató rendszerek örök dilemmája a pontosság, a teljesség, az időszerűség és a megbízhatóság egymásnak feszülő követelményei. A felhasználók és igényeik közelebbi megismerésével és a hírszerző tájékoztatókban esetlegesen meglévő bizonytalansági tényezők megjelenítésével e dilemmák egy része feloldható.

Az amerikai tájékoztató rendszert áthatja, hogy az nem kizárólag a felsővezetés stratégiai döntés-előkészítését támogatja, hanem a művelettámogatást is szolgálja. Ennek egyik fő eszköze, hogy az elemző-értékelő adattárak információinak elemeit a tájékoztató rendszer részévé tették, így a hozzáféréssel rendelkező – a készítőik számára sokszor ismeretlen – szervezetek maguk is kinyerhetik vagy megigényelhetik a számukra szükséges információt. Ezt a megoldást nyilvánvalóan az amerikai államigazgatás rendkívüli komplexitása tette szükségessé.

E komplexitás másik velejárója, hogy az információáramlás elvárt mértékének biztosítása a hagyományos, manuális módszerekkel ma már nem kivitelezhető. A tanulmányban megjelenített, a nemzetbiztonsági együttműködést és a tájékoztatást szolgáló,

⁹³ A tudományos művek elektronikus formátumának sztenderdizálására létrejött nemzetközi konzorcium.

⁹⁴ Az adatszerzők információszerző tevékenységének irányítása során az elemző-értékelők az adatszerzők egyenrangú partnerei, az elemző-értékelők központi szerepe nem jelent hierarchikus vagy fontossági különbséget.

automatizált rendszerek pusztán elvi és módszertani alapvetésként, kiindulópontul szolgálnak a tényleges megoldást jelentő, jelenleg még fejlesztés alatt álló vagy a rendszeresítés különböző szakaszaiban lévő, a mesterséges intelligenciára (MI) és a nagy adatra építő, felhasználóbarátabb információ- és folyamatmenedzsment, valamint elemző-értékelő fúziós rendszerek számára. A Hírszerző Közösségben alkalmazott, automatizált kereséseket is lehetővé tevő adatbázisok működtetése a jelenleg alkalmazott technológiával rendkívül magas emberierőforrás-igénnyel bír, ezért a kisebb létszámú szolgálatok számára nem realitás a bevezetésük. E téren rendkívül ígéretes technológia a gépi tanuláson alapuló entitáskinyerés,⁹⁵ amely automatikusan felismeri a betáplált dokumentumokban szereplő metaadatokat, személyeket és szervezeteket stb. Ilyen eszközök rendszeresítésével a kisebb szolgálatok is szert tehetnek a ma még csak a nagyhatalmak számára rendelkezésre álló nemzetbiztonsági képességekre.

Felhasznált irodalom

- Bimfort, Martin T.: *A Definition of Intelligence*. 1958. Elérhető: www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000606548.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 29.)
- Clark, Robert M. – Lowenthal, Mark M.: *The Five Disciplines of Intelligence Collection*. Thousand Oaks, CQ Press, 2015.
- Definition of Counterintelligence (A CIA feljegyzése a Nemzeti Biztonsági Tanácshoz az elhárítás definíciójáról)*. 1957. Elérhető: www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP85S00362R000600160015-2.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 29.)
- Erdész Viktor: Az amerikai hírszerzési reform és tanulságai. *Felderítő Szemle*, 18. (2019), 3. 111–128.
- Intelligence Community Directive 101 – Intelligence Community Policy System*. 2019. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_101.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 103 – Intelligence Enterprise Exercise Program*. 2008. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_103.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 113 – Functional Managers*. 2009. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_113.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 116 – Intelligence Planning, Programming, Budgeting, and Evaluation System*. 2011. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_116.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 01.)
- Intelligence Community Directive 203 – Analytic Standards*. 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20203%20Analytic%20Standards.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 204 – National Intelligence Priorities Framework*. 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20204%20National%20Intelligence%20Priorities%20Framework.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)

⁹⁵ Entity extraction.

- Intelligence Community Directive 205 – Analytic Outreach.* 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20205%20-%20Analytic%20Outreach.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 206 – Sourcing Requirements for Disseminated Analytic Products.* 2015. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20206.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 207 – National Intelligence Council.* 2008. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_207.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 208 – Maximising the Utility of Analytic Products.* 2017. Elérhető: [www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20208%20-%20Maximizing%20the%20Utility%20of%20Analytic%20Products%20\(09%20Jan%202017\).pdf](http://www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20208%20-%20Maximizing%20the%20Utility%20of%20Analytic%20Products%20(09%20Jan%202017).pdf) (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 209 – Tearline Production and Dissemination.* 2012. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20209%20Tearline%20Production%20and%20Dissemination.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 404 – Executive Branch Intelligence Customers.* 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20404%20-%20Executive%20Branch%20Intelligence%20Customers.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 501 – Discovery and Dissemination or Retrieval of Information within the Intelligence Community.* 2009. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD_501.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directive 900 – Integrated Mission Management.* 2013. Elérhető: www.dni.gov/files/documents/ICD/ICD%20900%20-%20Integrated%20Mission%20Management.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Intelligence Community Directives.* Office of the Director of National Intelligence. Elérhető: www.dni.gov/index.php/what-we-do/ic-related-menus/ic-related-links/intelligence-community-directives (A letöltés dátuma: 2019. 10. 29.)
- Vida Csaba: A hírszerzési ciklus. In Resperger István (szerk.): *A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban.* Budapest, Dialóg Campus, 2018. 114–132.
- Vida Csaba: A hírszerző elemző-értékelő munka alapjai. *Felderítő Szemle*, 12. (2013), 3. 90–99.
- Vida Csaba: Művelettámogatás a nemzetbiztonsági elemző-értékelő munkában. *Felderítő Szemle*, 14. évf. (2015), 4. 36–49.
- What is Intelligence?* Office of the Director of National Intelligence. Elérhető www.dni.gov/index.php/what-we-do/what-is-intelligence (A letöltés dátuma: 2020. 04. 28.)

Csizner Zoltán¹

A magyar hírszerző és elhárító szervek története 1918-tól a II. világháború végéig

The History of Hungarian Intelligence and Counterintelligence Agencies from 1918 until the End of World War II.

A hírszerzés és az elhárítás szerves részei a biztonságért felelős szervezetek mindenkori tevékenységének. Akár politikáról, háborúról, gazdaságról vagy bűnüldözésről van szó, az arra hivatottak igyekeznek minél többet megtudni vagy megőrizni ezek titkaiból. A politikai hatalom, a társadalmi viszonyok és a környező világ változásai erőteljes hatással vannak az erre hivatott szervezetek átalakulásaira és munkájára. A tanulmány a hazai hírszerzés és elhárítás szervezeti fejlődését kívánja bemutatni ezen külső hatásokkal párhuzamosan, két részben.

Az első rész az önálló magyar hírszerzés és elhárítás kialakulásától a II. világháború befejezéséig mutatja be ezen szervezetek fejlődését, változásait. A katonai szolgálatok megalakulása, a csendőrség és a rendőrség politikai rendészeti osztályainak felépítése, vezetői, valamint a társadalmi környezetből eredő folyamatos átalakulásuk jól tükrözik a kor viszontagságait. A náciizmus térnyerése, majd a II. világháború eseményei szintén folyamatos változásokat eredményeztek az állambiztonsági közösségben is.

A szervezetek bemutatásán túl érdekes az egyes vezetők további sorsa is, amely információk kevésbé közismertek. Volt, akit kivégeztek, volt, aki külföldre menekült, de volt, aki hátat fordított a szolgálatoknak, és hosszú életkor ért meg egyszerű nyugdíjasként.

Kulcsszavak: katonapolitika, hírszerzés, elhárítás, rendőrség, csendőrség, világháború

Intelligence and counterintelligence are integral parts of the current activities of security organisations. Whether it is politics, war, economics, or law enforcement, those who are trying to do it try to learn as much as possible or to keep it a secret. Changes in

¹ Csizner Zoltán r. ezredes, Teroelrhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ főosztályvezetője; NKE RDI doktorandusz, e-mail: zoltan.csizner@tibek.gov.hu, ORCID: 0000-0002-1867-8560

political power, social relations, and the surrounding world have a powerful impact on the transformation and work of organisations dedicated to this. The study intends to present the organisational development of domestic intelligence and counterintelligence in parallel with these external influences, in two parts.

The first part presents the development and changes of these organisations from the development of independent Hungarian intelligence and counterintelligence to the end of World War II. The formation of the military services, the structure of the political law enforcement departments of the gendarmerie and the police, their leaders, and their continuous transformation arising from the social environment well reflect the vicissitudes of the age. The rise of Nazism and then the events of World War II also brought about constant changes in the state security community. In addition to the presentation of the organisations, the further fate of each leader is also interesting, which information is less known. There were those who were executed, there were those who fled abroad, but there were those who turned their backs on the services and lived a long life as a simple retiree.

Keywords: military policy, intelligence, counterintelligence, police, gendarmerie, world war

1. Bevezetés

Az állam- vagy nemzetbiztonsági szervezetek létrejötte, működése és megszűnése mindig az adott kor történelmi és társadalmi környezetének a ráhatásával zajlott. Így egy olyan tanulmány, amely e szervezetek történelmével foglalkozik, nem nélkülözheti hazánk történelmének a bemutatását sem. Ebbe, az I. világháborútól a kommunista éráig tartó rendszerváltoztatásig tartó, hét évtizedbe két veszített világháború, egy elbukott forradalom, politikai (mind a jobb-, mind a baloldali) diktatúrák uralma és idegen hatalmak befolyása is beletartozott.

Ilyen változatos körülmények között fejlődött ki és találta szembe magát kihívásaival a magyar hírszerzés és kémelhárítás, amely az 1989-es rendszerváltozást követően, kisebb átalakításokkal ugyan, de egységes és stabil szervezeti struktúrában látja el feladatait napjainkban is.

A szakmai feladatok és kihívások egyaránt megjelentek katonai és belügyi vonalon, amelyek hangsúlyai és arányai mindig az adott kor társadalmi-politikai helyzetétől függtek. Épp ezért ezeket a szervezeteket egymással párhuzamosan, az adott kor történelmének tükrében érdemes vizsgálni.

2. A korszak történelmi, társadalmi környezete

Az I. világháború befejezése után, 1918 és 1922 között Európában új önálló államok jöttek létre, köztük a háborúban vesztes oldalon álló Magyarország is. Ebben az időszakban már érezhető volt az a nemzetközi szándék, hogy egy újabb fegyveres konfliktus esetén a vesztes államok ne rendelkezzenek sem támadó fegyverzettel,

sem azokat alkalmazni képes, nagyobb létszámú hadsereggel. A háborút lezáró békeszerződések, így a Magyarország területi veszteségeit is rögzítő 1920-as trianoni békeszerződés, ezt egyértelművé tették.

E szigorú, és széles körben szélsőséges ellenérzéseket kiváltó korlátok között kellett biztosítani az újonnan visszakapott függetlenség biztonságát, amelyhez a szükséges intézmények, szervezetek hiányoztak. Kézenfekvő volt, hogy a mintát a hosszú évtizedekig létező Osztrák–Magyar Monarchia nyújtsa.

A kezdeti időszakban az 1919-es Magyarországi Tanácsköztársaság, az 1921-ben megalakult Kisantant,² a trianoni békediktátum megszorításai, az 1930-as években a nemzetközi gazdasági válság jellemezte ezt a korszakot, majd a nacionalista ideológia térnyerése, végül a II. világháború kirobbanása, Magyarország hadba lépése, valamint az újbóli vesztesékként történő kikerülése. A II. világháború, Magyarország német megszállása és a háborúban vállalt szerepének eltérő megítélése³ az időszak utolsó éveiben folyamatos politikai irányváltást⁴ és ennek megfelelő szervezeti és személyi változásokat eredményezett.

A katonai és a polgári hírszerzés, kémelhárítás célszemélyi körébe az időszak kezdetén a Kisantant országainak polgári és katonai hírszerzői, a baloldali eszméket valló személyek, később a zsidók és a náci hatalommal szemben álló – elsősorban baloldali, kommunista – mozgalmak, irányzatok képviselői tartoztak.

3. Katonai hírszerző szervezetek

Az őszirózsás forradalom utáni napokban, az újonnan felálló Károlyi-kormány alatt 1918. november 1-jén alakult meg a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás. Az ország újbóli függetlenné válása után sok új állami hivatal a korábbi minta, az Osztrák–Magyar Monarchia intézményrendszerét képezte le. Így volt ez a katonai hírszerzéssel és kémelhárítással is, amely az Evidenzbüro⁵ mintájára épült ki.

A szervezet kialakítása Stojakovics Demeter (1935. november 4-től Sztójay Döme)⁶ nevéhez fűződik. A Hadügyminisztérium 1., majd 1919. január 1-jétől 5. osztályaként elsődleges feladata az ellenséges hatalmak által megszállt területekről történő katonai hírszerzés, az onnan irányuló kémtevékenységek megakadályozása, illetve

² 1921–1938 között erőteljes francia behatás alatt lévő Csehszlovákia, a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság és Románia között fennálló katonai és politikai szövetség, amelynek elsődleges célja Magyarország revíziós törekvéseinek megelőzése és visszaszorítása volt.

³ Az 1944 őszi hatalomra került Lakatos-kormány megpróbált a korábbi kormányzatok által vállaltak ellenére a német birodalomtól elszakadni. A velük szemben álló nyilas-hungarista erők ezt ellenezték, majd az októberi sikertelen kiugrási kísérlet után átvették a hatalmat.

⁴ A II. világháború éveiben zajló politikai események hatásai (Magyarország német megszállása, a Lakatos-kormány sikertelen kiugrási kísérlete, a nyilas-hungaristák hatalomra kerülése, a szövetséges erők bevonulása).

⁵ A monarchiában a vezérkaron belül működő Nyilvántartó Iroda, amely magában foglalta a hírszerzést és a kémelhárítást. Utolsó vezetője Maximilia Ronge, akinek feladata volt 1919 júliusában a szervezet felszámolása. Az egyik leghíresebb helyettes vezetője 1908 és 1912 között Ronge egykori kiképzője, Alfred Redl ezredes volt, akit 1913-ban kettős ügynökként lepleztek le.

⁶ Sztójay Döme (Stojakovics Demeter, 1883–1946), hivatásos katona, majd diplomata. 1944. március 22. és 1944. augusztus 29. között Magyarország miniszterelnöke, és egy ideig külügyminisztere is. A II. világháború után – kormánya több tagjához hasonlóan – halálra ítélték, és 1946. augusztus 22-én kivégezték.

ezek mellett hadműveletek tervezése volt.⁷ Stojakovics szakértelmét igazolja, hogy a Magyarországi Tanácsköztársaság idején, Stromfeld Aurél vezérkari ezredes, vezérkari főnök irányítása alatt is ő maradt a katonai hírszerzés és kémelhárítás – kezdetben a Hadügyi Népbiztosság 5. osztálya, majd 1919. május 19-től a Vörös Hadsereg Parancsokság II. csoport – vezetője.⁸

1919. júniustól a szegedi ellenkormány⁹ is felállította saját katonai alakulata, a Nemzeti Hadsereg katonai hírszerző és kémelhárító egységét. Ennek vezetője Ottrubay Károly lett, aki a Magyarországi Tanácsköztársaság bukása és a Friedrich-kormány¹⁰ augusztusi megalakulása után is a posztján maradt rövid ideig. Ennek a kettősségnek az 1919. novemberi megszűnését követően ismét Stojakovics kezében összpontosult a feladat, és folytatódhatott a szervezet tudatos, célirányos felépítése, amelynek végrehajtását a szakterület vezetőjeként 1925-ig közvetlenül irányította.

Az első években több átszervezésen átesett szervezet életében 1920-ban újabb jelentős változás következett. A trianoni békeszerződés korlátozásai értelmében Magyarország haderejének létszámát 35 ezer főben maximálták, és többek között sem vezérkara, sem vezérkari tisztjei nem lehettek. Emiatt 1920-tól a katonai hírszerzést egy olyan szervezet keretében kellett elrejtetni, amelyet az antantellenőrök¹¹ nem találtak ellentétesnek a diktátummal.

A vezérkar így a Honvédelmi Minisztérium (HM) VI. csoportjaként működött tovább. Ennek része volt 2. osztály, amely ellátta a hírszerzési és kémelhárítási feladatokat (HM VI-2.). Ez az állapot gyakorlatilag 1938-ig, a nemzetközi megszorítások megszűnését kimondó bledi egyezmény¹² aláírásig tartott. Az egyezmény elismerte az országok fegyverkezési egyenjogúságát, így Magyarország már teljesjogúan és nyíltan működtethette a honvéd vezérkart, és ismét 2. vkf. osztály lett az osztály elnevezése.

Stojakovics Demeter vezetése után 1925-től a katonai hírszerzésért és kémelhárításért felelős osztálynak az alábbiak voltak a vezetői:

- Böckl József (1925. szeptember 21. – 1928. október 09.; † Budapest, 1941. március 27.)
- vitéz Ruskay Jenő (1928. november 15. – 1933. május 1.; † Budapest, 1946. június 22.)

⁷ Szakály Sándor: A magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás szervezetének létrehozása, feladatai és tevékenysége a két világháború közötti Magyarországon (1918–1945). *Felderítő Szemle*, 17. (2018), 2. 16–37. 17–19. Elérhető: www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2018-2.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 13.)

⁸ Szakály Sándor: *A 2. vkf. osztály Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945.* Budapest, Magyar Napló, 2015. 15.

⁹ 1919. május 5-én bolsevizmus elleni fellépés érdekében gróf Károlyi Gyula vezetésével, francia támogatással Szegeden megalakult ellenkormány, amelynek egyik fő célja volt, hogy „az országban támadt felfordulást megszüntesse”. Hadügyminiszterként tagja volt egy ideig Horthy Miklós, aki létrehozta a Nemzeti Hadsereget.

¹⁰ 1919. augusztus 7-től ideiglenes, majd augusztus 15-től állandó kormány (1919. augusztus 15. – 1919. november 24.), Friedrich István miniszterelnök vezetésével, aki a későbbi Huszár-kormány (1919. november 24. – 2020. március 15.) hadügyminisztere volt.

¹¹ A Szövetségi Katonai Ellenőrző Bizottság Magyarországra küldött tagjai, akik a Trianonban aláírt diktátum katonai rendelkezéseinek betartását ellenőrizték.

¹² A Kisantant és Magyarország között kötött megállapodás, amelyben a Kisantant államai elismerték Magyarország fegyverkezési jogosultságát, aminek fejében hazánk lemondott az elvesztett területek erőszakos visszafoglalásáról. Az egyezményt a mai Szlovénia területén lévő Bledben írták alá 1938. augusztus 29-én.

- vitéz Henney Gusztáv (1933. május 1. – 1937. augusztus 1.; † München, 1977. június 14.)
- vitéz dr. Andorka Rezső (1937. augusztus 1. – 1939. május 1.; † Budapest, 1961. március 30.)
- vitéz Ujszászy István (1939. május 1. – 1942. augusztus 1. † ismeretlen, 1948. december után)
- vitéz Vasváry József (1942. augusztus 1. – 1943. augusztus 1.; † Lauterach, 1984. április 24.)
- nemes nyárád-gálfalvi Kádár Gyula (1943. augusztus 1. – 1944. április 17.; † Budapest, 1982. március 14.)
- vitéz Kuthy László (1944. május 4. – 1944. október 16.; † Budapest, 1958. augusztus 30.)
- nemes reszneki Zákó András (1944. október 16. – 1945. május; † München, 1968. március 13.)¹³

A katonai hírszerzés és kémelhárítás fő feladata ebben az időben a Kisantant-államok hírszerző tevékenységének elhárítása, a baloldali (kommunista) törekvések feltárása és elfojtása, valamint – a II. világháború kirobbanása előtt, majd a háború alatt – egyre hangsúlyosabb szerepet kapott a szövetséges hatalmak¹⁴ elleni hírszerzés és kémelhárítás. Az elhárítás politikai ügyekben szorosan együttműködött a hazai társszervekkel, azaz a magyar királyi rendőrség Államrendészeti osztályával és a csendőrség Központi Nyomozó Osztályparancsnokságával.

A 2. vkf. osztályon a két nagy szakterület – a katonai hírszerzés és kémelhárítás – mellett további alosztályok működtek, amelyek kiegészítették, támogatták az alaptevékenységet. A két világháború között az alábbi feladatok és alegységek voltak jelen a szervezetben:

- A katonai kémelhárítást az elhárító (defenzív) alosztály (DEF) jelentette, amelyet elkülönítve, a mai Bartók Béla úti¹⁵ Hadik laktanyában helyeztek el. Az alosztály nem volt büntető hatóság, az általa lefolytatott kémfelderítések anyagát – amelyekben gyakran részt vett a m. kir. rendőrség Államrendészeti osztálya és a csendőrség nyomozóparancsnoksága is – a Honvéd Vezérkar főnökéhez (VKF) rendelt ügyész kapta meg, és ezzel a DEF tevékenysége véget is ért.
- A hírszerzés vezetése és irányítása a központi offenzív alosztály (KOFFA) feladata volt. Ennek során a Honvéd Vezérkar főnöke vagy a hadműveleti csoportfőnök által meghatározott – és a 2. vkf. osztály vezetőjén keresztül érkezett – hírszerzési irányok, célok alapján megtervezték a feladatokat, majd a hírszerző szervezetekkel igyekeztek azokat végrehajtani.
- A nyilvántartó alosztály (NYIL), amely további arcvonalakra (például szovjet, balkán, román, bolgár, angol) osztdott. Itt az egyes országok katonai, politikai és gazdasági helyzetét kísérték figyelemmel és tartották nyilván. Az alosztályhoz

¹³ Szakály (2015) i. m. (8 lj.) 33.

¹⁴ A II. világháborúban a náci Németország és támogatói elleni fellépésre létrejött nemzetközi szövetség tagjai, amelyeknek magját az USA, Nagy-Britannia és a Szovjetunió képezte.

¹⁵ 1920 és 1945 között Horthy Miklós út.

érkezett be minden felderítési adat a hírszerzőktől, katonai attaséktól vagy más forrásokból (rádióadások figyelése, újságok elemzése stb.). Az alosztálynál napi „Hírnaplót” vezettek az elmúlt 24 órában beérkezett összes hírekről, a forrás megjelölésével és a megbízhatósági fok feltüntetésével.

- A II. világháború időszakára a katonai attaséhivatali rendszer 15-18 állomáshelyet épített ki, ahova legtapasztaltabb és képzettebb vezérkari tiszteket delegáltak. A külföldi kirendeltségek közül a bécsi (WEX) és a grazi (GEX) érdemel említést ebben az időszakban.
- Az „X” alosztály, amelynek szakterülete a „rejtmejfejtés” volt, különösen az egyes külföldi követségek és katonai attasék titkosított kommunikációjának a feltörése. A dekódolt anyagokat a HM és a Külügyminisztérium vezetése hasznosította. Az alosztály első vezetője 1920–1925 között a terület elismert szakembere, Pokorny Hermann¹⁶ volt, aki később más beosztásba került, végül 1935-ben nyugállományba helyezték. Pokorny Hermann, illetve utódai (Kabina Vilmos 1925–1935., Petrikovits István 1935–1945.) által vezetett alosztály előtt a két világháború között kevés megfejtetlen üzenet maradt.
- Idővel megalakult a saját rejtjelező („R”) alosztály is, amelynek feladata a magyar bizalmas közlemények titkosítása volt.
- A rádiófelderítők központja a mátyásföldi katonai repülőtéren volt, míg iránymérők Debrecenben, Kecskeméten, Szegeden és Győrben működtek.
- A lehallgatóállomások, amelyeket Budapest több helyszínén, köztük a Vakok Intézetében alakítottak ki.
- Ezeken túl többek között speciális laboratórium („F”) és nyomda, valamint a személyzeti, pénzügyi, beszerzési ügyekkel foglalkozó alegységek is támogatták a hírszerzők és elhárítók munkáját.

A szakmai feladatokat kellően részletezi az 1930-ban megjelent, két fő részből álló szabályzat.¹⁷ A „Hírszerző Szolgálat 1. rész” a magyar hírszerzés kémkedési ágával foglalkozik, azaz a hírszerzés, nyilvántartás, propaganda, szabotázs és forradalmasítás témaköreit, az alkalmazható személyi, dologi, speciális technikai eszközöket részletezi. A „Hírszerző Szolgálat 2. rész” a kémelhárító szolgálat ellátásáról szóló utasítást tartalmazta. A szabályzat a bevezető részében a hírszerzés feladatát az alábbiak szerint határozta meg: „A hírszerzési szolgálat arra törekszik, hogy megóvja a vezetőséget a meglepetésektől. Ezért állandóan tevékenykedik. Az ellenség katonai helyzetének kifürkészése háborúban felderítők és alakulatok által végrehajtott hírszerzési szolgálat útján történik. A hírszerzési szolgálat egyrészt katonai és katonapolitikai híreket gyűjt,

¹⁶ Pokorny Hermann (1882–1960), a katonai technikai felderítés, rejtjelfejtés szakteknikéje. Először 1935. május 1-jei hatállyal, altábornagyként helyezték nyugállományba. 1935. augusztustól 1937 márciusáig ismét aktív szolgálatot látott el a rejtmejfejtés területén, majd a Hadilevéltárban fordítói munkát látott el. 1942-ben a Durium hanglemezéző ügyvezető igazgatója lett. Budapest ostroma után jelentkezett a szovjet csapatoknál, és 1949-ben vonult véglegesen nyugállományba vezérezredesként. *A láthatatlan hírszerző* címmel 1958-ban fejezte be emlékiratait. Pokorny Hermann: *Emlékeim – A láthatatlan hírszerző*. Budapest, Hadtörténelmi Levéltári Kiadványok, 1999. Elérhető: <http://mek.niif.hu/02000/02095/html/> (A letöltés dátuma: 2020. 05. 30.)

¹⁷ HM 118.283/eln. VI-2 1930. sz. és HM 119.000./eln. VI-2 1930. sz.

amelyek alapján döntéseit hozza, másrészt lehetetlenné teszi az idegen hírszerzési szolgálat számára, hogy a saját katonai viszonyainkról tájékozódjék.”¹⁸

A szabályzat mindkét része már az 1930-as években is korszerűnek tekinthető alapelveket rögzített, amelyeket később természetesen folyamatosan módosítottak és aktualizáltak. 1942-ben a honvéd vezérkar főnöke újabb szolgálati utasításban¹⁹ szabta meg a 2. vkf. osztály feladatait, amely szerint azokat elsősorban az „idegen államok hadseregének, katonai-politikai viszonyainak és háborús teljesítőképességének nyilvántartása”²⁰ jelentette.

Az 1944-es nyilas hatalomátvétel után a német birodalom kiszolgálása, a szovjet csapatok elleni hírszerzés és kémelhárítás, majd a szakmai munka mellett a nyugatra történő kitelepítés volt a fő feladat. A szervezet utolsó vezetője, Zákó András 1945 májusában Ausztriában esett fogságba, de végül nem adták ki Magyarországnak. Később Münchenben megalapította a Magyar Harcosok Bajtársi Közösségét, amely 1968-as haláláig az egyik legaktívabb magyarellenes hírszerző és diverzáns szervezet volt.

A katonai hírszerző szervezetek vezetői közül Böckl József nyugdíjazását követően nem sokkal meghalt, Sztójay Dömét és Ruskay Jenőt a háború után halálra ítélték és kivégezték. Henney Gusztáv – Zákóhoz hasonlóan – nyugatra szökött és Münchenben telepedett le. A többiek rövidebb-hosszabb fogság után civil életet éltek.

4. Rendőrségi hírszerzés

A háborút követően a budapesti államrendőrség és a határrendőrség egységes szervezetbe vonásával, 1920-ban megalakult a magyar állami rendőrség, amely a törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városokban – továbbá a belügyminiszter döntése alapján más községekben, községi csoportokban – látta el a rendőrhatalósági és rendőrszolgálati feladatokat.²¹ A közbiztonságra így a miniszter közvetlen irányítása alatt az 1881-ben létrejött budapesti államrendőrség mellett további 7 új kerületi rendőr-főkapitányság felügyelt, amelyeket főkapitányok vezettek. A 102.837/1922. B. M. számú rendelet²² értelmében állami rendőrség felállítására a főváros mellett – ahol két szervezet, a budapesti főkapitányság és a budapestvidéki kerületi főkapitányság is működött – Debrecen, Szeged, Pécs, Szombathely, Székesfehérvár, Miskolc székhelyeken került sor.

¹⁸ Regényi Kund Miklós – Dobák Imre: Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat a két világháború között. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 3. (2015), 1. (különlenyomat); 146–197. 156. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02500/02538/00008/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2015_01_146-197.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 09.)

¹⁹ A Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének 1748.59 400 eln. VKF 1942. számú „Szolgálati Utasítás a m. kir. honvéd vezérkar főnökének helyettese, a vkf. csoportfőnökei, osztályai és egyéb szervei számára”.

²⁰ Szakály (2015) i. m. (8. lj.) 23–25.

²¹ A magyar kormány 1919. évi 5.047. M. E. számú rendelete a rendőrség államosításáról.

²² A m. kir. belügyminiszternek 102.837/1922. B. M. számú rendelete az 1922.VII. t.-c.-nek a m. kir. állami rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtása.

1921-ben az „összes közbiztonsági szervek élére”²³ – beleértve a rendőr-főkapitányságokat, a csendőrséget és a folyami őrséget is – magyar királyi Országos Főkapitányt neveztek ki, amely beosztást 1921. augusztus 7-től Nádasy Imre²⁴ töltötte be. Miután azonban a főkapitány belekeveredett a nemzetközi visszhangot is kiváltó frankhamisítási botrányba,²⁵ 1926-ban lemondásra kényszerült. Ezt követően a II. világháború végéig a beosztást nem töltötték be,²⁶ a szervezeteket a minisztériumi osztály- és főosztályvezetői szinten irányították.

1922-ben a trianoni békeszerződés következményeként a rendőrség állományát és fegyverzetét is korlátozták,²⁷ amely 12 ezer főben maximálta a rendőrség létszámát. A törvény végrehajtási utasítása²⁸ alapján a fogalmazói és felügyelői kar 1300 fős, míg az őrségi személyzet létszáma 10 700 fő (ebből vidéken 6400 és Budapesten 4300 rendőr) lett.

1924. december 31-ei hatállyal a miskolci és a pécsi,²⁹ majd 1932. január 1-jén a megmaradt öt kerületi főkapitányságot is megszüntették.³⁰ Ezt követően a megmaradt budapesti rendőr-főkapitányság mellé – a megszüntetett kerületi főkapitányságok helyébe lépő – vidéki rendőr-főkapitányság jött létre, amely szervezeti struktúra a háború végéig megmaradt.

A főkapitányságokon – mind az összevonás előtt, mind azt követően – a bűnügyi osztályok és detektívtestületek teljesítették az általános bűnügyi, nyomozói feladatokat.

A kiemelt bűntények nyomozására – beleértve a politikai ügyeket is – 1920 májusában a belügyminisztérium VII. (közbiztonsági) főosztály VII/b. alosztályaként „nyomozó osztály” alakult, amelyet Czövek Sándor főtanácsos vezetett. Az ezt létrehozó rendelet³¹ szerint az egység fő feladata: „Az államrendészeti érdekek hathatósabb védelme, a kémekkel szemben való eredményesebb védekezés, nemkülönben a nagyobb jelentőségű bűnesetek nyomozása”, illetve ezek központi irányítású, egyöntetű végrehajtásának biztosítása.

²³ A Horthy Miklós kormányzó és a Ráday Gedeon belügyminiszter által aláírt, 1921. augusztus 7-én kelt ki-nevezési parancsban szereplő megfogalmazás. A m. királyi Országos Főkapitány kinevezése. *Belügyi Közölny*, 26. (1921), 36. 1660.

²⁴ Nádasy Imre (1872–1935), politikus, előbb Budapest rendőrfőkapitánya (1920–21.), majd országos rendőrfőkapitány (1921–26.) A frankhamisítási botrány miatt 4 év börtönrre ítélték, amelyből kedvezményrel szabadult. 1935-ben influenzában halt meg.

²⁵ 1923-tól magyar szélsőjobboldali körök hamis ezer frankos bankjegyek tömeges forgalomba hozatalával próbálták meg bosszút állni Franciaországon a trianoni békeszerződés miatt. A hamisítás a HM Térképészeti Intézetben zajlott, vélhetően a politikai vezetés tudtával. 1925-ben két futárt fogtak el Amszterdamban több millió névértékű hamis bankjeggyel, akik az akkori rendőrfőkapitány, Nádasy Imre megbízásából és az általa biztosított hamis útlevelekkel szállították azt külföldre. Az ügyben mellettük többek között Windischgrätz Lajos herceget is több évi börtönbüntetésre ítélték.

²⁶ Szikinger István: A magyar rendvédelmi jog 1919–1944. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 23. (2013), 27–30. 187–197. 193. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02100/02176/00013/pdf/EPA02176_rendvedelem_27-30_187-197.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

²⁷ 1922. évi VII. törvénycikkely a magyar királyi állami rendőrség és a magyar királyi csendőrség létszámának, kiegészítési módjainak és felfegyverzésének megállapításáról.

²⁸ A magyar királyi belügyminiszter 102.837.1922. VI/a. száma rendelete az 1922. évi VII. törvénycikknek a magyar királyi állami rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtása tárgyában.

²⁹ 246.496/1924. B.M. rendelet kerületi rendőrfőkapitányságok megszüntetéséről és a rendőrhatalóságok újabb területi beosztásáról.

³⁰ A m. kir. minisztérium 1931. évi 6.500. M. E. számú rendelete a m. kir. rendőrség szervezeti változásairól.

³¹ A m. kir. belügyminiszternek 31.300/1920. B. M. számú rendelete a belügyminisztérium kebelében szervezett nyomozó osztály működéséről.

Az osztály mind az állami rendőrség, mind pedig a csendőrörsök nyomozásait jogosult volt magához vonni és azokban feladatokat szabni. Később az osztályt nyomozó hatóságként Központi Nyomozó Hivatallá fejlesztették.³² A központosított nyomozóegység 1924-ben megszűnt,³³ és ezt követően ismét a budapesti és kerületi (később vidéki) rendőr-főkapitányságok feladata lett a bűnügyek nyomozása.

1921-től az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére, illetve a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló bűntetteket és vétségeket már külön törvény³⁴ szankcionálta. Ezek nyomozására – először a rendőrségen, majd később a csendőrségen is – önálló szervezeti egységeket hoztak létre.

A belügyminisztérium VII. (közbiztonsági) főosztály VII/a (politikai rendészeti) alosztálya mellett a budapesti és kerületi rendőr-főkapitányságokon már az 1920-as évektől kezdődően működtek politikai nyomozó (fő)csoportok. Ezek közül is a legjelentősebb egység a Budapesti rendőr-főkapitányságon belül kialakított, és az Államrendészeti osztály keretében működő politikai nyomozó főcsoport volt. Az osztályt a háború, illetve a Magyarországi Tanácsköztársaság után 1921-ben szervezték újjá. Első vezetője Andréka Károly lett, míg a politikai nyomozó főcsoportot dr. Bauer (később Bártfay) Ernő vezette. Miután az Erzsébetvárosi Kör elleni Dohány utcai, halálos áldozatokat is követelő bombamerénylet³⁵ nyomozása – állítólagosan Andréka érintettsége miatt – sokáig eredménytelen maradt, 1924 tavaszán az ügyön dolgozó nyomozócsoportot a dr. Hetényi Imre³⁶ vezette Útlevel és idegenellenőrző osztályhoz helyezték át. Az itt folytatott nyomozás az elkövetőket felderítette, ami után nem sokkal Andrékát és Bauert más pozícióba helyezték.³⁷

1925. január 1-jétől az Államrendészeti osztály élére a korábbi IX. kerületi rendőrkapitányt, dr. Berkes Vilmost nevezték ki.³⁸ A mintegy 60 fős politikai nyomozó főcsoport azonban nem maradt az osztályon, hanem dr. Hetényi Imre irányítása alá került, aki azt átalakította és hatékonyabbá tette.³⁹ A nyomozói munka mellett

³² A m. kir. belügyminiszternek 9.200/1922. B.M. eln. számú rendelete a belügyminisztérium nyomozó alosztálya elnevezésének megváltoztatásáról.

³³ A m. kir. belügyminiszternek 124.037/1924. B.M. számú körrendelete „Központi Nyomozó Hivatal” megszüntetéséről.

³⁴ 1921. évi III. tc. az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről.

³⁵ 1922. április 3-án pokolgépet robbantottak a Bp. VII. Dohány utca 76. sz. alatti székházban a jobboldali Ébredő Magyarok Egyesületéhez (ÉME) tartozó személyek. A merényletben 8 személy halt meg, és további 23 megsérült. A nyomozás Andréka vezetésével eredménytelen maradt, de később Hetényi irányításával elfogták az elkövetőket, Márffy Józsefet és társait. Az ÉME-hez kötődő és más merényletek miatt szintén elítélt Kovács-testvérek bejáratosak voltak Andréka Károlyhoz. A robbantással részletesebben Kántás Balázs tanulmánya foglalkozik. Kántás Balázs: *A bombavető nyomában – a Horthy-korszak egyik leghírhedtebb bűntetőperének politikai kontextusáról és sajtóvisszhangjából*. Budapest, Hungarovox, 2020.

³⁶ Dr. Hetényi Imre (1871–1946) orvos, jogász. Bűnügyi tudósítóként kezdte pályáját. 1922-től a Budapesti Rendőr-főkapitányság Útlevel és idegenellenőrző osztályának, majd 1932-től a Politikai Nyomozó Osztály, 1933-tól az Államrendészeti Osztály vezetője lett, 1922-től főkapitány-helyettesi címet viselt. 1932-től az 1938-as nyugdíjazásáig az újjászervezett politikai osztályt vezette. Rendőri munkája mellett publikált is, 1941-ben *Amikor a rend őre voltam* címmel írta meg önéletrajzát. Hetényi Imre: *Amikor a rend őre voltam*. Budapest, Pantheon, 1941.

³⁷ Varga Krisztián: Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában. *Betekintő*, (2009), 1. 3–22. 8–9. Elérhető: https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/teljes_szamok/2009_1.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 12.)

³⁸ Érdekes áthelyezések a főkapitányságon. *Az Est*, 1924. 12. 31. 6.

³⁹ Varga i. m. (37. lj.) 8.

létrehozta az esetleges merényletek megakadályozását célzó helyszínelő csoportokat, lefektette a nyilvántartás alapjait, és a szervezettől eltávolította a szélsőséges politikai eszméket valló detektíveket. A munkarend is a feladathoz igazodott, a hivatali munkaidőn túl ügyeletben és készenléti szolgálatban lévő nyomozók is rendelkezésre álltak a váratlan események, információk kezelésére. Egyforma elszántsággal lépett fel minden radikális jogsértővel szemben, akár a szélsőbaloldalhoz, akár a nemzeti-szocialistákhoz tartozott.

Külön említést érdemel a technikai felderítés területe, ahol a telefon- és levél-cenzúrákat (ellenőrzéseket, lehallgatásokat) végezték, amelyhez a támogatást a főpostával kialakított együttműködés jelentette. Az állomány – a monarchiából örökölt szellemiségből eredően – megőrizte polgári tisztviselői jellegét.

A főbb felderítési irányok a kommunisták, illetve kisebb hányadban a betiltott szélsőjobboldali mozgalmak elleni fellépések voltak. A nyomozások többsége Budapesten zajlott, ahol az 1930-as évekre már külön vonalakat (szélsőjobb, szélsőbal, helyszínbiztosítás, vezényelt detektívek felügyelete) is felállítottak. Ebben az időszakban hajtották végre Rákosi Mátyás és Vas Zoltán elfogását (1925), majd az 1931-es biatorbágyi viadukt elleni robbantásos vasúti merényletre⁴⁰ hivatkozással bevezetett statárium keretében több kommunistát is letartóztattak, többek között Fürst Sándort, Sallai Istvánt, Karikás Frigyeszt vagy Kilián Györgyöt.

1932-ben, a magyar állami rendőrség átszervezése során – amellyel egyben magyar királyi rendőrség lett a szervezet hivatalos elnevezése – a politikai nyomozásokat is központosították. Dr. Hetényi vezetése alatt megalakult a Budapesti Rendőr-főkapitányságon a Politikai rendészeti osztály, amely országos hatáskörrel, egyedüli szervezatként foglalkozott ezt követően a rendőrségen belül a politikai ügyekkel.

1933. január 1-jétől az Államrendészeti osztály is dr. Hetényi irányítása alá került, miután az azt addig vezető dr. Berkes Vilmos a IV. kerületi rendőrkapitányság vezetője lett. Ezt követően dr. Hetényi alá három osztály tartozott, amelyek közvetlen irányítását osztályvezető-helyettesek végezték. A Politikai rendészet budapesti tagozatának irányítója dr. Sombor-Schweinitzer József volt, aki már korábban a politikai nyomozó főcsoportot is vezette.

1938 májusára a Politikai rendészeti osztály a nyilasok elleni fellépései miatt vállalhatatlanná vált a kormány számára, így Hetényit menesztették. Az általa vezetett három osztály élére először dr. Bártfy Ernőt (korábban Bauer Ernő) nevezték ki, akit 1939. februárban a Politikai rendészeti osztály élén Kálnay Gyula váltott. Az ő vezetése alatt azonban a politikai nyomozásokat lényegében dr. Sombor-Schweinitzer irányította.⁴¹ Az osztály érdemi tevékenységének a német megszállás vetett véget, és 1944. március 19-én a Gestapo alakulatai a székházat elfoglalva letartóztatták

⁴⁰ 1931. szeptember 12-én éjszaka Matuska Szilveszter (1882–?) a biatorbágyi viaduktra helyezett pokolgéppel kisiklatta a Bécsbe tartó vonatot, ami a mélybe zuhant. A merényletnek 22 halálos áldozata volt. Matuska más merényletet is elkövetett korábban. Vácon töltött szabadságvesztés-büntetéséből a háború során 1944-ben ismeretlen módon szabadult, további sorsa és halála ismeretlen. A merénylettel részletesebben Vargyai György: *A biatorbágyi merénylet* című tanulmánya foglalkozik. Vargyai Gyula: *A biatorbágyi merénylet*. Budapest, Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/04900/04964/html/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)

⁴¹ Varga i. m. (37. l.) 12.

vezetőit. Az így felszámolt osztály állományának jelentős része az 1944-ben megalakult Állambiztonsági Rendészethél folytatta munkáját.

1945-ben dr. Hetényi Imrét is őrizetbe vették, de egészségi állapota miatt elengedték, majd nem sokkal később, 1946-ban meghalt.

Dr. Sombor-Schweinitzer Józsefet az elfogása után a flossenburgi koncentrációs táborba hurcolták. A szabadulása után 1945-től az amerikai hadseregnél a magyar háborús bűnösök után kutató Himler Márton segítőtje lett, és csatlakozott az amerikai katonai hírszerzés⁴² kelet-európai ügyekkel foglalkozó központjához, majd 1950-ben az USA-ban telepedett le, és 1953-ban ott halt meg.

5. A csendőrség

A csendőrség a háború után kevés változással működött 1919 tavaszáig, amikor is a Magyarországi Tanácsköztársaság a Vörös Őrség felállításával⁴³ megszüntette azt a fővárosi állami rendőrséggel együtt. A Magyarországi Tanácsköztársaság bukását követően a belügyminiszter 1919. augusztus 17-én az első lépései között állította vissza a csendőrséget, amelytől a vidéki közrend stabilizálását várta. A kezdeti létszám gondokat követően – részben a vidéki városi rendőrségek államosításának eredményeként – a szervezet megerősödött, majd ezután már 7 kerületi csendőrparancsnokság és 30 vármegyei csendőrparancsnokság működött. 1922-ben a trianoni békeszerződés nyomán törvényben⁴⁴ korlátozták a csendőrség létszámát is, és így azt – a rendőrséghez hasonlóan – 12 ezer főben maximálták.

A csendőrség azokon a területeken biztosította közrendet, amelyekre az állami rendőrség illetékessége nem terjedt ki. 1925-ben az ország közel 93 ezer km² területéből mintegy 91 ezer km² tartozott a csendőrséghez, ahol a 8 milliós lakosságból 5,8 millióan éltek.⁴⁵ A két szervezet között rendszeresen előforduló illetékességi összeütközéseket végül a belügyminiszter 1926. évi 74.937. számú, a m. kir. állami rendőrség területén működő csendőrség viszonyáról a rendőrhatalóságokhoz című rendelete oldotta fel.

A csendőrségen belül az első időszakban nem volt önálló nyomozó egység, az illetékességük alá tartozó területen elkövetett bűncselekmények nyomozását az érintett csendőrőrs egyenruhás járőre végezte. Ugyan 1920–1924 között a Belügyminisztériumban felállított központi nyomozó osztály a csendőrség nyomozásait is felügyelte és hatáskörbe vonhatta, de ennek megszűnésével visszaállt az eredeti állapot. Az 1920-as évek végére érett meg az igény egy bűncselekményekkel foglalkozó, központosított, jobban felkészített és kiképzett egységre, amelynek tagjai akár civil ruhában is teljesíthették a szolgálatukat. 1928-tól kezdődött meg ennek az új struktúrának a kiépítése, amelynek végeredményeként 1930. március 1-jén

⁴² Counter Intelligence Corps (CIC).

⁴³ A belügyi népbiztos 1. B. N. sz. rendelete a Vörös Őrség felállításáról.

⁴⁴ 1922. évi VII. tvc. i. m. (27. lj.)

⁴⁵ *A m. kir. kormány 1923–1925. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv*. Budapest, Athenaeum, 1928. 41. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/KormanyjelentesStatisztikaiEvkonyv_1923-1925/?pg=0&layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)

belügyminiszteri rendeletet⁴⁶ hirdettek ki. Ez Budapesten egy központi nyomozó osztály és alosztály felállítását, valamint három vidéki városban (Szombathelyen, Szegeden és Debrecenben) egy-egy nyomozó alosztály létrehozását rögzítette. Később ezt tovább bővítették, így 1931-ben Pécsen, majd 1932-ben Székesfehérváron és Miskolcon is nyomozó alosztályokat hoztak létre.⁴⁷

A csendőrségen belüli központi nyomozóegységek felállításának ötlete Hajnácskóy László – később 1935-től a HM VI-2. DEF alosztály K (kommunista) csoport vezetője, majd 1942. január 1-jétől 1944. október 25-ig a pécsi IV. csendőrkerület parancsnoka, utána a belügyminisztérium államrendészetet is magában foglaló VII. (közbiztonsági) osztályának vezetője – nevéhez fűződik, akinek kezdeményezésére jött létre a csendőrség Nyomozó Osztályparancsnoksága. A szervezet első vezetője az 1928-as kezdetektől Tihanyi Ferenc⁴⁸ volt, aki azt 1931-ig irányította.

Az őt követő vezetők:

- dr. vitéz Damasy Farkas (1931. április 1 – 1935. december 15.; † Rakamaz, 1963. január 22.),
- vitéz Sellyey Vilmos (1935. december 15 – 1940. február 1.; † NSZK, 1951. április 14.),
- vitéz Ridegh Raymond (1940. február 1 – 1943. február 1.; † Peru, 1958. szeptember 6.),
- vitéz Czigány József (1943. február 1 – 1944. október 16.; † Vác, 1977. március 16.)
- vitéz Ferenczy László (1944. november? – 1945. május 9. † Budapest, 1946. május 31.) voltak.⁴⁹

A központi nyomozó egységen belül – ami 1942. június 6-tól Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnoksága lett⁵⁰ – 1931-től egy külön politikai alosztályt is létrehozta, amely a korabeli belső elhárításként értékelhető. A csendőrség nyomozati munkáját az 1930-ban kiadott „Utastás a m. kir. csendőrség nyomozó alakulatai számára”⁵¹ szabályozta.

A párhuzamosságokból eredően a tevékenységükre rányomta a bélyegét a rendőrséggel való konkurálás, de voltak közös, példaértékűen megszervezett akcióik is.

⁴⁶ A m. kir. belügyminiszternek 71.464/1930. B. M. számú körrendelete a csendőrségi nyomozó alakulatok felállításáról és csendőr nyomozó utastás kiadásáról.

⁴⁷ Rektor Béla: *A magyar királyi csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Árpád Könyvkiadó Vállalat, 1980. 175. Elérhető: www.rendormuzeum.hu/dokumentumok/Rektor_Bela_Csendorseg.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)

⁴⁸ Tihanyi Ferenc őrnagy (1884–1960), 1905-től a csendőrség tagja, 1920-tól ügyésztiszt, 1924-től a tanulmányi bizottsághoz vezényelve. 1928-tól a csendőrség nyomozó osztályparancsnokság parancsnoka az 1931. április 1-jéig, majd 1931. szeptember 1-jei hatállyal nyugállományba került.

⁴⁹ Szakály Sándor: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették*. Budapest, Magyar Napló, 2014. 19–14., 274.

⁵⁰ Boda József – Regényi Kund: A hírszerző és biztonsági szolgálatok fejlődése a második világháború végéig. In Boda József – Regényi Kund (szerk.): *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*. Budapest, Dialóg Campus, 2019. 116–129. 124.

⁵¹ Parádi József et alii: *Nyomozati utastások a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság, 2018. 181–391. Elérhető: http://users.atw.hu/szbrmrthagayatek/Kiadvanyaink/Nyomozati_utasitasok.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 10.)

Ezek során együttműködtek mind a rendőrség politikai rendészeti osztályaival, mind a 2. vkf. osztállyal.

Az együttműködések közül a Politikai rendészeti osztály állományába tartozó Wayand Tibor⁵² 1946. márciusi fogságában írt önvallomásában⁵³ részletesen említi az 1940-es alagi nyomozást (amely keretében került sor többek között Kulich Gyula és Schönherz Zoltán elfogására) vagy az 1941. június 29-től szeptember 20-ig tartó észak-erdélyi nyílt nyomozást (amely során 1210 embert vettek őrizetbe, amelyek közül 129 személyt a Honvéd Vezérkar főnökének bírósága hűtlenség miatt ítélte el). De hasonló kommunistaelenes nyomozásokra került sor Kárpálalján (1939–1944), a Felvidéken (1939–1944) és Délvidéken (1941–1944), valamint Soroksáron (1943 tava-sza és ősze) is.

A csendőrség vezetői közül a háború után Hajnácskóy Lászlót és Ferenczy Lászlót halálra ítélték és kivégezték. Ferenczy – 1940–1942 között a kassai VIII. kerületparancsnokság nyomozóalosztályának parancsnoka, majd az 1942. július 10-től a csendőrség Központi Nyomozó Parancsokának előadója – nyíltan zsidóellenes volt. Az ellene 1946 tavaszán lefolytatott bírósági eljárásban több mint 400 ezer zsidó összegyűjtéséért, gettóba zárásáért és deportálásáért tették felelőssé, amit mint a Magyarországra küldött náci Adolf Eichmannhoz delegált összekötő irányított. Fogsága alatt, 1945 őszen saját kezű feljegyzésben írta le – érezhetően irányított – önvallomását.⁵⁴

A többiek közül Sellyey Vilmos és Ridegh Rajmund külföldre távozott, míg az itthon maradtak kisebb-nagyobb szabadságvesztés-büntetésből szabadultak, illetve szenvedtek el kitelepítést, internálást.

A csendőrséget végül a Nemzeti Ideiglenes Kormány első intézkedései között,⁵⁵ 1945 májusában megszüntette.

6. Államvédelmi Központ, a központi koordináció csúcsszerve

1942 nyarán egy újfajta, a többi hírszerző szervezet felett álló központi egység létrehozásáról született döntés. Ennek előzménye volt, hogy a belügyi és honvédelmi tárca alá tartozó hírszerző és elhárító szervek (rendőrség, csendőrség és a vezérkari

⁵² Dr. Wayand Tibor (1880–1949), PRO állományában nyomozó, csoportvezető, majd 1944. október 16-tól az Állambiztonsági Rendészet osztályvezetője, a szervezet 3. embere. A háború után amerikai fogságba került, háborús bűnösneként Magyarországnak kiadták, ahol halálra ítélték és – az együttműködése fejében ígért kegyelmet meghazudtolva – 1949-ben kivégezték. Fogsága alatt 96 oldalas önvallomásban mutatta be a politikai rendőrség munkáját és belső viszonyait.

⁵³ Varga Krisztián: Kommunistaelenes nyomozások a második világháború alatt Wayand Tibor önvallomásában. *Betekintő*, (2011), 2. 13–51. 15., 37–51. Elérhető: www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2011_2_varga_k_0.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)

⁵⁴ Ferenczy László feljegyzései a fogházban 1945. október 30–31. In Molnár Judit: *Csendőrtiszt a Markóban – Ferenczy László csendőr alezredes a népbíróság előtt*. Budapest, Scolar, 2014. 54–62. Elérhető: www.scolar.hu/custom/scolar/image/data/belelapozopdf/Csendortiszt%20beleolvaso.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 02.)

⁵⁵ Az ideiglenes nemzeti kormány 1945. évi 1.690. M. E. számú rendelete a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről. (1945. 05. 07.)

főnökség egységei) egymással való rivalizálása mind a szakmai munka, mind pedig a konkrét műveletek hatékonyságát nagyban csökkentette.⁵⁶

Mindemellett a megalakulás előtt nem sokkal zajlottak az „újvidéki hideg napok” történései is, amelyek tragikus következményei felvetették az információk pontos értékelésének szükségességét is. 1942 januárjában Délvidéken, egy partizán-tevékenységre, támadásra utaló, túlértékelt információ alapján indított razzia etnikai alapú tömeggyilkosságba, mészárlásba fordult, amely során a magyar katonai alakulatok mintegy 3300 áldozatot öltek meg. Az 1943 decemberében kezdődött katonai büntetőper 15 vádlottja közül négyen – Feketeahalm-Czeydner Ferenc nyá. altábornagy, Grassy József vezérkari ezredes, Deák László nyá. ezredes és dr. Zöldi Márton cső. százados – 1944. január 15-én Albrecht főherceg segítségével Németországba menekültek, míg a többiek 10–15 év közötti szabadságvesztésre ítélték.⁵⁷

Az 1942. június 26-án kelt rendeletek⁵⁸ alapján július 12-én alakult meg az Államvédelmi Központ (ÁvK), és élére a vezérőrnaggyá előléptetett Ujszászy Istvánt nevezték ki, aki korábban a 2. vkf. osztály vezetője volt, míg helyettese Kudar Lajos csendőr alezredes lett. Az új szervezet a Keresztes-Fischer Ferenc⁵⁹ vezette Belügyminisztériumhoz került, de az irányításban a HM és a vezérkar is szerepet kapott.

Az ÁvK állománya – amely a becslések szerint 30-50 főt jelentett – a rendőrségtől, csendőrségtől és a honvédségtől vezényelt tisztekből állt, majd később oda vezényelt ügyészt is magában foglalt. Feladata a megfigyelések, felderítések és nyomozások irányítása, a feladatok és információk polgári közbiztonsági és katonai szervek között koordinálása volt. Ehhez utasítási jogkörrel rendelkezett, és elméletileg a többi (irányított) szervezett felett helyezkedett el.

A tervek azonban nem teljesültek. Az alárendelt szervek megtartották önállóságukat, és az ÁvK-hoz vezényelték között a belső ellentétek is elhatalmasodtak. Az együttműködés hiányosságait megpróbálták koordinációs értekezletekkel, majd az érintett szervektől összekötők vezénylésével kiküszöbölni, de érdemi hatást ez sem eredményezett.⁶⁰

Az ÁvK így nem tölthette be ténylegesen küldetését, és gyakorlatilag ennek még esélyt sem adva, be is fejezte működését. Az 1944. március 19-ei német megszállást követően jelentősége erősen csökkent, nem sokkal később Ujszászyt – több más magyar katonai vezetővel együtt – letartóztatták. A szervezetet ezután a volt helyettese, Kudar Lajos vezette tovább. 1944. október 16-tól rövid ideig a 2. vkf. osztály új vezetőjének, Zákó András vezérkari ezredesnek irányítása alá helyezték, majd

⁵⁶ Kovács Zoltán András: A Janus-arcú tábornok. Adalékok Ujszászy István vezérőrnagy pályaképehez. In Haraszti György (szerk.): *Vallomások a holtak házából – Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének ÁVH fogságban írott feljegyzései*. Budapest, Corvina, 2007. 9–72. 49–50.

⁵⁷ Markó György: Csendőr tisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 21. (2011), 24. 73–79. 79. Elérhető: http://epa.niif.hu/02100/02176/00010/pdf/RTF_24_073-079.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)

⁵⁸ 6290/1942. Bm.eln. és az azonos tartalmú 52.161/1942. elnöki o. HM Rendelet.

⁵⁹ Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc (1881–1948) ügyvéd, politikus; 1931 és 1935 (a Károlyi Gyula- és a Gömböskormányok), valamint 1938 és 1944 között (az Imrédy-, a második Teleki-, a Bárdossy- és a Kállay-kormányok alatt) belügyminiszter.

⁶⁰ Kovács Tamás: Államvédelmi központ 1942 – az első kísérlet az egységes magyar állambiztonsági csúciszerv kialakítására. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 11. (2010), 339–348. 342–343. Elérhető: www.pecs-hor.hu/periodika/XI/kovacsst.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)

1944. november 15-ei hatállyal végleg megszüntették. Ezután a hatás- és feladatkörét a belügyminisztérium VII. (közbiztonsági) osztály c) (államvédelmi) alosztálya vette át.⁶¹

Ujszászyt az 1944. április 18-ai letartóztatása után Horthy többszöri kérésére júniusban szabadlábra helyezték, és ellene szoros felügyelet (kórházi ápolás, személyi őrizet laktanyában) mellett folytatták az eljárást. Végül 1944 októberében felmentették a vádak alól, de ezután is bujkálni kényszerült. 1945 februárjában a szovjetek fogták el, és az ott tett vallomásait a nürnbergi perben is felhasználták. 1948 nyarán átadták a magyar államvédelmi szerveknek, ahol az önvallomásait 17 füzetben, *Fekete Iván* fedőnéven írta le.⁶² Az utolsó írásos feljegyzése 1948 decemberében készült, ezt követő sorsa, halálának oka és időpontja ismeretlen maradt.

Kudar Lajost a Nemzeti Számonkérő Szervezet 1944. december 4-én elfogta és átadta a németeknek, akik 1945. február 11-én kivégezték.

7. A nyilas-hungarista kormányzás alatt működő szervezetek

Az Állambiztonsági Rendészetet (ÁR) 1944-ben, Magyarország német megszállását követően Jaross Andor, a Sztójay-kormány belügyminisztere, német nyomásra az 1944. március 28-án kiadott rendeletében⁶³ hozta létre. A belügyminiszter, illetve az államtitkár⁶⁴ közvetlen irányítása alatt álló, rendőrségen kívüli szervezet vezetésére Hain Pétert,⁶⁵ a Politikai rendészeti osztály egykori detektívfelügyelőjét nevezték ki.⁶⁶ Az ÁR-t, a közismerten szélsőjobboldali szimpatizáns Hain német mintára igyekezett kialakítani, amelynek svábhegyi elhelyezési körlete egybeesett a német titkosszolgálatok budapesti kirendeltségeinek székhelyeivel. A szervezet működése, felépítése alapján a „magyar Gestapo”-ként vált ismertté. Az új testület személyi állományát gyakorlatilag a német megszállással felszámolt és a rendőr-főkapitányság szervezetéből kiszakított Politikai rendészeti osztály biztosította.

Az ÁR-t – az addig a hazai detektívtestületekben nem alkalmazott – német mintájú struktúra szerint (osztály – alosztály – csoport) alakították ki. Az alkalmazottak kiválasztásánál egyaránt szerepet játszott a szakmai ismeret és a politikai megbízhatóság.

⁶¹ Kovács Zoltán András: *A Szálasi-kormány belügyminisztériuma – rendvédelem, állambiztonság, közigazgatás a nyilas korszakban*. Doktori értekezés. Budapest, 2008. 125. Elérhető: <https://idi.btk.pte.hu/dokumentumok/disszertaciok/kovacszoltanandrasphd.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 13.)

⁶² Ujszászy önvallomásai a Haraszi György (szerk.): *Vallomások a holtak házából – Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének ÁVH fogságban írott feljegyzései*. Corvina, 2007. című kötetben jelentek meg.

⁶³ A belügyminiszter 119/1944. VI. res. rendelete.

⁶⁴ A rendvédelmi szervek felett diszponáló Bakó László belügyi államtitkár.

⁶⁵ Hain Péter (1984–1946) rendőrfelügyelő, az ÁR vezetője. 1918-tól a budapesti politikai rendészet tagja, 1923-tól a kommunista elleni nyomozócsoport vezetője. 1938-tól Horthy személyi védelméért felelt. 1944-ben megalakította az ÁR-t. 1946-ban a Népbíróság halálra ítélte, és 1946. június 27-én kivégezték.

⁶⁶ Varga Krisztián: *Az Állambiztonsági Rendészet és a politikai rendészeti osztály(ok) szervezettörténete 1944. március 28. – 1944. december 25. Betekintő*, (2012), 4. 41–66. 43. Elérhető: www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2012_4_varga_k_0.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 12.)

Az ÁR négy osztályra, illetve ezen belül alosztályokra tagozódott:

- I. osztály: a személyügyi igazgatást végezte az ÁR-en belül. Feladata volt ezen túl a szervezeti és működési szabályzat elkészítése, a jogi normák kialakítása. Az osztály vezetője, Kotsis Árpád, egyben Hain Péter szervezetszerű helyettese is volt.
- II. osztály a gazdálkodási és logisztikai feladatokat látta el, amely egyben biztosította a rendőrségtől való függetlenségüket is.
- III. osztály állománya kizárólag titkos (operatív) felderítést folytatott, külön célterületként végezte egyes társadalmi alrendszerek (például egyház, tudomány, művészet, oktatás) bizalmas ellenőrzését.
- IV. osztály a kormányzati rendszerrel szemben álló mozgalmak, pártok felderítését végezte, az alábbi alosztályszerkezettel:
  - IV/1. alosztály: betiltott baloldali pártok, németellenes nemzeti ellenállási mozgalmak;
  - IV/2. alosztály: kormánnyal szemben álló szélsőjobboldali szervezetek;
  - IV/3. alosztály: a nem katonai jellegű szabotázsakciók megakadályozása, felderítése;
  - IV/4. alosztály: faji, biológiai alapú ellenőrzések (zsidóság elleni fellépés, értékszerzés);
  - IV/5. alosztály: állam- és sajtórendészeti feladatok (amely korábban önálló osztály volt)
  - IV/6. alosztály: nyilvántartási feladatokat látott el, többek között a külföldiek vagy a rendőrség látókörébe került személyek vonatkozásában.

A fentiekén túl az ÁR vezetőjének közvetlen alárendeltségébe speciális feladatokkal megbízott kisebb detektívcsoportok is tartoztak, mint például a készenléti csoport, a helyszínbiztosító csoport vagy a kormányzósági csoport. Utóbbi két egység a kormányzó programjait, illetve rezidenciáját biztosította és védte.

Rövid működést követően, 1944. június 10-én Hain Pétert elmozdították a vezetői székéből, mivel az ÁR tevékenysége és túlkapasai már az őt kinevező politikai vezetésnek sem volt elfogadható. A belügyminiszter Hain felmentését megelőző napon kiadott rendeletével⁶⁷ a minisztérium közbiztonsági főosztályán VII/d. elnevezéssel politikai rendészeti alosztályt létesített, amelynek szervei a rendőrség budapesti főkapitányságának politikai rendészeti osztálya, a rendőrség vidéki főkapitányságának és kapitányságainak erre hivatott szervei, valamint a m. kir. csendőrség központi nyomozó parancsnoksága voltak. A vitéz Ugray Gábor m. kir. csendőralezredes vezetése alá került alosztály feladata „Az ország egész területén a politikai szervezkedések és mozgalmak megfigyelésének, felderítésének és nyomozásának egységes vezetése, irányítása és ellenőrzése.”⁶⁸ lett, azaz szakirányítást gyakorolt a politikai rendészettel foglalkozó nyomozóegységek felett.

⁶⁷ A belügyminiszter 1944. június 9-én kelt 4213/1944. eln. számú rendelete. Svéd László: Ságvári Endre mártírjának körülményei dokumentumok tükrében. *Múltunk*, (2008), 1. 80–149. 124–126.

⁶⁸ A belügyminiszter 1944. június 21-én kelt, 11 200/1944. VII. res. számú bizalmas minősítésű rendelete Hain Péter leváltásáról, a rendőrség és csendőrség politikai rendészeti tevékenységének egységesítéséről.

Hain helyére Nagy Valér főtanácsost – aki 1941-ben többek között vitéz Bonczos Miklós későbbi belügyminiszter mellett helyettes kormánybiztosként működött Délvidéken a csángók hazatelepítésénél, illetve a háború alatt a m. kir. Rendőrség Szaktanulmány Felügyelőségének vezetője volt – nevezték ki. Az új vezető igyekezett eltávolítani Hain bizalmasait, és az ÁR-t a rendőrséggel összhangban működő szervezetté formálni. Később a miniszteri rendelet⁶⁹ alapján az ÁR átszervezésével a fővárosi rendőr-főkapitányságon Politikai rendészeti osztályt létesített.

A Lakatos Géza vezette kormány sikertelen kiugrási kísérletét követő nyilas-hungarista hatalomátvételtől, 1944. október 16-án, Hain Péter teátrális módon, géppisztollyal és nyilas karszalaggal bevonulva visszavette az osztály irányítását, és megkezdte az ÁR eredeti szervezeti felépítésének visszaállítását. Töretlen volt azon szándéka, hogy a politikai nyomozásokat a rendőrség irányítása alól kivonja, és ismét függetlenítse az ÁR-t.

A szovjet csapatok előretörése és Budapest kezdődő ostroma után, 1944 decemberének közepétől érdemi tevékenység nem folyt. A fő feladat ebben az időben már a menekülés, a kitelepülés előkészítése volt.

Hain Péter Budapest körülvárosa előtt Németországba szökött, ahol elfogták, majd amerikai közreműködéssel kiadták Magyarországnak. Itthon a Népbíróság 1946. május 6-án halálra ítélte, amit 1946. június 27-én végrehajtottak.

Nagy Valért 1946 szeptemberében – miután külföldre szökeése után elfogták, majd 1945 októberében többek között Sztójay Dömével és Ruszkay Jenővel együtt az amerikaiak átadták a magyar hatóságoknak – 8 év szabadságvesztésre ítélték.

Nemzeti Számonkérő Különítmény (NSZK):⁷⁰ Az 1944. október 15–16-ai sikertelen kiugrási kísérlet után Szálasi már az első napokban a rendvédelem teljes mértékű átalakításában gondolkozott. November elsején Orendy Norbert⁷¹ kapta meg az utasítást, hogy hozzon létre egy ideológiailag megbízható, fegyelmezett állományból összeállított különítményt, amelynek fő feladata a rendszer, azaz a hungarista állam ellenségeinek felderítése és letartóztatása, tekintet nélkül arra, hogy civilek vagy katonák.⁷²

A szervezet – a belügyminisztérium VII. (közbiztonsági, később közbiztonsági és igazgatási rendészeti) osztály d) alosztályaként – végül az 1944. november 20-án megjelent 30782/res. XX-1944 sz. belügyminiszteri rendelet alapján jött létre Orendy vezetésével, akinek helyettese Komroday Pál, majd 1945. januártól dr. Perlaky Gyula

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ Több forrásban eltérően említik, így szerepel Nemzeti Számonkérés Szervezete, Nemzeti Számonkérő Szervezet vagy csak Számonkérők néven is, de nem keverendő össze a Nemzeti Számonkérő Székkel, ami bírói és vizsgálói testület volt 1944. november 1-jétől.

⁷¹ Orendy Norbert (1898–1946) 1921-től csendőr, előbb a székesfehérvári csendőrkerületnél, majd Budapesten és Ungváron szolgált. 1944 májusától a táboricsendőr-nyomozóosztág parancsnoka, majd augusztusától frontszolgálatot teljesített a magyar 2. hadsereg törzsszázadának parancsnokaként, 1944 novemberétől a Nemzeti Számonkérő Különítmény vezetője volt. Kovács Zoltán András: Ládai Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminisztériumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései. *Lymbus*, (2008), 321–355. 323.

⁷² Kovács Zoltán András: A nemzeti számonkérés szervezete – A magyar állambiztonság történetének ismeretlen fejezete. *Századok*, 136. (2002), 5. 1131–1160. 1133–1134. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_2002/?pg=1160&layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 09. 29.)

lett. A megalakuláskor csak néhány osztállyal kezdte meg a működést, és központi székhelye a Bp. I. Naphegy tér 2. szám alatti villaépület lett. Ebben az időben mintegy 20 csendőrtiszt és 250 beosztott alkotta a NSZK-t.⁷³

Az NSZK későbbi pontos létszáma nem ismert, a gazdasági ellátmányok adatai alapján azt 400 fő körülire lehet becsülni.

A NSZK parancsnoki törzse mellett felderítő osztály (Réti Imre vezetésével), nyomozó osztály (Karabélyos Imre), különleges felderítő osztály (Hídvégi István), rohamszázad (Nagy Zsombor) és gazdasági hivatal működött.

A különleges felderítő osztály a korabeli technikai felderítést és hírszerzést folytatta, külön lehallgató csoporttal rendelkezett, amely a rádióadások és telefonok ellenőrzését, illetve helyiséglehallgatásokat végzett titokban. A bizalmatlanságuk odáig vezetett, hogy a magasabb beosztású SS- és SD-parancsnokokat, illetve Szálasi koalíciós társait (Imrédy Béla, Rátz Jenő) is lehallgatták.

Az egység nagyrészt csendőrökből állt, de egyes területekre rendőrök is kerültek. Az eljárásaik nagy része zsidók, katonaszökevények, partizánok, baloldali és kommunista mozgalmak ellen irányultak.

Az NSZK Naphegy téri központja mellett egyes egységei a főváros több pontján (Orvos utca, Tigris utca) voltak. A foglyokat a Margit körüti fegyházban tartották és hallgatták ki. A kihallgatások többsége fizikai bántalmazásból (verésből, villanyozásból) állt, és az eljárások jelentős hányadában halálos ítélet született. Az NSZK fogta el többek között Bajcsy-Zsilinszky Endrét, Kiss János nyugállományú altábornagyot, dr. Tartsay Vilmos nyugállományú századost vagy Nagy Jenő ezredest, akiket még 1944 decemberében ki is végeztek.

Budapest körülrészeskor az NSZK kitelepítése is megkezdődött, de a szervezet egy részének a fővárosban kellett maradnia. A kitelepítés, a Vörös Hadsereg előretörése, Budapest ostroma és felszabadítása ellenére is az utolsó napokig hajtott végre elfogásokat, vallatásokat és kivégzéseket. Az NSZK általi kivégzettek száma – Holeccka Tibor vallomása szerint⁷⁴ – a főváros ostroma alatt is meghaladta a 200 főt.

Az NSZK nyugatra távozó egységei 1945. március 29-én Bozsoknál hagyták el Magyarországot, de útközben is könyörtelenül megtorolták a szökési kísérleteket, folyamatosan kutatták a zsidókat és a baloldali szimpatizánsokat. Az elfogottak esetében ekkor már csupán a gyanú is azonos volt a bűnösséggel, és azt, aki gyanúba keveredett, helyben ki is végezték.⁷⁵

Orendy Norbert a német birodalomba távozott, ahol 1945 májusában elfogták, majd kiadták Magyarországnak. A bíróság halálra ítélte, amelyet 1946. június 18-án végre is hajtottak.

⁷³ Uo. 1135.

⁷⁴ Kovács Tamás: A Nemzeti Számunkérő Különítmény. *Múltunk*, (2006), 3. 71–100. 93. Elérhető: <http://epa.oszk.hu/00900/00995/00007/pdf/kovacst.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)

⁷⁵ Uo. 95.

Történelmi áttekintés

- 1918. november 11. – az I. világháború vége;
- 1919. március 21. és 1919. augusztus 1. között – Magyarországi Tanácsköztársaság;
- 1920. március 1. és 1944. október 16. között – Horthy Miklós kormányzósága;
- 1920. június 4. – békeszerződés aláírása Trianonban
- 1921. június 7. – a „Kisantant” megalakulása;
- 1930-as évek: nemzetközi gazdasági világválság;
- 1932 és 1939 között Gömbös-kormány, majd Darányi- és Imrédy-kormány;
- 1939. szeptember 1. – Lengyelország lerohanása, a II. világháború kirobbanása;
- 1941. április 3. – 1942. március 9. – Bárdossy-kormány, elkötelezett németbarát;
- 1941. június 26. – Kassa bombázása, utána Magyarország hadba lépése, hadüzenet a Szovjetunióknak;
- 1942. március 9. – 1944. március 22. – Kállay-kormány, németbarát hintapolitika;
- 1944. március 19. – német megszállás;
- 1944. március 22. – 1944. augusztus 29. – Sztójay-kormány, németbarát, antiszemita időszak;
- 1944. augusztus 29. – október 16. – Lakatos-kormány, kiugrási törekvések;
- 1944. szeptember 21. – Magyarország felszabadításának kezdete;
- 1944. október 16. – elbukott kiugrási kísérlet utáni nyilas hatalomátvétel;
- 1944. október 16. – 1945. március 28. – Szálasi-kormány, nyilas-hungarista kormányzat;
- 1944. december 25. és 1945. február 13. között – Budapest ostroma;
- 1944. december 22. és 1945. november 15. között – Dálnoki-kormány, Ideiglenes Nemzeti Kormány;
- 1945 tavasza – nyilas-hungarista kormányzati szervek nyugatra húzódása, kitelepülése;
- 1945. április 4. – a német hadsereg kiűzése Magyarországról.

Felhasznált irodalom

Boda József – Regényi Kund: A hírszerző és biztonsági szolgálatok fejlődése a második világháború végéig. In Boda József – Regényi Kund (szerk.): *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*. Budapest, Dialóg Campus, 2019. 116–129.

Érdekes áthelyezések a főkapitányságon. *Az Est*, 1924. 12. 31.

Ferenczy László feljegyzései a fogházban 1945. október 30–31. In Molnár Judit: *Csendőrtiszt a Markóban – Ferenczy László csendőr alezredes a népbíróság előtt*. Budapest, Scholar, 2014. 54–62. Elérhető: www.scolar.hu/custom/scolar/image/data/belelapozopdf/Csendortiszt%20beleolvaso.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 02.)

Hetényi Imre: *Amikor a rend őre voltam*. Budapest, Pantheon, 1941.

Kántás Balázs: *A bombavetőik nyomában – a Horthy-korszak egyik leghírhedtebb bűntetőperének politikai kontextusáról és sajtóvisszhangjából*. Budapest, Hungarovox, 2020.

- Kovács Tamás: A Nemzeti Számonkérő Különítmény. *Múltunk*, (2006), 3. 71–100. Elérhető: <http://epa.oszk.hu/00900/00995/00007/pdf/kovacst.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)
- Kovács Tamás: Államvédelmi központ 1942 – az első kísérlet az egységes magyar állambiztonsági csúcsszerv kialakítására. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 11. (2010), 339–348. Elérhető: www.pecshor.hu/periodika/XI/kovacst.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)
- Kovács Zoltán András: A nemzeti számonkérés szervezete – A magyar állambiztonság történetének ismeretlen fejezete. *Századok*, 136. (2002), 5. 1131–1160. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_2002/?pg=1160&layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 09. 29.)
- Kovács Zoltán András: Láday Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminisztériumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései. *Lymbus*, (2008), 321–355. Elérhető: <http://epa.oszk.hu/01500/01500/00006/pdf/13Kovacs.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 10. 07.)
- Kovács Zoltán András: *A Szálasi-kormány belügyminisztériuma – rendvédelem, állambiztonság, közigazgatás a nyilas korszakban*. Doktori értekezés. Budapest, 2008. Elérhető: <https://idi.btk.pte.hu/dokumentumok/disszertaciok/kovacszoltanandrasphd.pdf> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 13.)
- Kovács Zoltán András: A Janus-arcú tábornok. Adalékok Ujszászy István vezérőrnagy pályaképehez. In Haraszti György (szerk.): *Vallomások a holtak házából – Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének ÁVH fogságban írott feljegyzései*. Budapest, Corvina, 2007. 9–72.
- Markó György: Csendőr tiszték a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek* 21. (2011), 24. 73–79. Elérhető: http://epa.niif.hu/02100/02176/00010/pdf/RTF_24_073-079.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)
- A m. kir. kormány 1923–1925. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv*. Budapest, Athenaeum, 1928. Elérhető: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/KormanyjelentesStatisztikaiEvkonyv_1923-1925-/?pg=0&layout=s (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)
- A m. királyi Országos Főkapitány kinevezése. *Belügyi Közlöny*, 26. (1921), 36. 1660.
- Parádi József – Szakály Sándor – Szigetvári Oszkár – Zétényi Zsolt: *Nyomozati utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 2018. 181–391. Elérhető: http://users.atw.hu/szbrmrtthyatek/Kiadvanyaink/Nyomozati_utasitasok.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 10.)
- Pokorny Hermann: *Emlékeim – A láthatatlan hírszerző*. Budapest, Hadtörténelmi Levéltári Kiadványok, 1999. Elérhető: <http://mek.niif.hu/02000/02095/html/> (A letöltés dátuma: 2020. 05. 30.)
- Regényi Kund Miklós – Dobák Imre: Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat a két világháború között. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 3. (2015), 1. (különlenyomat) 146–197. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02500/02538/00008/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2015_01_146-197.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 09.)

- Rektor Béla: *A magyar királyi csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Árpád Könyvkiadó Vállalat, 1980. 175. Elérhető: www.rendormuzeum.hu/dokumentumok/Rektor_Bela_Csendorseg.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)
- Svéd László: Ságvári Endre mártírújának körülményei dokumentumok tükrében. *Múltunk*, (2008), 1. 80–149.
- Szakály Sándor: *A 2. vkf. osztály Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéből 1918–1945*. Budapest, Magyar Napló, 2015.
- Szakály Sándor: A magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás szervezetének létrehozása, feladatai és tevékenysége a két világháború közötti Magyarországon (1918–1945). *Felderítő Szemle*, 17. (2018), 2. 16–37. Elérhető: www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2018-2.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 13.)
- Szakály Sándor: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették*. Budapest, Magyar Napló, 2014.
- Szikinger István: A magyar rendvédelmi jog 1919–1944. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 23. (2013), 27–30. szám, 187–197. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02100/02176/00013/pdf/EPA02176_rendvedelem_27-30_187-197.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 37.)
- Varga Krisztián: Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában. *Betekintő*, (2009), 1. 3–22. Elérhető: https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/teljes_szamok/2009_1.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 12.)
- Varga Krisztián: Az Állambiztonsági Rendészet és a politikai rendészeti osztály(ok) szervezettörténete 1944. március 28. – 1944. december 25. *Betekintő*, (2012), 4. 41–66. Elérhető: www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2012_4_varga_k_0.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 12.)
- Varga Krisztián: Kommunistaellenes nyomozások a második világháború alatt Wayand Tibor önvallomásában. *Betekintő*, (2011), 2. 13–51. Elérhető: www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2011_2_varga_k_0.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)
- Vargyai Gyula: *A biatorbágyi merénylet*. Budapest, Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/04900/04964/html/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 10.)

Jogforrások

1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről
1922. évi VII. törvénycikkely a magyar királyi állami rendőrség és a magyar királyi csendőrség létszámának, kiegészítési módjainak és felfegyverzésének megállapításáról
- 5.047/1919. M.E. rendelet a rendőrség államosításáról
- 6.500/1931. M.E. rendelet a m. kir. rendőrség szervezeti változásairól
- 1.690/1945. M.E. rendelet a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről
- B. N. sz. rendelet a Vörös Őrség felállításáról

- 31.300/1920. B.M. rendelet a belügyminisztérium kebelében szervezett nyomozó osztály működéséről
- 102.837/1922. B.M. rendelet az 1922. VII. tc-nek a m. kir. állami rendőrségre vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása
- 9.200/1922. B.M. eln. rendelet a belügyminisztérium nyomozó alosztálya elnevezésének megváltoztatásáról
- 124.037/1924. B.M. számú körrendelet a Központi Nyomozó Hivatal megszüntetéséről
- 246.496/1924. B.M. rendelet kerületi rendőrfőkapitányságok megszüntetéséről, és a rendőrhatóságok újabb területi beosztásáról
- 74.937/1926. B.M. körrendelet a m. kir. állami rendőrség területén működő csendőrség viszonyáról a rendőrhatóságokhoz
- 71.464/1930. B.M. körrendelete a csendőrségi nyomozó alakulatok felállításáról és csendőr nyomozó utasítás kiadásáról
- 11.200/1944. B.M. VII. res. rendelet Hain Péter leváltásáról, a rendőrség és csendőrség politikai rendészeti tevékenységének egységesítéséről
- 118.283/el. VI-2 1930. sz. és 119.000./el. VI-2 1930. sz. HM utasítás
- 1748.59 400 eln. VKF 1942. számú Szolgálati Utasítás a m. kir. honvéd vezérkar főnökének helyettese, a vkf. csoportfőnökei, osztályai és egyéb szervei számára

Nagy Ivett¹

Kábítószer-bűncselekmények nemzetközi kitekintésben

Drug-related Crimes in an International Outlook

Korábbi kutatási területem eredményeit és a jelenlegi rendőri hivatásom gyakorlása során szerzett tapasztalatokat kívánom ötvözni a jelenlegi tanulmányaimmal. Dolgozatomban a kábítószeres bűncselekmények hazai és nemzetközi szintű felderítési, nyomozási lehetőségeivel, azok eredményességével, hatékonyságával vagy egyes esetekben megjelenő akadályaival foglalkoztam. A nemzetközi kitekintés szélesítette a lehetőségeket és a vizsgálandó területeket. Így a kérdőíves kutatást választottam, amelyet az Europolnál dolgozó kábítószeres bűncselekményekkel foglalkozó munkatársak töltöttek ki, majd a hazánkkal szomszédos országok nyomozó hatóságai és végül a hazánkban dolgozó kollégák, akik olyan kábítószeres bűncselekményekkel találkoznak, amelyek határokon átnyúlnak. Igyekeztem egy áttekintő, reprezentatív képet nyújtani, jelenleg leginkább az Európai Unióra fókuszálva, a kábítószeres bűncselekmények nyomozásáról, és egyben a kutatási eredményeimmel alátámasztani vagy éppen cáfolni hipotéziseimet. Igyekeztem arra törekedni, hogy a hibák feltárásával és a későbbi kutatásaimmal ezekre megoldási javaslatokat tegyek, és a szakma számára gyakorlati szempontból hasznos, célszerű, alternatív válaszokat nyújtsak.

Kulcsszavak: *Europol, kábítószeres, nyomozás, nemzetközi*

This research is primarily based on my previous research as well as on the studies I am currently pursuing at the Faculty of International and European Studies of the University of Public Service (UPS), Master's degree programme in International Public Service Relations. My study focuses on the investigation and prosecution of drugs offences committed at the national and the international level with regard to their efficiency indicators and to their emerging challenges. The excursus on international aspects aims to broaden the scope of the research. Replies to the annexed questionnaire from EUROPOL agents as well as from fellow officers in Hungary and in the neighbouring

¹ Hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, e-mail: ivett364@gmail.com, ORCID: [0000-0001-7195-7000](https://orcid.org/0000-0001-7195-7000)

countries have been assessed and analysed from the point of view of cross-border drugs offences. The research focuses on providing a synopsis on investigations carried out within the European Union and on reflecting on the primary hypotheses in light of the results of the concluded research. Lastly, I am seeking to detect the errors and challenges in order to propose practical solutions and easy-to-adapt alternatives in my future research papers.

Keywords: *EUROPOL, drugs, investigation, international*

1. Bevezetés

A kábítószer-bűncselekményeket sokan, sokféle szemszögből, különböző módszerekkel és más-más időpontokban kutatták már, de minden kutató eltérő szempontokat tart fontosnak. Kutatásom során a kábítószer-bűncselekmények elleni fellépés hazai és nemzetközi vonatkozású együttműködésének, hatékonyságának kérdéseit helyeztem előtérbe. A nemzetközi együttműködésnek számos előnye van, de nehézségei is lehetnek, mint ahogyan megfigyelhetjük ezt a kábítószeres nemzetközi megjelenésében is, amelyek hirtelen és rohamosan változnak napjainkban, és ezzel a jogszabályok már nehezen „tartják a lépést”. Nagy Judit doktori értekezésében írja le, hogy kezdetben a nemzetközi bűnügyi együttműködésnek, a bűnügyi jogsegély volt az egyetlen módja, de már egy összetett együttműködési háló alakult ki az együttműködés elősegítése végett.²

Témaválasztásomat alátámasztja a korábbi kutatásaim szélesítése és a jelenlegi tanulmányaim, amelyet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar, nemzetközi közszolgálati kapcsolatok mesterképzésén folytatok. Itt tudatosodott bennem, hogy mennyire fontos a világ számos eseményeit, országok működéseit megismerni. Korábbi kutatási területem eredményeit és a jelenlegi rendőri hivatásom gyakorlása során szerzett tapasztalatokat kívánom ötvözni a jelenlegi tanulmányaimmal és ennek eredményét leírni. A kutatásom során a kábítószeres bűncselekmények hazai és nemzetközi szintű felderítési, nyomozási lehetőségeivel, azok eredményességével, hatékonyságával vagy egyes esetekben megjelenő akadályokkal foglalkoztam. A nemzetközi kitekintés szélesítette a lehetőségeket és a vizsgálandó területeket.

Témaválasztásomat indokolja továbbá, hogy a hivatásom során felmerült olyan problémákra, amelyek a nemzetközi együttműködést jelentősen befolyásolják, leginkább hátráltatják, megoldást keressek és ez által javaslatokat fogalmazzak meg. A szervezett bűnözés kiemelten fontos napjainkban, és az ellenőrző küzdelmet megnehezíti, ha nem megfelelő az együttműködés. Többek között ezért is kutatom évek óta a kábítószer-bűncselekmények rohamosan változó tendenciáit.

² Nagy Judit: *Közös nyomozócsoportok az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi együttműködésben*. Doktori értekezés. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 2011. 8.

Kiemelten fontosnak tartom a Súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelése (SOCTA – *Serious and Organised Crime Threat Assessment*) által megállapított statisztikai adatokban szereplő számok és százalékok magas arányát az Európai Unión belül. A jelentés is tartalmazza, hogy a szervezett bűnözés (jelen esetben kábítószer-kereskedelem) megfelelő anyagi háttérrel és biztonságot adhat a különböző terroristacselekmények elkövetéséhez. Ennek a fenyegetésnek nemcsak bűnüldözési, hanem nemzetbiztonsági szempontú vetületei is jelentősek, amelyekre a hatóságoknak, nemzetbiztonsági szolgálatoknak reagálniuk kell, illetve proaktív módon azt meg kell, hogy előzzék. Ebben nyújthat segítséget az elemzőkapacitások fejlesztése, illetve a bűnügyi OSINT³ szélesebb körű alkalmazása. Nemzetközi vonatkozásban elmondható, a 2017-es SOCTA-felmérésekre hivatkozva, hogy a kábítószerpiacon, az Európai Unióban tevékenykedő bűnözői csoportok 35%-a részese különböző kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetésének, továbbá 24 milliárd euró/év profitjuk keletkezik ezen illegális tevékenységből, a szervezett bűnözői csoportok (OCG – *Organised Crime Groups*) 75%-a vesz részt egy típusú drog szállításában, de más típusú drogok szállítását és terjesztését is végzik. A kábítószer-kereskedelemben részt vevő OCG-k mintegy 65%-a egyidejűleg részt vesz más bűncselekményekben, például a hamisított áruk kereskedelmében vagy a migráncscsempészetben. Fizetési eszközként is használják a kábítószerrel a bűnözői csoportok. A kábítószerpiac az Európai Unión belül továbbra is a legnagyobb bűnözői piac. Jellemzően több mint egyharmaduk a bűnözői csoportoknak résztvevője az előállításnak, a kereskedelemnek és a forgalmazásnak is. A fentebb említett hatalmas nyereség biztosítja a lehetőséget a továbbfejlesztésre, fejlesztésekre, ezzel veszélyeztetve az Unióban élő lakosság egészségét és jólétét.⁴

Magyarországon is egyre inkább tapasztaljuk a statisztikai számok növekedését, a helyzet súlyosságát és a leszakadó és szegényebb vidéki városokban, falvakban a dizájn drogok terjedését, valamint elmondható az a szomorú tény, hogy az új típusú pszichoaktív szerek megjelenése mára már egy-egy nagyobb közösséget tettek függővé.

Minden tudományos kutatást megelőz a hipotézis felállítása, ez adja a gerincét egy kutatásnak, aminek a végén feltevéseinket alátámasztjuk, vagy cáfoljuk. A kutatásom kezdetén három hipotézist állítottam fel, törekedve olyan kutatási módszer megválasztására, amellyel a témához illő leghatékonyabb és legeredményesebb kutatási végeredményt kapom.

Hipotéziseim az alábbiak:

1. Az elmúlt években hatékonyabb lett a hazai és a nemzetközi bűnüldöző hatóságok együttműködése a szervezett bűnözés tekintetében, különösen a kábítószer-bűnözés vonatkozásában.
2. A hazai büntetőeljárás szabályok változása elősegíti a kábítószeres bűncselekmények felderítésének a hatékonyságát.
3. Az Európai Rendőrségi Hivatal, azaz az Europol működése elősegíti a hazai kábítószer-bűnözés elleni hatóságok munkáját.

³ Nyeste Péter: A Bűnügyi OSINT. In Nyeste Péter – Szendrei Ferenc: *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Budapest, Dialóg Campus, 2019. 209–220.

⁴ *European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – Crime in the age of technology*. Socta 2017, Report, Europol, 2017. 34.

A kérdőíves kutatási módszert választottam, amelyet az Europolnál dolgozó kábítószeres bűncselekményekkel foglalkozó munkatársak töltöttek ki, majd a hazánkkal szomszédos országok nyomozó hatóságai, és végül a hazánkban dolgozó kollégák, akik olyan kábítószeres bűncselekményekkel találkoznak, amelyek határokon átnyúlnak. Igyekeztem egy áttekintő, reprezentatív képet nyújtani a különböző, megválaszolandó, strukturált kérdésekre adott válaszokkal. Jelenleg leginkább az Európai Unióra fókuszálva végeztem kutatást a kábítószeres bűncselekmények nyomozásáról, és ez által alátámasztani vagy éppen cáfolni hipotéziseimet.

2. Nemzetközi szervezetek, szakosított intézmények a kábítószere-bűnözés ellen

Az elmúlt néhány évtized történelmének során egyre inkább erősödött az igény, nemzetközi együttműködés keretében, az egységes drogpolitika kialakítására az országok között. Célokot kellett megfogalmazni, amelyeket minél hamarabb szükséges volt megvalósítani. Korábbi kutatásaim során a hangsúlyt az együttműködések folyamataira, hatékonyságaira fektettem, leginkább Magyarország határain belül, a különböző rendőri szervek között. Akkori kutatásom részeként kábítószere-bűncselekmények felderítésével foglalkozó kollégákat kerestem meg, hogy nemzetközi viszonylatban hogy működik a kapcsolattartás az Európai Unió tagállamai között. Az interjúk során adott válaszaikban elmondták, hogy a magyar bűnüldöző hatóságok legfontosabb partnere az Europol, mivel rendelkezik azzal a specialitással, hogy minősített adatot képes továbbítani az Európai Unió valamennyi tagállamának rendőri szervei között. A magyar hatóságok szoros kapcsolatot ápolnak többek között az Europollal, az Európai Határ-és Partvédelmi Ügynökséggel, ami a Frontex, valamint az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynökségével, a CEPOL-lal és az Európai Csalás Elleni Hivatallal is. A Délkelet-Európai Rendvédelmi Központ (SELEC – *Southeast European Law Enforcement Center*) szerepe szintén jelentős, mivel lehetővé teszi az operatív adatcserét olyan balkáni országok között is, amelyek nem tagjai az Európai Uniónak.⁵ Kutatva az Europol által nyújtotta lehetőségeket, többek között hazánk számára is, létrehozták a tagállamok közötti elektronikus úton történő megkeresések gyorsítására a SIENA (*Secure Information Exchange Network Application*) levelező rendszert. A SIENA-rendszeren keresztül az egyes tagállamok hatóságai közvetlenül kommunikálhatnak egymással.

⁵ *About Selec*. 2019. Elérhető: www.selec.org/about-selec/ (A letöltés dátuma: 2019. 10. 05.)

3. A kutatásban részt vevő személyek által adott válaszok kiértékelése

Kutatási módszerem megválasztásával igyekeztem a leghatékonyabb eredményre törekedni. Számomra fontos cél volt, hogy minél több nemzetközi vonatkozású szervezethez, hatósághoz jusson el az általam strukturáltan összeállított kérdések sora, amelyek a tagállamok közötti együttműködés gyorsaságára és hatékonyságára, valamint az Europol által nyújtott segítségekre, lehetőségekre kérdez rá. A válaszadók között szerepelnek hazai rendvédelmi dolgozók, a környező országok társhatóságainak nyomozói, valamint az Europol szakértői.

Az Europol munkatársai felé intézett kérdések:

1. Ön mennyire látja hatékonynak a hazai és a nemzetközi bűnüldöző szervek együttműködését szervezett bűnözés tekintetében, különösen a kábítószer-bűnözésre vonatkozóan?
2. Megfelelőnek tartja-e a jelenlegi EU-s jogszabályokat?
3. Melyek azok az EUROPOL általi szolgáltatások, amelyek hatékonyabban segítik elő az Ön munkáját?
4. Ön mennyire tartja fontosnak a nemzetközi szintű továbbképzéseket, oktatókat, valamint a nyelvtudást a különböző hatósági, nemzetközi szerveknél?
5. Véleménye szerint megkönnyítette-e/megnehezítette-e a hatóságok és különböző nemzetközi szervek kábítószer-bűnözés elleni munkáját az Európai Unión belüli szabad mozgás gyakorlása? Ha megkönnyítette, miért, ha megnehezítette, miért (előnyök és hátrányok)?
6. Véleménye szerint, a kábítószeres bűncselekmények kapcsán, az EU egyes tagállamaiban, hogyan lehetne felgyorsítani a felderítések, nyomozások és a bírósági szak közötti időintervallumot, hogy minél hamarabb ítélet szülessen?

A környező országok hatóságainak és hazánkban dolgozó kollégák felé intézett kérdések:

1. Ön mennyire látja hatékonynak a hazai és a nemzetközi bűnüldöző szervek együttműködését szervezett bűnözés tekintetében, különösen a kábítószer-bűnözésre vonatkozóan?
2. Megfelelőnek tartja-e a jelenlegi EU-s jogszabályokat?
3. Melyek azok az EUROPOL általi szolgáltatások, amelyek hatékonyabban segítik elő az Ön munkáját?
4. Soroljon fel olyan elemeket, amelyek hátráltatják a nyomozások sikerességét az Ön tagállamában! Ezeket az elemeket az Ön véleménye szerint hogyan lehet kiküszöbölni?
5. Ön mennyire tartja fontosnak a nemzetközi szintű továbbképzéseket, oktatókat, valamint a nyelvtudást a különböző hatósági, nemzetközi szerveknél?
6. Soroljon fel olyan nemzetközi kábítószer-kereskedelem elleni együttműködést/együttműködéseket, amely/amelyek eredményesen folytak le! Mik álltak e sikeres együttműködés/együttműködések háttérében?

7. Véleménye szerint megkönnyítette-e/megnehezítette-e a hatóságok és különböző nemzetközi szervek kábítószer-bűnözés elleni munkáját az Európai Unió belüli szabad mozgás gyakorlása? Ha megkönnyítette miért, ha megnehezítette miért (előnyök és hátrányok)?
8. Véleménye szerint, a kábítószeres bűncselekmények kapcsán, az EU egyes tagállamaiban hogyan lehetne felgyorsítani a felderítések, nyomozások és a bírósági szak közötti időintervallumot, hogy minél hamarabb ítélet szülessen?

4. Hazai válaszadók

Kérdéseim között szerepelt a hatékonyság, hogy mennyire gondolják eredményesnek a hazai és a környező országokban dolgozó kollégák a kábítószeres bűncselekmények nyomozását. Ennek függvényében a hazánkban dolgozó munkatársak úgy vélik, hogy „rendőri és rendvédelmi szinten gyors és magas színvonalú”. Elmondásuk szerint az ügyekben az idő rövidege miatt szükséges a közvetlen információcsere, a minél hatékonyabb együttműködés érdekében. Lassító tényezőként tapasztalták az ügyészségek közötti bürokratikus ügyvitelt. Elmondásuk szerint minden tagállamnak más és más bűncselekmény-kategória áll fókuszban, így nincs kellő kapacitás a más tagállamokkal történő együttműködésre. Felhívták a figyelmemet az eltérő jogszabályi környezetre. Példaként említették, hogy egyes országokban minden terhelő bizonyítékot rögtön a gyanúsított elé kell tární, más államokban ezzel ellentétben lehetséges a bizonyítékok taktikus és tervezett ismertetése a gyanúsítottal. A büntetőeljárás nehézségeire és akadályaira említették példaként, hogy ugyanazon ügyben vagy elkövetői körrel szemben, amennyiben egy szomszédos országban a rendőrség ki kell, hogy adja minden „kártyáját” az eljárás alá vont személynek, az megnehezíti a felderítést vagy bizonyítást a bűncselekménnyel érintett más országban/országokban is. A mai modern kornak köszönhetően az internet hátrányait a kollégák hatékonyságot befolyásoló tényezőként emlegetik. Az internetalapú titkosított kommunikációs csatornák elterjedése megnehezítette munkájukat. Jelen ismereteik szerint nem ellenőrizhetők bizonyos elkövetők által használt csatornák, így jelentős az információvesztés. Az ügyben történő nyomozások hatékonyságának növelését hazai szinten a szervezett bűnözéssel foglalkozó bűnügyi állomány növelésével lehetne javítani. Szintén az NNI NBEF KBEO-n dolgozók a határon átnyúló műveletekkel kapcsolatban megalkotott európai uniós jogi szabályozásokat emelték ki megfelelőnek (megfigyelések, ellenőrzött szállítások, fedett nyomozók alkalmazása), azonban véleményük szerint szükséges lenne a tagállamok büntetőjogi törvényeinek harmonizálása is. Az Europol jelentőségét és hasznosságát a hazai nyomozók számára a SIENA-rendszer jelenti, mint adattovábbítási csatorna, amelyen már elérhetőek olyan harmadik országok is, mint Kolumbia, Ukrajna, Albánia vagy Macedónia.

Magyarország tekintetében kevesebb negatívum érkezett a nyomozások sikerességét hátráltató kérdéssel kapcsolatosan, a szomszédos országok hatóságaival ellentétben, ami pozitívumként értékelhető. A kutatás szempontjából a hátrányok feltárása is lényeges. A hazánkban folyó, nemzetközi kábítószer-bűncselekmények

nyomozását a beérkezett válaszok alapján nehezíti az internetalapú kommunikáció (ha sikerülne lehallgatni, prevencióként is működhetne), a kapacitáshiány, továbbá az ilyen bűncselekmények elkövetői ritka nyelveket használnak, így a tolmácsok száma is korlátozott (több tolmács felvétele). A meglepő dolog, hogy a kapacitáshiány minden esetben, minden országban hátrányt jelent. Erre példa, hogy több ország, a képzések esetében, a nyelvtudás hiánya miatt – amelyek korlátozzák a delegálható rendőri dolgozók számát –, alacsonyabb létszámmal vesznek részt. Az új trendekről való tudomásszerzés megfelelő csatornája az Europol.

A hazai felderítők válaszai alapján, számtalan határon átnyúló, szomszédos országok közötti együttműködést hajtottak végre, amelyek akkor sikeresek, ha a gyors kommunikáció, az elkötelezettség, a közvetlen külföldi partner ismerete, szerencse együttesen megvalósul.

A szabad mozgás gyakorlásának kérdésére egyértelmű válaszok születtek. Egy magyarországi felderítő szerint „maga a szabad mozgás természetesen megnehezítette, de a járulékos kompenzáló intézkedések, a közvetlen együttműködés, közös nyomozócsoport létrehozása segítséget nyújt a bűnüldöző hatóságok részére”. A kutatás során megállapítást nyert, hogy szükséges lenne az ügyészség továbbképzése a kábítószeres bűncselekmények részleteiről, az elkövetői körökről, azok magatartásairól.

Összességében a hazai bűnüldöző hatóságoknál dolgozók meglegedettséggel válaszoltak a nemzetközi szintű együttműködésekre, nyomozásokra, valamint a jogszabályokra feltett kérdéseimre. Úgy gondolják, a hazánkkal szomszédos országokhoz képest nem vagyunk elmaradottak, sőt több mindenben működünk hatékonyabban, de még mindig kisebb-nagyobb akadályokba ütközünk a mindennapokban. A kérdőív reprezentatívan tükrözi a fennálló helyzetet és a rendőri hivatásban dolgozók véleményét. A válaszok elemzése során figyelemmel voltam arra, hogy az egyes kérdésekre adott egyedi válaszokat önálló véleményként kezeljem, és azt ne általánosítsam, csupán összegezzem.

5. Külföldi, Magyarországgal szomszédos országok válaszai

A környező országok hatóságainak munkatársai összességében negatívan, leginkább a „szegényes” és „nem hatékony” szavakat használva értékelték a saját nemzetközi ügyeik nyomozását. Elmondásuk szerint ahány tagállam, annyiféleképpen nyomoz egy-egy kábítószeres bűncselekményben.

Az Europollal kapcsolatos kérdésre azt a válasz adták, hogy hatékonyan működik az egyes országokban, folyamatban lévő azonos ügyek egyesítése kapcsán, valamint nagyon jó elemzőik és szakértőik vannak, így a tagállamoknak nem jelent plusz költséget egy-egy szakértő vagy elemző kirendelése, továbbá hasznos képzéseket szerveznek, ha azt észlelik, hogy az szükséges.

A válaszok elemzéséből kiderült, hogy a legtöbb országban a saját kollégáikkal, főnökeikkel sincsenek meglegedve, valamint gondot jelent a technikai felszereltség hiánya, a korrupció magas aránya, az alacsony fizetés, és szinte senki nem beszél idegen nyelvet (80-90% nem beszél idegen nyelvet), ami nélkül már nemzetközi

bűncselekményeket nyomozni szinte lehetetlen. A lehallgatások korlátozását szintén hátrányként sorolták.

A szabad mozgás gyakorlásának lehetőségével a környező országok is további súlyosabb problémákat véltek felfedezni, amelyek megnehezítik a hatóságok munkáját.

Álláspontjuk szerint, ha sikerült a bírói és a nyomozati, vizsgálati szakaszokban és szakaszok között megjelenő hiányosságokat pótolni és a tagországoknak a joggyakorlatát azonos szintre hozni, akkor nem lesznek hátráltató tényezők.

A válaszok reprezentálják a jelenlegi helyzetet, ami most uralkodik a szomszédos országokban, leginkább elégedetlenek, mintsem elégedettek, többen úgy érzik meg van kötve a kezük a felderítések és nyomozások során, akár a felsőbb vezetés, akár a jogszabályi keretek miatt.

6. Europol-válaszok

Az Europolnál dolgozók úgy vélik összességében, hogy nagyon eredményesek, és hatékonyak tudnak lenni a kábítószeres bűncselekmények nemzetközi vonatkozásában az Európai Unió tagállamainak segítése érdekében, bár az országok hatóságainak a rugalmasságára is szükség van. Fontos az adott állam nyomozó hatóságai és a nemzetközi szervezetei közötti hatékonyság elősegítése.

Egyes válaszokban az szerepelt, hogy egy nem központosított, decentralizált rendszer hatékonyabban tud működni a tagországokban (lásd: Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Belgium), mivel ugyanazon bűncselekmények kapcsán lehetőség van közös nyomozásra, egymás felügyeletére vagy éppen segítségére.

Az európai uniós jogszabályokkal összefüggésben jellemzően egyetértenek a jelenlegi jogszabályokkal, néhol a bürokratikus, lassú és kellőképpen nem elég rugalmas végrehajtást emelték ki.

Őszintén fogalmazták meg az ügyészségek munkája kapcsán a bizonyítékok beszerzésével kapcsolatos szigorú határidő megszabását adott országból másik ország részére. Az Europol szolgáltatásainak hatékonyságára adott válaszok nagyrészt meg-egyeznek a tagországok által adott válaszokkal, miszerint a nyomozások finanszírozása nagyon nagy előnyt jelent minden országnak, továbbá a nemzetközi nyomozások összehangolása, közös nyomozócsoportok koordinációja szintén a nyomozások elősegítéséért vállal felelősséget.

A kábítószeres bűncselekmények nyomozásához jellemzően szükség van egy speciális tudásra, a kutatás eredménye is ezt igazolja, miszerint a speciális tudás fontos, de az Europol munkatársai szerint ezt a tudást folyamatosan frissíteni kellene továbbképzések által.

A nyelvtudás hiányossága, amit már úgy gondolnak, hogy nemzetközi szinten az angol nyelv az elengedhetetlen, és e nélkül lehetetlen a továbbképzések által, mégis a probléma ott kezdődik, amikor egy-egy országban az angol nyelvet sem beszélik a rendőrség nyomozó hatóságai.

Az EU-n belüli szabad mozgás gyakorlása rengeteg egyéb kérdést vet fel. A válaszból egyértelműen kiderül, hogy a bűnözők „tevékenységét” megkönnyítette, mint ahogy a kutatás valamennyi célszemélye ezt megfogalmazta, de kihívást jelent

például a heroin és az ecetsav-anhidrid (heroin előállításához szükséges vegyület) csempészésének nyomozása. Az ítéletek megszületésének gyorsítására számos javaslat érkezett, ilyen javaslat az egységes büntetési tételek felállítása a tagországokban. A bürokrácia jelenléte ebben az esetben is negatív hatást vált ki. Az Europol kábítószerekkel foglalkozó munkatársai jóval szélesebb körben látják a jelenlegi nemzetközi együttműködéseket.

7. Összegzés

A következtetéseket levonva megállapítható, hogy a tagállamokban szolgálatot teljesítőknél hasonló vagy ugyanazon problémákkal és kihívásokkal kell szembenéznük nap mint nap, a kábítószerekkel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása során, legyen az terjesztés, fogyasztás vagy birtoklás. Kenedli Tamás doktori értekezésében leírja, hogy a növekvő ütemet mutató globalizációval együtt érkeznek olyan kihívások a szervezett bűnözés, valamint a terrorizmus közös pontjain, ahol a nemzetbiztonsági és a bűnüldöző szervezeteknek közösen kell szembenéznük a felmerült problémákkal, amelyben kiemelt a lépéselőny.

A felállított hipotézisekre koncentrálva azt a konklúziót vonhatjuk le a kutatás alapján, hogy javuló tendenciát figyelhetünk meg a nemzetközi szinten történő együttműködések kapcsán a tagországok között. A három hipotézisre keresett válaszok egymással szoros összefüggésben vannak. Megfigyelhetjük, hogy az összefogásoknak, a technika új vívmányainak, a probléma súlyossága felismerésének, valamint a nemzetközi szervezetek és az egyes szakosított intézmények részvételének és beavatkozásának köszönhetően fejlődés mutatkozik. Az Europol összefogja a tagországok delegált tagjait, számukra továbbképzéseket biztosít, ezzel segítve az országok közötti és az országon belüli sikeres nyomozásokat. A tagországok egymással történő együttműködése szintén javulást mutat, a hatóságok között történő kommunikáció még mindig nehézkes, leginkább a nyelvtudás hiányossága miatt, valamint a jogszabályok és a törvények különbözősége nagyban hátráltatja a gyorsaságot és végrehajtást. A CEPOL-képzéseken kiemelt figyelmet fordítanak a szervezett bűnözés elleni küzdelemre, attól függően, hogy az Európai Unió mely bűncselekményekre helyezi a hangsúlyt adott képzések során.⁶ Magyarországon dolgozó nyomozók több téren is kitűnnek a környező országok hasonló területein dolgozó szakemberei közül, de még mindig vannak hézagok, ahol a bürokrácia lábat vet. Az új büntetőeljárás törvény pedig a gyakorlatban egyelőre hatékonynak bizonyul, de elméleti síkon mindenképp elősegíti a több tagállamot érintő ügyek nyomozását. A hatóságok és a nemzetbiztonsági szolgálatok közötti hatékony információmegosztásnak is kulcsszerepe lesz a jövőben a kábítószer-bűnözés és annak nemzetbiztonsági kockázatai elleni eredményes fellépés terén.

⁶ Nyitrai Endre: *A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai eszközei*. Doktori értekezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 2017. 200–201.

Felhasznált irodalom

European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – Crime in the age of technology. Socta 2017, Report, Europol, 2017. DOI: <https://doi.org/10.2813/114730>

Nagy Judit: *Közös nyomozócsoportok az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi együttműködésben*. Doktori értekezés. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 2011.

Nyeste Péter: A Bűnügyi OSINT. In Nyeste Péter – Szendrei Ferenc: *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Budapest, Dialóg Campus, 2019. 209–220.

Nyitrai Endre: *A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai eszközei*. Pécs, Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 2017.

Internetes forrás

About Selec. 2019. Elérhető: www.selec.org/about-selec/ (A letöltés dátuma: 2019. 10. 05.)

Nagy Katalin¹ – Mezei József²

Nemzetközi kitekintés a terrorelhárítás területén folytatott biztonságtudatosítási programokba

International Outlook on the Terrorism-related Security Awareness Programs

A 20. század végén, a 21. század elején megjelenő új típusú, jelentős emberi és anyagi áldozatot követelő terrortámadásokra adott válaszok közül a biztonságtudatosítás a nemzetbiztonsági és rendészeti szektoroktól mindenképpen új szemléletet követel meg. Egy az eddigi gyakorlattól jelentősen eltérő hozzáállást, a korábbi szűk, ügyszerű konspirált együttműködés helyett egy széles körű, nyílt kapcsolat kialakítását igényli a társadalommal. A biztonságtudatosításra a legtöbb demokratikus országban hatékony eszközként tekintenek, amit jól mutat, hogy viszonylag rövid idő alatt milyen széles körben terjedt el. Azonban annak ellenére, hogy a kihívások azonosak, a prevenciós szemlélethez való hozzáállásban, a kapcsolódó intézkedések típusában, azok megvalósításában és az alkalmazott eszközökben vannak eltérések. A társadalom egészét érintő fenyegetésre tekintettel, továbbá azt figyelembe véve, hogy ezzel a kockázati tényezővel az előttünk álló időszakban is biztosan számolnunk kell, érdemes figyelemmel kíséreni, az e téren élen járó országok jó gyakorlatait és az ott elért sikereket a saját rendszereink fejlesztése, tökéletesítése során felhasználni.

Kulcsszavak: terrorizmus, prevenció, biztonságtudatosság

Among the responses to the new types of terrorist attacks that emerged at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century, which required enormous human and material casualties, security awareness inevitably required a new approach from national security agencies and law enforcement. An attitude that differs significantly from the current practice requires the establishment of a broad, direct relationship with society, instead of the previously narrow, deft conspiracy. Security

¹ Nagy Katalin, Terrorelhárítási Központ, ORCID: 0000-0002-1386-6896.

² Mezei József egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, ORCID: 0000-0002-2625-6317.

awareness is seen as an effective tool in most democracies, which is demonstrated by its widespread use in a relatively short period of time. However, although the challenges are the same, there are differences in the approach to prevention, the type of related measures, their implementation and the toolkits and methods used. Given the threat posed by the new type of terrorism to society as a whole, this risks factor must be taken into account in the coming years, and it is worth monitoring the good practices and experiences of countries which have been executing awareness programs; our security awareness system has to be improved on the basis of these.

Keywords: terrorism, prevention, security awareness

1. Bevezető

Napjainkban számos országban működtetnek a terrorelhárításhoz kötődően biztonságtudatosító programokat. Ennek legfőbb oka, hogy a terrorizmus az elmúlt időszakban nagyon rövid idő alatt olyan jelentős kockázati tényezővé vált az Amerikai Egyesült Államokban (USA) és Európában, hogy az addig alkalmazott módszerekkel nem lehetett megfelelő válaszokat adni rá. A megváltozott körülmények okán a társadalom széles körű bevonása jelenthette a prevenció hatékony növelésének egyik útját. A biztonságtudatos ember nemcsak saját magát, hanem a környezetét, a környezetében élő emberek biztonságát is megvédheti. Ezen túlmenően ezek a programok növelik az állampolgárok biztonságérzetét, a rendészeti szervekbe vetett bizalmat, továbbá jelentősen kiszélesítik a terrorelhárításért felelős szervezetek információgyűjtő képességét.³

A programok folytatása kapcsán lényeges szempont, hogy a hatékony biztonságtudatosítást az állapot megléte ezen a területen az ismeretátadás után csak egy bizonyos időtartamban áll fenn, annak hosszú időszakon keresztüli fenntartása rendszeres tanulást, oktatást igényel. Ennek elsődleges oka, hogy a terrorcselekmények fajtái, okai, elkövetési módjai, célcsoportjai, a technológia és ezzel összefüggésben a megelőzést elősegítő ismeretek, a gyanús jelek, a ráutaló magatartások változnak, éppúgy, mint a bekövetkezett támadás káros következményeinek csökkentését elősegítő megoldások.

Annak ellenére, hogy a terrorcselekményekkel összefüggő kihívások és a biztonságtudatosítási programokkal kapcsolatos célok alapvetően az egyes országokban azonosak, némely körülmény (például a kockázatok nagysága, a humán, az anyagi és a technikai lehetőségek) okán a kialakított programok között vannak eltérések. A humán jelenlét, az ember-ember közvetlen kapcsolata azonban végigkíséri valamennyi eszköz alkalmazását.⁴

A bemutatható módszerek, lehetőségek számossága és a rendelkezésre álló keret szűkössége okán a következőkben a teljesség igénye nélkül négy, e téren jelentős

³ Nagy Katalin – Mezei József: A biztonságtudatosítás megjelenése a terrorelhárítás területén. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 105–117.

⁴ Uo.

tapasztalattal rendelkező ország programjának egy-egy hatékony, újszerű részterületét mutatjuk be.

2. Nemzetközi példák bemutatása

2.1. USA

A 21. század kezdetén az USA-ban végrehajtott, a köztudatba 9/11 néven bevonult terrorcselekmény⁵ az új világban változást indított el a társadalmi gondolkodásban, illetve a társadalomnak a terrorcselekmények elleni védekezésbe történő bevonásával kapcsolatos addigi szakmai álláspontban. Megnőtt a társadalom igénye a terror-támadások megelőzésével és elhárításával, illetve a támadás bekövetkezése esetén tanúsítandó magatartással kapcsolatos tudás megismerése iránt. A terrorizmus által jelentett komplex és átfogó fenyegetés kezeléséről az USA kormánya és illetékes szervezetei is úgy gondolták, hogy az egész társadalmat megszólítják a biztonság-tudatosítás érdekében tett erőfeszítéseik során, mivel álláspontjuk szerint a nemzet biztonsága megosztott felelősség, aminek lényege, hogy annak megteremtésében a kormányzat mellett a magánszektornak és a magánszemélyeknek is részt kell vállalnia.

Az USA-ban a Belbiztonsági Minisztérium⁶ (*Department of Homeland Security* – DHS) lett az egyik központi szerve a terrorcselekmények megelőzésével kapcsolatos feladatoknak, benne a biztonság-tudatosítási programoknak. A minisztérium biztonsággal kapcsolatos álláspontja, miszerint „az amerikaiak mindannyian osztoznak a nemzet biztonságában, és mindig tisztában kell lenniük az USA-ban elkövetett terrorista támadások fokozott kockázatával és azzal, mit kell tenniük”⁷ tetten érhető a biztonság-tudatosítási kampányaiban is. Jelen tanulmányban a biztonság-tudatosítási tevékenységeken belül két olyan projektet érintünk, amelyekben az evolúciós folyamat három szintje (rendvédelmi szervek, magánszféra, társadalom) jól kivehető.

2010 júliusában a DHS elindította a „Ha látsz valamit, mondd el!” kampányt.⁸ Ennek célja, hogy a projekt keretében az állami és a helyi rendészeti szervezetek munkatársait kiképezzék a terrorizmus és a terrorizmushoz kapcsolódó bűncselekmények jeleinek, ráutaló magatartásjegyeinek felismerésére, majd ezt követően velük együttműködve a társadalom további csoportjait is bevonja a projektbe a terrorcselekmények megelőzése érdekében.

A kampányba bekapcsolódott a magánszektor is, két oldalról. Egyrészt, például a modern technológiai megoldások bevezetésében, illetve a lakosságot könnyebben

⁵ *September 11 Attacks*. Elérhető: www.history.com/topics/21st-century/9-11-attacks (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

⁶ A Belbiztonsági Minisztérium létrehozása szorosan összefügg a 2001. szeptember 11-i terrortámadással. Feladata többek között az USA terrortámadásokkal szembeni sebezhetőségének csökkentése.

⁷ Kerrin-Sina Arfsten: Before, Now, and After the Event of Terror: Situational Terror Awareness for Civilians in US Homeland Security. *European Journal for Security Research*, 5. (2020), 2. 223–258.

⁸ Érdekes, hogy a projektet a New York Metropolitan Közlekedési Hatóság találta ki és a DHS tőle vette át. A kezdeményezés lényege az 5W-k használata (Who, What, When, Where, Why), vagyis, hogy Kí vagy? Mit láttál? Mikor láttad? Hol láttad? Miért volt gyanús?

és eredményesebben elérő eszközök ajánlásával és forgatókönyvek írásával támogatják a rendészeti szerveket.⁹ Másrészt a magánszektor egyes elemei célpontjai is a kampánynak. Ezen partnerek között megtalálhatóak például az USA-ban működő népszerű sportszövetségek – kosárlabda, labdarúgás, jégkorong –, ennek indokoltsága pedig az események látogatóinak számossága okán is könnyen belátható.

A biztonságtudatossági kampány keretében aktuálisan már többféle módon hívják fel a lakosság figyelmét a terrortámadásokkal összefüggő gyanús jelekre, a megelőzéshez és a túléléshez szükséges ismeretekre. Rövid videóban példaként mutatnak be egyrészt olyan cselekményeket,¹⁰ amelyeket egy terrorista a támadás előtt végrehajthat,¹¹ másrészt egyszerű megfigyelési gyakorlatokat, amivel azt szemléltetik, hogy a környezetünkben történetek között hogy lehet felismerni a terrorcselekmények szempontjából releváns jeleket.¹² Azt is tudatosítják a lakosságban, hogy a gyanús jelek észrevétele és azok jelentése a hatóságoknak mennyire fontos. A rövidfilmek mellett írásos dokumentumokat is közzétesznek a kampány honlapján annak lényegi elemeiről, a bejelentések megkönnyítését segítő információkról,¹³ illetve az állampolgárok minél szélesebb rétegének elérése érdekében a közösségimédia-felületeket is igénybe veszik. A projekt további népszerűsítése céljából a DHS szeptember 25-ét kinevezte a nemzeti „Ha látsz valamit, mondd el!” tudatosság napjának.

Az emberek nagy része a mindennapok folyamán úgy él, mozog, cselekszik, hogy nagyon sok mindent nem vesz észre a körülötte történő események sorában. A terrorszempontból érzékenyített, ezáltal tudatosabb civilek azonban nagyobb figyelmet fordítanak a környezetükre és a körülöttük zajló történésekre. Kiemelt jelentősége van e képességeknek, készségeknek az úgynevezett puha célpontoknál,¹⁴ amit az elmúlt évek európai terrortámadásai is alátámasztanak.

A puha célpontok közül az USA-ban az iskolák kiemelten veszélyeztetett helyszínek. Az ott elkövetett lövöldözéses támadások gyakorisága miatt az egyik fő irány a prevenció kampányoknak. Ez szintén a terrortámadásokkal kapcsolatos biztonságtudatossági program részeként értelmezhető. A rendészet ebben a projektben is a magánszektorral és a civilekkel (például egyetemekkel) együttműködve igyekszik

⁹ *If You See Something, Say Something® Awareness Day*. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/see-something-say-something/about-campaign/seesay-day (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

¹⁰ Ezek: a gyanús megfigyelés (távcsővel, térképpel stb.); információszerzés (körülményekről, lehetőségekről gyanúsán informálódó személy); biztonsági körülmények felmérése (egy terepszakasz körbejárása); bizonyos eszközök beszerzése (egyenruhák, robbanószerek, lőszer stb.); gyanús idegen megjelenése (nem szokott arra járni a személy, nem szokott az adott gépjármű ott állni, stb.); próbaútazás (a menekülési útvonalak felderítése); eszközök telepítése (gyanús csomagok, robbanószerek).

¹¹ Stephen Loiaconi: *6 tips for preventing and surviving a terrorist attack*. 2015. Elérhető: <https://wjla.com/news/nation-world/6-tips-for-preventing-and-surviving-a-terrorist-attack> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

¹² *Take the Challenge*. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/see-something-say-something/take-challenge (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

¹³ *If You See Something, Say Something® Campaign Materials*. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/publication/if-you-see-something-say-something-campaign-materials (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

¹⁴ Puha célpont alatt azokat a helyszíneket értjük, amelyek olyan gyengén védett vagy nehezebben védhető helyek, ahol nagyszámú tömeg jelenlétére lehet számítani, és egy esetleges támadás jelentős médiafigyelmet válthat ki, illetve komoly gazdasági kihatása lehet. Jasenszky Nándor: *Mindennapi biztonság*. Budapest, Terrorelhárítási központ, 2019. Ilyenek például az iskolák, a sportesemények, koncertek, egyéb kulturális rendezvények, események.

bemutatni a biztonságtudatos viselkedést és magatartást,¹⁵ és átadni az ilyen típusú támadásokra történő felkészüléssel és reagálással, valamint a túléléssel kapcsolatos ismereteket.¹⁶ Az egyéb szakértői csoportjai is részt vesznek a programban, saját szakterületüket érintően, mint például az Iskolai Pszichológusok Nemzeti Szövetsége. Egyrészt a család és az oktatók kaphatnak segítséget a szövetségtől ahhoz, hogyan tudják támogatni a gyermekeket egy ilyen típusú támadás feldolgozásában,¹⁷ illetve összeállítottak tájékoztatókat is a legjobb gyakorlatokról a lövöldözéses és egyéb fegyveres támadások kezelésének témaköreiben.¹⁸ Ezen túlmenően civil szerveződések is alakultak az ilyen típusú kockázatok megelőzése érdekében, amelyek közösségépítéssel, a tudatos viselkedésre történő felkészítéssel támogatják a kormányzat ez irányú törekvéseit. Ennek során ők is többféle módszert (előadások, videófilmek), illetve felületet (nagy eseményeken való részvétel, előadások, közösségi média) használnak. Egy, a közösségimédia-felületeken terjesztett videóanyag egy diák radikalizálódásának lehetséges jeleit mutatja be úgy, hogy egyrészt segítséget ad e jelek valós helyzetben történő felismeréséhez, másrészt kifejezően szemlélteti azt is, hogy ha nem vagyunk tudatosak a környezetünkben történtek észlelése során, akkor hiába érzékelünk akár több gyanús jelet is, az nem áll össze egy olyan egységes egészé, amely segíthetne ezen eseményeket megelőzni.¹⁹ Ezen civil szereplők is egyszerű, de erős, figyelemfelhívó szlogeneket adnak programjaiknak (Ismerd a jeleket!), hasonlóan a kormányzati szervekhez.²⁰

A DHS prevenciós tevékenysége során nemcsak a megelőzésre, hanem a bekövetkezett terrortámadások során követendő, a károk minimalizálását elősegítő biztonságtudatos magatartással kapcsolatos ismeretek átadására is kiemelt hangsúlyt fektet, amelyhez számtalan módszert: kézikönyvet,²¹ szóróanyagot²² és videót²³ is felhasznál. Az ennek kapcsán életre hívott üzenet, a „Fuss! Rejtőzz! Harcolj!” országokon, kontinenseken átívelő, standard mottó lett, aminek utolsó üzenete („Harcolj!”) finomodhat a társadalmi kultúra függvényében, mint látjuk azt például a brit gyakorlat kapcsán.

E projektek eredményessége kapcsán figyelmet érdemel az a tényező, hogy egyes állampolgárok tartanak a hivatalos szervekkel való közvetlen, nem anonim

¹⁵ *Internal Lockdown*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=XzAfl7lt8RY (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

¹⁶ *Just Another Day: How to Survive an Active Shooter Event on Campus*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=OP71n_8Lh4&+https%3A%2F%2F (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

¹⁷ *Helping Children Cope With Terrorism*. NASP. Elérhető: www.nasponline.org/resources-and-publications/resources-and-podcasts/school-climate-safety-and-crisis/mental-health-resources/war-and-terrorism/helping-children-cope-with-terrorism (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

¹⁸ *Best Practice Considerations for Schools in Active Shooter and Other Armed Assailant Drills*. NASP. Elérhető: www.nasponline.org/resources-and-publications/resources-and-podcasts/school-climate-safety-and-crisis/systems-level-prevention/best-practice-considerations-for-schools-in-active-shooter-and-other-armed-assailant-drills (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

¹⁹ *Sandy Hook Promise: Gun violence warning signs*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=9qyD7vjVfLI (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

²⁰ *Know the Signs Programs*. Elérhető: www.sandyhookpromise.org/prevention-programs2 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

²¹ *Active Shooter – How to Respond*. Elérhető: www.dhs.gov/xlibrary/assets/active_shooter_booklet.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

²² *Run, Hide, Fight*. Elérhető: www.dhses.ny.gov/translate/documents/Run%20Hide%20Fight%20English.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

²³ *Run, Hide, Fight. UM-Dearborn Active Attacker Training Video*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=4f-ROt0cfnk (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

kapcsolatfelvételtől. Az is előfordul, hogy nem szívesen beszélnek valakivel, jobban szeretik a személytelen kapcsolat lehetőségét. Amennyiben a bejelentéseket névtelenül, írásban is megtehetik, akkor nyitottabbak az együttműködésre. Léteznek a magánszektorból érkező ilyen kezdeményezések, például egy applikáció, amelyen keresztül a gyanús adatok megadása névtelenül, esetleg kép csatolása mellett is megtehető.²⁴

2.2. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a 21. század első két évtizedében többször fordultak elő a korábbi, politikai célzatú terrorincidensek mellett kifejezetten a lakosság egésze ellen irányuló, új típusú támadások, amelyek kiszámíthatatlanabbak voltak és nagyfokú félelmet keltettek. Ez itt is elindított egy előremutató gondolkodást a rendészet területén a terrorprevenációs szemlélet széles körű terjesztését illetően. Ahhoz azonban, hogy a gondolkodásban idáig eljussanak, a terrortámadások megjelenésén túl ösztönzőleg hatott az USA prevenációs tapasztalata, illetve a terrorprevenáció evolúciós folyamatának felgyorsulása. A terror elleni fellépés eredményessége érdekében a rendészeti szervek és testületek munkáját összehangolni, észszerűsíteni és korszerűsíteni kellett.

Az Egyesült Királyságban a Nemzeti Rendőri Vezetők Tanácsa (*National Police Chief's Council – NPCC*) a terrorizmus, a szervezett bűnözés és a nemzeti vészhelyzetek elleni reagálást koordináló szerv,²⁵ amelynek keretében a terrorprevenációs szemlélet hatékony terjesztése érdekében megalakult a Nemzeti Terrorizmus Elleni Biztonsági Hivatal (*National Counter Terrorism Security Office – NaCTSO*).²⁶ Ez a rendőri egység olyan terrorellenes biztonsági tanácsadói hálózatot működtet, ahol ma közel 200 terrorizmus elleni biztonsági tanácsadó tevékenykedik. Elsődleges feladatuk a segítségnyújtás és a támogatás a terrorizmus elleni küzdelemhez, a terrortámadásnak kitett helyek azonosítása, a sérülékenység felmérése és értékelése.

A NaCTSO együttműködik a magánszektorral, amelynek képviselői részt vehetnek a rendészeti szakemberek által tartott, a terrortámadás megelőzésére felkészítő, benne a terrorgyanús jelek felismerését segítő, a támadás esetén javasolt reagálási tanácsokat bemutató előadásokon, képzéseken. Ezek a személyek aztán vállalják a munkatársaik felkészítését, a veszélyekkel való megismertetésüket, illetve a környezet védelmének fokozását a támadás elhárítása és az esetleges károk mértékének és áldozatok számának minimalizálása érdekében. A NaCTSO speciális kiadványokkal is támogatja a terrorcselekmények elleni sikeres védekezést, például a különféle szállítási módokra vonatkozó²⁷ vagy kifejezetten a biztonsági vezetőknek szóló

²⁴ *How to Fix See Something Say Something to Enhance Public Safety*. ELERTS Corp. Elérhető: <https://elerts.com/see-something-say-something-public-safety/> (A letöltés dátuma: 2020. 05. 08.)

²⁵ *About NPCC*. National Police Chief's Council. Elérhető: www.npcc.police.uk/About/AboutNPCC.aspx (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

²⁶ *About us*. National Counter Terrorism Security Office. Elérhető: www.gov.uk/government/organisations/national-counter-terrorism-security-office/about (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

²⁷ *Protecting Crowded Places from Terrorism*. Elérhető: www.gov.uk/government/collections/crowded-places (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

tájékoztatókkal.²⁸ Emellett, egyéb zsúfolt helyek terrorjellegű védelmét érintően is megfogalmaz írásban javaslatokat.²⁹

A gazdasági szereplők mellett a civil, például gyermekvédelmi szervezetek, is felvették a kesztyűt a terrorizmus elleni küzdelemben. Az alapgondolat, hogy a biztos rossz ismerete még mindig jobb, mint a bizonytalanság, ezért a legkisebbek felkészítése arra, mi az a terrorizmus, illetve mivel járhat, megjelent igényként a társadalomban. A Nemzeti Társaság a Gyermekkel Szembeni Kegyetlenkedés Megelőzésére (*National Society for the Prevention of Cruelty to Children – NSPCC*)³⁰ nevű szervezet a gyermekvédelemmel kapcsolatos témák sorába felvette a terrorizmus problémakörét is. Ennek részeként, amellett, hogy tájékoztatást ad a brit terrorellenes programok főbb elemeiről, tanácsokkal is ellátja a szülőket ahhoz, hogyan beszéljenek gyermekeikkel a terrorizmus jelentette veszélyekről.

A NaCTSO a technológiai vívmányokat kihasználva számos olyan megoldással is jelentkezett, amely a lakosság széles köréhez eljuthat. Elindította a Terrorellenes Cselekvés kampányát (*Action Counters Terrorism – ACT*),³¹ amelynek célja a lakosság terrorszemponitú biztonságtudatosságának fokozása. Ezen belül meghirdette a „Maradj Biztonságban!” programot, amelynek egyik célközönsége a nagyobb létszámú zenés rendezvények látogatói, a nyaralóközönség, illetve a sportesemények résztvevői, akiknek videóknban hívja fel a figyelmét arra, mit tehetnek a biztonságukért terrorhelyzet előtt és közben.³² A projektben megjelennek az USA-nál már említett mottók, a „Ha látsz valamit, mondd el!” és az USA-hoz képest kicsit módosított „Fuss! Rejtőzz! Mondd el!” szlogenek, illetve a tudatosító tevékenységek például fegyveres támadások esetére.³³ Ismert közszereplőket, sportolókat is bevontak ezekbe a kampányaikba.³⁴ A lakosság sikeres megszólítása részeként kiemelt hangsúlyt fektettek a fiatalok terrorszemponitú érzékenyítésére.³⁵

A NaCTSO további fontos projektje az ACT-applikáció,³⁶ amelyen egyrészt a gyanús tevékenységek jelenthetők be, másrészt a terrorizmus vonatkozásában információforrásként is alkalmazható, amelyben mindenhez magyarázat is társul. A másik egy

²⁸ *Advice for Security Managers during a Heightened Threat Level*. 2017. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/advice-for-security-managers-following-a-threat-level-change-to-critical (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

²⁹ *Crowded Places Guidance*. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/crowded-places-guidance (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁰ *Protecting children from radicalisation*. Elérhető: www.nspcc.org.uk/keeping-children-safe/reporting-abuse/dedicated-helplines/protecting-children-from-radicalisation (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³¹ *Action Counters Terrorism*. Elérhető: www.gov.uk/government/news/action-counters-terrorism (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³² *Staying Safe*. Elérhető: www.counterterrorism.police.uk/safetyadvice/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³³ *Stay Safe Film*. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/stay-safe-film (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.); *This is what to do if you're on holiday and there's a terror attack*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=zdSvMCv5STs (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁴ *Run, Hide, Tell: Advice For Young People*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=s3y51Vd4kJ4 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁵ *Advice For Young People*. Elérhető: www.counterterrorism.police.uk/advice-for-young-people/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁶ *Report Terrorist or Extremist Content Online*. Action Counters Terrorism. Elérhető: <https://act.campaign.gov.uk/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

olyan, a NaCTSO oldaláról elérhető e-learning tanfolyam,³⁷ amely eleinte a gazdasági szereplőknek volt nyitott, ma azonban egy regisztráció után bárkinek (külföldieknek is) elérhető. A tananyag közérthetően és többféle pedagógiai eszköz (elbeszélés, videó, teszt, szöveges leírat) segítségével, sokszínűen és érdekesen segít megérteni és rögzíteni a terrorcselekményekre utaló jeleket, ráutaló magatartásokat, az ezzel összefüggő biztonsági kockázatokat, valamint a különféle támadások során követendő magatartási formákat. A tananyagba a megértést mérő egyszerű tesztek és a minőségbiztosítást szolgáló visszajelző rendszert is beépítették.

Az ACT égisze alatt megjelent egy kiadványsorozat is az oktatási szakemberek számára a terrorizmus elleni fellépés, a tömegrendezvények biztonsága és a fegyveres támadások témakörében, valamint a terrorellenes biztonsági tanácsadók és a vállalkozások, helyi közösségek közötti együttműködést érintően.³⁸

2.3. Franciaország

Franciaországban éppúgy, ahogy az Egyesült Királyságban, a 21. században megjelent az új típusú terrorizmus, ami döntően változtatta meg a francia rendészeti és kormányzati gondolkodást a terrorprevenció területén is. Franciaországban a miniszterelnökség alárendeltségében működő Védelmi és Nemzetbiztonsági Főtitkárság (*Secrétariat Général de la Défense et de la Sécurité Nationale* – SGDSN) az egyik központi, koordináló szervezet a nemzetbiztonsági szervezetrendszeren belül, amely többek között terrorprevenációs intézkedések összehangolásával kapcsolatos feladatokat is ellát.³⁹

Franciaországban az úgynevezett VIGIPIRATE⁴⁰ biztonsági terv az, ami a terror jelentette biztonsági kihívások központi eszköze. „A Vigipirate terv az éberség, a megelőzés és a védelem átfogó rendszere, amely az ország összes tevékenységi körét érinti. Minden minisztériumot magában foglal, de a teljes lakosságot is.”⁴¹ A 2015. évi terrortámadásokat követően ezt a tervet megújították, és egyik kiemelt célja lett „A társadalmon belüli biztonsági kultúra kialakítása”. 2016 decemberében kiadtak egy összefoglaló jellegű, nyílt kiadványt a VIGIPIRATE rendszeréről francia és angol nyelveken, amely a helyi hatóságoknak, az állami és civil gazdasági szereplőknek valamint az egész társadalomnak szól. Célja a kollektív biztonsági kultúra kialakítása, az egyéni felelősségvállalás elfogadása.⁴² Az aktuális VIGIPIRATE terv a polgárokat helyezi a nemzetbiztonsági rendszer középpontjába. Egy-két oldalas színes, figyelemfelhívó

³⁷ *CT Awareness eLearning*. Elérhető: www.gov.uk/government/news/act-awareness-elearning (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁸ *Guidance for Educational Professionals*. Elérhető: www.gov.uk/government/collections/guidance-for-educational-professionals (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

³⁹ *Préparer la réponse aux crises*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/missions/preparer-la-reponse-aux-crises/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.); *SGDSN in english*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/accueil/sgdsn-in-english/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴⁰ A vigipirate a vigilance szóból származik, amely éberséget jelent.

⁴¹ *Le plan Vigipirate public: Faire face ensemble*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/le-plan-vigipirate-public-faire-face-ensemble/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴² Uo.

anyagokban tájékoztatják a lakosságot, valamint a különféle üzletágak (gépjárműflotta, autókölcsönzők, kulturális helyek, nyilvános tömegrendezvények stb.) üzemeltetőit, szervezőit, biztonsági szakembereit az új típusú terrorfenyegetésekről, a megelőzésről és az eredményes védekezés gyakorlatáról.⁴³ Képregény típusú,⁴⁴ valamint rövid szóróanyagok⁴⁵ és kis videók is elérhetőek az SGDSN oldalán. 2019 szeptemberétől egy online tudatossági platformot is elindítottak.⁴⁶

Jól látható, hogy a francia megoldás a terrorprevencióval kapcsolatban a második és harmadik szinteken álló szereplők érzékenyítését párhuzamosan végzi, illetve egy minisztériumok közötti koordinációs szervezet hangolja össze az intézkedéseket.

2.4. Izrael

Izraelben már a 20. század utolsó évtizedében megjelentek az új típusú terrortámadások és az ország azóta is folyamatosan ki van téve azoknak, így az izraeli rendészeti szerveknél még az USA-hoz képest is időben előbb megjelent a lakosság terrorszempon-tú felkészítésének szükségessége, a terrorprevenció hangsúlyozása, a probléma preventív kezelésére való törekvés.⁴⁷

Az előző, országokon belüli, állami szervekhez kötött példák után tekintsünk meg egyrészt egy nemzetközi szervezet bevonásával megvalósított, határokon átnyúló biztonságtudatossági projektet, másrészt egy gazdasági alapokon álló gyakorlati felkészítő tréninget.

Az Európai Zsidó Kongresszus (*European Jewish Congress – EJC*)⁴⁸ fő céljainak egyike aktívan segíteni a krízishelyzetbe került közösségeiket Európában.⁴⁹ Az Iszlám Állam terrorszervezet és követői által Európában elkövetett támadások első célpontjai között zsidó közösségek szerepeltek, ezek egyike volt Párizsban a Kosher szupermarketnél történt terrorcselekmény,⁵⁰ amelynek elkövetése után három évvel ismételtén bekövetkezett egy „évfordulós” támadás.⁵¹ Az EJC felismerve a közösség erejét, a preventív szemlélet fontosságát, 2015 őszén tárgyalásokat kezdeményezett az Európai

⁴³ *es fiches de recommandations et de bonnes pratiques*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-fiches-de-recommandations-et-de-bonnes-pratiques/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴⁴ *Les guides*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-guides/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴⁵ *Les affiches de sensibilisation*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-affiches-de-sensibilisation/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴⁶ *Comment réagir en cas d'attaque terroriste ?* Elérhető: www.gouvernement.fr/reagir-attaque-terroriste (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

⁴⁷ *Recovery & Resilience: Lessons Learned from Israel – ICT16*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=v3soBCqJ-byE (A letöltés dátuma: 2020. 04. 19.)

⁴⁸ *EP Working Group on Antisemitism (WGAS)*. Elérhető: <https://eurojewcong.org/what-we-do/combating-antisemitism/ep-working-group-on-antisemitism-wgas/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁴⁹ *Protecting Our Communities*. Elérhető: <https://eurojewcong.org/what-we-do/protecting-our-communities/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵⁰ Noah Rayman: *Kosher Grocery Hostage Crisis Confirms Worst Fears of French Jews*. 2015. Elérhető: <https://time.com/3661697/paris-terror-attack-kosher-grocery-jewish/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵¹ *Paris kosher store destroyed by fire on attack anniversary*. 2018. Elérhető: www.bbc.com/news/world-europe-42622329 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

Rendőrségi Hivatallal (*European Police Office* – Europol) a zsidó közösségeket ért erőszakos terrortámadások miatt.⁵² Értékelésük szerint az ellenük irányuló támadások az egész európai társadalomra kihatnak, ezért a bűncselekmények monitorozását, a sérülékeny közösségek fokozottabb védelmét tűzték zászlójukra. Az Europol nyitott volt az együttműködésre, így közös megelőzési, védelmi tervek kezdtek el kidolgozni. A terrorprevenció fontossága egyéni szinten a zsidó közösségeken belül már régóta erős, ezért az Európában ellenük irányuló támadások következményeként érthető, hogy szervezetileg is keresték a kapcsolatot az EU központi rendészeti szervével.

2019 márciusában, Brüsszelben, egy konferencián mutatta be az EJC Biztonsági és Krízis Központja (*EJC Security and Crisis Center* – EJC SACC)⁵³ a programját, számos EU-s intézmény és szektorszereplő előtt, erősítve bennük a terrorprevenációs programjuk mottójául választott üzenetük („Együtt nagyobb biztonságban vagyunk!”) lakosság irányába történő továbbításának fontosságát.⁵⁴ Dr. Moshe Kantor, az EJC elnöke szerint: „A konferencia célja az érintettek közötti ismeretek és együttműködés fokozása, valamennyi európai polgár biztonságának javítása érdekében.” A kezdeményezés eredményeként a weboldalukon több nyelven elérhető kis videókon keresztül irányítják rá a lakosság figyelmét a várható veszélyekre és az ilyen helyzetekben ajánlott cselekvésre⁵⁵ az alábbi témákban: gyanús tárgy, aktív lövöldöző, adatvédelem, gépjárművel tömegbe hajtás, gyanús magatartás, gyermekrablás, gyűlölet-bűncselekmény, hamis személyazonosság a weben, radikalizáció és az újraélesztés. Emellett egy olyan felületet is működtetnek, amelyen keresztül a sértettek vagy szemtanúk egy-egy incidenssel kapcsolatosan bejelentést tehetnek.⁵⁶ A projekt a közösségi médiában is megjelenik, amely a fiatalok információszerzési trendjéhez igazodik, így a nyilvánosság nagyobb elérését biztosítja.⁵⁷

A másik példa a Caliber 3 nevű izraeli civil szervezet által, az izraeli hadsereg katonái és nyugdíjazott tisztjei bevonásával külföldi turistáknak szervezett terrorellenes tábor. Ez szemléletességével, testközeliségével és a támadás erőszakosságának közvetlen közelségével mutatja meg, milyen egy terrortámadás a valóságban és milyen esetekben hatékony és célravezető a reagálás, továbbá, hogy az emberek hogyan készülhetnek fel rá. A képzés részeként különböző helyzeteket mutatnak be, amelyek egyik fő üzenete, hogy bárhol és bármikor előfordulhat a terrortámadás bármelyik formája.⁵⁸ Ez a fajta érzékenyítés rendkívül népszerű, ami érthető, hiszen

⁵² *EJC and Europol Discuss Opening Channels in Areas of Mutual Concern*. 2015. Elérhető: <https://eurojewcong.org/ejc-in-action/statements/ejc-and-europol-discuss-opening-channels-in-areas-of-mutual-concern/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵³ *Security and Crisis Centre*. Elérhető: <https://sacc-ejc.org/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵⁴ *EJC's Security and Crisis Centre Holds Unprecedented Conference on Security and Resilience*. 2019. Elérhető: <https://eurojewcong.org/ejc-in-action/statements/ejcs-security-and-crisis-centre-holds-unprecedented-conference-on-security-and-resilience/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵⁵ *Security Awareness – SACC by EJC*. Elérhető: <https://sacc-ejc.org/security-awareness/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

⁵⁶ *Report an Incident – SACC by EJC*. Elérhető: <https://sacc-ejc.org/incident-report/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)

⁵⁷ *#togetherwearesafer – Keresés a Twitteren*. Twitter. Elérhető: <https://twitter.com/hashtag/togetherwearesafer> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)

⁵⁸ *Israeli counterterrorism boot camp teaches survival strategy to Mideast tourists*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=DUXfSJv0FE8 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

amennyiben terrorelhárító szakemberek szimulálnak terrortámadást és mutatják be, hogyan kell azokra reagálni, az hitelesebbé és emberközelibbé, ezáltal elfogadhatóbbá teszi az üzenetet.

3. Következtetések és záró gondolatok

A terrorcselekményekkel kapcsolatos biztonságtudatosság egy megfelelő gondolkodásmód és egy figyelmes és koncentrált állapot, ami azonban a gyakorlatban ennél mégis sokkal több és komplexebb. A biztonságtudatossági programok egyik kiemelt célja – az ahhoz szükséges ismeretek átadásán túl – az emberi figyelem és észlelés fejlesztése. A definíciók nem mondják el, hogy a terrortudatosság a gyakorlatban hogyan alakul és miként lehet a biztonságot, felkészültséget vagy ellenálló képességet formálni. Ezt a feladatot elsődlegesen az első szinten található rendészeti, kormányzati szervezetek kell hogy ellássák.

A bemutatott külföldi példákon keresztül több megoldást megismerhettünk arra vonatkozóan, hogy a terrortámadást elszenvedő országok és nemzetek milyen eszközrendszert, struktúrát választottak a terrorprevenációs szemlélet terjesztésére, a társadalmi csoportok érzékenyítésének céljával. Bármely eszközt vagy módszert is nézzük azonban meg, az állandóságot a humán tényező jelenti, amelynek szerepe nem elhanyagolható, hiszen minden mellett és mögött megtalálható, személyes megjelenéssel, kampánnyal támogatja azokat.

A bemutatott példák mindegyikénél elmondható, hogy a kormányzattal, a rendőrséggel, a titkosszolgálatokkal, nemzeti és EU-s szinten egyaránt szorosan együttműködnek a terrorpreveníciót dedikáltan folytató kormányzati/minisztériumi/féllállami szervek. Közös nevező továbbá a bemutatott országok biztonságtudatossági programjait illetően, hogy azokat nem az elhárító szolgálatok koordinálják.

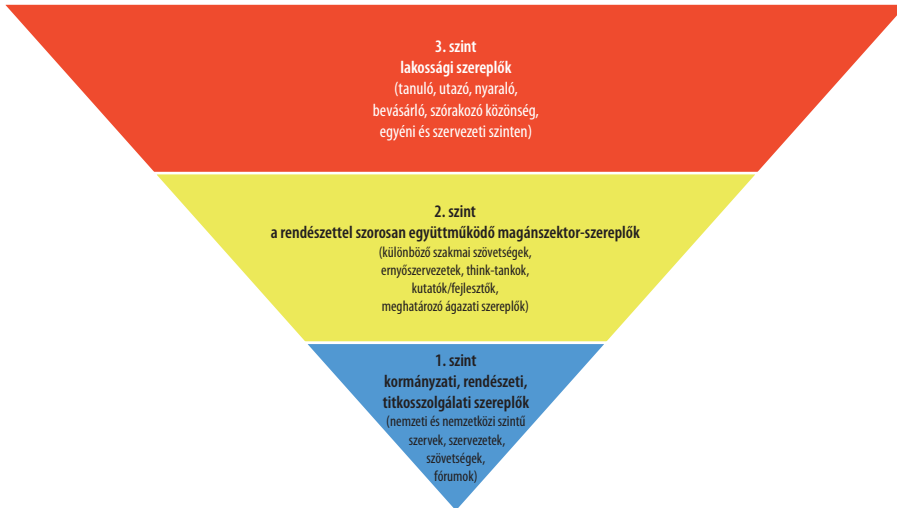
A terrorjellegű biztonságtudatosítás több szinten értelmezhető (1. ábra). A hatékony megelőzés érdekében a prevenációs tevékenységben a rendészeti szervek mellett a magánszektornak és a társadalomnak is részt kell vennie. Egyértelműen megállapítható, hogy a második szinten elhelyezkedő magánszektor-szereplők ott vannak a háttérben támogatóként megoldásaikkal, speciális tudásukkal, illetve közvetítőként a rendészet és a munkavállalók között.

A kampányokban a szintenkénti tagolás mellett az ismeretanyag mennyiségének, tartalmának és a közvetítő csatornák tekintetében is differenciálni szükséges. A lakosság irányába folytatott kampányok során pedig, mivel közvetett módon kell nagyszámú állampolgárt megszólítani, az egyszerű, könnyen érthető, lényegre törő üzenetekre kell törekedni.

A biztonság területén, azon belül is kiemelten a prevenációs jellegű befektetéseknél nagyon nehéz kimutatni, hogy a ráfordított költség és a realizálható haszon arányban állnak-e egymással. Ettől függetlenül a terrorcselekmények folyamatos jelenléte Európában, az ilyen jellegű cselekmények által okozott károk nagysága és sokrétűsége, a terrorcselekmények előrejelzésében meglévő nagyfokú bizonytalanság, valamint az, hogy az ilyen jellegű projektek eredményességéhez jelentős idő szükséges, indokolhatja egy, a társadalom egészét célzó, szisztematikusan felépített,

rendszeresen működő, tagolt biztonságtudatossági kampány elindítását, folytatását. Mindezt Európa olyan országában is, ahol jelenleg nincs közvetlen, jelentős terrorfenyegetettség, illetve az ilyen jellegű támadások száma elenyésző volt eddig. Ezt elsődlegesen nemzeti szinten kell folytatni a nemzetpolitikai, ideológiai, kulturális jellemzőkhöz igazítva, másodsorban pedig nemzetek feletti szinten, a standardként kezelhető megoldásokat illetően.

1. ábra

A terrorprevenció szintenkénti tagozódása

Forrás: a szerzők szerkesztése

A biztonságtudatosító kampányok lehetnek célzatosak (ECJ), vagy akár ráhagyásos alapon működő (amerikai, brit, francia), akár határokon átnyúló programok is. Erre a jelenkor információtechnológiai eszközei megfelelő alapot jelentenek, hiszen például az internet lehetővé teszi, hogy szinte bárki, bárhonnán elérje azokat az ismeretanyagokat, amelyeket az egyes országok nyíltan elérhetővé tesznek. Ebből a szempontból érdekes a britek e-learning képzése, amely egy ideig csak brit szervezetek, majd állampolgárok számára volt hozzáférhető, de később ezt feloldották. Talán arra ráérezve, hogy amennyiben egy brit felkészítőanyag alapján egy másik, például EU-s tagállam állampolgárainak biztonságtudatosságát tudják növelni, az az adott országba utazó brit állampolgárok biztonsági helyzetére is pozitív hatással lehet.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni a nyílt terrortudatosítás kapcsán, hogy amíg az egyik oldalról az állampolgárokat segíti a megelőzésben, addig a másik oldalon a terroristák felhasználhatják az abban található ismereteket a terrorcselekményre való felkészülés, annak végrehajtása, illetve jogellenes tevékenységük rejtése során.

A terrorral kapcsolatos érzékenyítésnek a legfőbb gondolata a közös felelősség. A sikeres terrorelhárító tevékenység nem megvalósítható a magánszektor és a lakosság aktív, támogató részvétele, az egyes állampolgárok ez irányú felelősségvállalása nélkül.

Következő tanulmányunkban bemutatjuk, hogy a nyugati democráciákban bevezetett biztonságtudatossági programok milyen formában köszönnek vissza a terrorprevenációs tevékenység hazai gyakorlatában.

Felhasznált irodalom

Arfsten, Kerrin-Sina: Before, Now, and After the Event of Terror: Situational Terror Awareness for Civilians in US Homeland Security. *European Journal for Security Research*, 5. (2020), 2. 223–258. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41125-019-00054-9>

Jaszenszky Nándor: *Mindennapi biztonság*. Budapest, Terrorelhárítási központ, 2019.

Nagy Katalin – Mezei József: A biztonságtudatosítás megjelenése a terrorelhárítás területén. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 105–117. DOI: <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.4.9>

Internetes források

Active Shooter – How to Respond. Elérhető: www.dhs.gov/xlibrary/assets/active_shooter_booklet.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

About NPCC. National Police Chief’s Council. Elérhető: www.npcc.police.uk/About/AboutNPCC.aspx (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

About the Campaign. Elérhető: www.dhs.gov/see-something-say-something/about-campaign (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

About us. National Counter Terrorism Security Office. Elérhető: www.gov.uk/government/organisations/national-counter-terrorism-security-office/about (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

ACT Awareness eLearning. Elérhető: www.gov.uk/government/news/act-awareness-elearning (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Action Counters Terrorism. Elérhető: www.gov.uk/government/news/action-counters-terrorism (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Advice for Security Managers during a Heightened Threat Level. 2017. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/advice-for-security-managers-following-a-threat-level-change-to-critical (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Advice For Young People. Elérhető: www.counterterrorism.police.uk/advice-for-young-people/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Best Practice Considerations for Schools in Active Shooter and Other Armed Assailant Drills. NASP. Elérhető: www.nasponline.org/resources-and-publications/resources-and-podcasts/school-climate-safety-and-crisis/systems-level-prevention/best-practice-considerations-for-schools-in-active-shooter-and-other-armed-assailant-drills (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

Comment réagir en cas d’attaque terroriste? Elérhető: www.gouvernement.fr/reagir-attaque-terroriste (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Crowded Places Guidance. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/crowded-places-guidance (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

- September 11 Attacks*. Elérhető: www.history.com/topics/21st-century/9-11-attacks (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)
- EJC and Europol Discuss Opening Channels in Areas of Mutual Concern*. Elérhető: <https://eurojewcong.org/ejc-in-action/statements/ejc-and-europol-discuss-opening-channels-in-areas-of-mutual-concern/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- EJC's Security and Crisis Centre Holds Unprecedented Conference on Security and Resilience*. 2019. Elérhető: <https://eurojewcong.org/ejc-in-action/statements/ejcs-security-and-crisis-centre-holds-unprecedented-conference-on-security-and-resilience/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- EP Working Group on Antisemitism (WGAS)*. Elérhető: <https://eurojewcong.org/what-we-do/combating-antisemitism/ep-working-group-on-antisemitism-wgas/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Stephen Loiaconi: *6 tips for preventing and surviving a terrorist attack*. 2015. Elérhető: <https://wjla.com/news/nation-world/6-tips-for-preventing-and-surviving-a-terrorist-attack> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Guidance for Educational Professionals*. Elérhető: www.gov.uk/government/collections/guidance-for-educational-professionals (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)
- Helping Children Cope With Terrorism*. NASP. Elérhető: www.nasponline.org/resources-and-publications/resources-and-podcasts/school-climate-safety-and-crisis/mental-health-resources/war-and-terrorism/helping-children-cope-with-terrorism (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- If You See Something, Say Something® Awareness Day*. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/see-something-say-something/about-campaign/seesay-day (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)
- If You See Something, Say Something® Campaign Materials*. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/publication/if-you-see-something-say-something-campaign-materials (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)
- Internal Lockdown*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=XzAfL7lt8RY (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Israeli counterterrorism boot camp teaches survival strategy to Mideast tourists*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=DUXFSJv0FE8 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Just Another Day: How to Survive an Active Shooter Event on Campus*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=OP7l1n_8Lh4&https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv=XzAfL7lt8RY (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Rayman, Noah: *Kosher Grocery Hostage Crisis Confirms Worst Fears of French Jews*. 2015. Elérhető: <https://time.com/3661697/paris-terror-attack-kosher-grocery-jewish/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Le plan Vigipirate public: Faire face ensemble*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/le-plan-vigipirate-public-faire-face-ensemble/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Les affiches de sensibilisation*. Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-affiches-de-sensibilisation/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

- Les fiches de recommandations et de bonnes pratiques.* Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-fiches-de-recommandations-et-de-bonnes-pratiques/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Les guides.* Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/plan-vigipirate/les-guides/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- How to Fix See Something Say Something to Enhance Public Safety.* ELERTS Corp. Elérhető: <https://elerts.com/see-something-say-something-public-safety/> (A letöltés dátuma: 2020. 05. 08.)
- Protecting children from radicalisation.* Elérhető: www.nspcc.org.uk/keeping-children-safe/reporting-abuse/dedicated-helplines/protecting-children-from-radicalisation (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Préparer la réponse aux crises.* Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/missions/preparer-la-reponse-aux-crisis/ (A letöltés dátuma: 2020. 05. 31.)
- Preventing Terrorism: a Millennial Challenge | Sondre Lindahl | TEDxSOAS.* Elérhető: 2020. április 25. www.youtube.com/watch?v=IAkSq1hPM8Q (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Protecting Crowded Places from Terrorism.* Elérhető: www.gov.uk/government/collections/crowded-places (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Protecting Our Communities.* Elérhető: <https://eurojewcong.org/what-we-do/protecting-our-communities/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Recovery & Resilience: Lessons Learned from Israel – ICT16.* Elérhető: www.youtube.com/watch?v=v3soBCqJbyE (A letöltés dátuma: 2020. 04. 19.)
- Report an Incident – SACC by EJC.* Elérhető: <https://sacc-ejc.org/incident-report/> (A letöltés dátuma: 2020. 05. 22.)
- Report Terrorist or Extremist Content Online.* Action Counters Terrorism. Elérhető: <https://act.campaign.gov.uk/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Run, Hide, Fight.* Elérhető: www.dhSES.ny.gov/translate/documents/Run%20Hide%20Fight%20English.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Run, Hide, Fight. UM-Dearborn Active Attacker Training Video.* Elérhető: www.youtube.com/watch?v=4fROtOcfgnk (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Run, Hide, Tell: Advice For Young People.* Elérhető: www.youtube.com/watch?v=s3y51Vd4kJ4 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)
- Security and Crisis Center.* Elérhető: <https://sacc-ejc.org/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Sandy Hook Promise: Gun violence warning signs.* Elérhető: www.youtube.com/watch?v=9qyD7vjvFlI (A letöltés dátuma: 2020.04.25.)
- Security and Crisis Centre.* Elérhető: <https://sacc-ejc.org/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- Security Awareness – SACC by EJC.* Elérhető: <https://sacc-ejc.org/security-awareness/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)
- SGDSN in english.* Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale. Elérhető: www.sgdsn.gouv.fr/accueil/sgdsn-in-english/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Stay Safe Film. Elérhető: www.gov.uk/government/publications/stay-safe-film (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Staying Safe. Elérhető: www.counterterrorism.police.uk/safetyadvice/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

Take the Challenge. Homeland Security. Elérhető: www.dhs.gov/see-something-say-something/take-challenge (A letöltés dátuma: 2020. 04. 02.)

This is what to do if you're on holiday and there's a terror attack. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=zdSvMCv5STs (A letöltés dátuma: 2020. 04. 27.)

#togetherwearesafer – Keresés a Twitteren. Twitter. Elérhető: <https://twitter.com/hashtag/togetherwearesafer> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)

Paris kosher store destroyed by fire on attack anniversary. 2018. Elérhető: www.bbc.com/news/world-europe-42622329 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 25.)

Know the Signs Programs. Elérhető: www.sandyhookpromise.org/prevention-programs2 (A letöltés dátuma: 2020. 05. 06.)

András László Szabó¹

Criminal Policy Approach to Lone Offenders and a Possible Model for their Identification

A magányos elkövetők kriminálpolitikai megközelítése és azonosításuk egy lehetséges modellje

The method of lone offence and its appearance in crime and terrorism have been persistent. Their identification is difficult with traditional methods of criminal policy and crime control. A fundamental reason for this is that criminal policy serves the reduction of the crime rate, that is, the prevention and investigation of a large number of similar offences, and the enforcement of the state's monopoly in criminal law. In this paper, I will demonstrate why criminal policy, the theory of deterrence and criminological interpretation of crime prevention are not suitable for identifying and preventing this method of attack. Due to their nature, lone offender attacks receive extensive media coverage, magnifying the dangers they represent. I will demonstrate the ways in which penal dogmatic and prevention models work or may not work. At the end of the paper I will outline a possible prevention model.

Keywords: *identification, criminal policy, deterrence, lone offender*

A magányos elkövetési mód és a magányos elkövető megjelenése a bűnözésben, a terrorizmusban folyamatos. Nehéz a beazonosítása a hagyományos kriminálpolitika és a bűnözéskontroll eszközeivel. Ennek alapvető oka, hogy a kriminálpolitika a bűnözés nagyságára, vagyis a nagyszámú közel azonos bűncselekmény megelőzésére, felderítésére és az állami büntetőjogi monopólium érvényesítésére szolgál. Tanulmányomban bemutatom, hogy a kriminálpolitika az elrettentés elmélete és a bűnmegelőzés kriminológiai értelmezése miatt nem alkalmas ennek az elkövetési módnak a beazonosítására és megelőzésére. A magányos elkövetők által végrehajtott cselekmények, azok jellege miatt komoly médiavisszhangot kapnak, ezzel felnagyítva veszélyességüket.

¹ Szabó László András, PhD student, University of Public Service, Doctoral School of Administration Sciences, ORCID: 0000-0001-7957-0724, e-mail: szabo.laszlo.andras@uni-nke.hu

Bemutatom, hogy a büntetődogmatikai és megelőzési modellek miként működnek vagy nem működnek. A tanulmány végén egy lehetséges megelőzési modellt vázolok fel.

Kulcsszavak: beazonosítás, kriminálpolitika, elrettentés, magányos elkövető

1. Introduction

This paper is based on certain parts of my study published in the journal 'Nemzetbiztonsági Szemle' (National Security Journal).² Identifying lone offenders is difficult with the traditional methods of criminal policy. In my study, I go around this issue, focusing on the lone perpetrator and the required methods. This mode of perpetration is particularly well represented in the media, so it is important to look for tools that are suitable for preventing crime and identifying the perpetrator; finally, I present a possible prevention model. In Hungary the number of criminal offences linked to lone offenders, such as acts of terrorism and hate crimes, is relatively low. Coverage of the phenomenon in Western and Hungarian media, however, stirs strong emotions. By focusing on problems of prevention, I will present criminological theories that help us understand the multi-faceted features of criminal policy, the ways in which prevention works and why it does not work in relation to lone offenders. At the end of the paper I will outline a possible prevention model.

2. Crime and lone offences³

The terminology is defined by Johanna Farkas, who also elaborates on the difficulties of definition. The definition of the phenomenon of terrorism is essentially problematic; there is practically still no scientific consensus regarding the terminology.⁴ This problem also occurs with the definition of lone attackers. Many people, for example, confuse lone attackers with jihadist attackers. In other words, the English term 'lone attacker' implies a sense of diversion that is further deflected in the world of terminology, because governments, private organisations, the media and researchers all have their own interpretation of the term and use different terminology.⁵

In Joosse's sociological approach, leaderless resistance is a particular strategy of right-wing extremist resistance carried out through the acts of individuals or smaller

² László András Szabó, 'A migráció hatására megjelenő magányos elkövetési mód kriminológiai szempontú vizsgálata és egy lehetséges megelőzési modell,' *Nemzetbiztonsági Szemle* 7, no 3 (2019), 3–17.

³ Johanna Farkas, 'A magányos merénylők radikalizálódása,' *Acta Humana: Hungarian Centre for Human Rights Publication* 4, no 5 (2016), 21–22.

⁴ Ramón Spaaij, *Understanding Lone Wolf Terrorism: Global Patterns, Motivations and Prevention* (New York: Springer, 2012), 856.

⁵ Matthew Feldman, 'Comparative Lone Wolf Terrorism: Toward a Heuristic Definition,' *Democracy and Security* 9, no 3 (2013), 270–288.

groups, where such acts are clearly politically motivated.⁶ The term is associated with Louis Beam, an American Neo-Nazi leader, who called on his followers in an essay published in 1992: If their leaders are taken into custody, they should abandon the traditional, pyramid-style organisation structure, and carry out attacks in small groups or alone against the government and its representatives.⁷ The most commonly used term is 'lone wolf terrorism'.⁸ A synonym for this term is 'solo-actor terrorism', used by, for example, the Center for Terror Analysis (2011).⁹

The term 'lone actor' has been used recently, for example, by Gill (2015)¹⁰ in his large-scale summary work, or in the latest Europol study (2016).¹¹ Spaaij (2010) defines lone attackers as follows: 'He commits attacks alone, is not affiliated with any organized terrorist organization or network, plans and carries out the modus operandi alone, without any direct external instruction or control.'¹² In this paper I will use Connor's (2015) definition, who added certain ideological connotations to Spaaij's definition. This is the stance accepted by most experts today.

Accordingly, a lone attacker is a person who commits an act of violence alone, motivated by an ideology (political, religious or individual goal), without external support, that is, without the support of organised terrorist organisations or global networks.¹³

One can be an extremist, but such a person is not necessarily a terrorist. In simple terms, extremism can be defined as a process of accepting an extremist ideology aiming to change the social system.¹⁴

According to a common theory of lone-actor offences,¹⁵ there are four types of attackers:

- loner: This type is not linked to any extremist organisations, but legitimises his conduct with extremist ideology when planning and carrying out the act. Loners are usually passive observers of the networking activities and propaganda materials of the group they sympathise with, but do not contact members.

⁶ Paul Joosse, 'Leaderless Resistance and Ideological Inclusion: The case of the Earth Liberation Front,' *Terrorism and Political Violence* 3 (2007). Available: www.regonline.com/cust1.m.a-ges/300000/302148/LeaderlessResistance.pdf (11. 08. 2016.), 351.

⁷ Luis Beam, 'Leaderless Resistance,' *The Seditonist* 12, Febr. 1992. Available: www.louisbeam.com/leader-less.htm (09. 10. 2016.)

⁸ Lewis W. Dickson, *Lone Wolf Terrorism: a Case Study*, Malmö University, Malmö, 2015. Available: <https://dSPACE.mah.se/bitstream/handle/2043/19258/Lone%20Wolf%20Terrorism%20-%20Masters%20Thesis%20-%20Lewis%20Dickson.pdf?sequence=2> (11. 08. 2016.)

⁹ 'The Threat from Solo Terrorism and Lone Wolf Terrorism,' Center for Terror Analysis. PET, Denmark, 2011. Available: www.pet.dk/English/~media/Engelsk/the_threat_from_solo_terrorism_and_lone_wolf_terrorism_-_engelsk_version_pdf.ashx (11. 08. 2016.)

¹⁰ Paul Gill, *Lone-actor Terrorists – a Behavioural Analysis* (New York, Routledge, 2015), 1–24.

¹¹ *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016*, EUROPOL, Netherlands. Available: www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016 (10. 08. 2016.), 5.

¹² Quoted by Matthijs Nijboer, 'A review of lone wolf terrorism: The need for a different approach,' *Social Cosmos* 1 (2012). Available: <http://socialcosmos.library.uu.nl/index.php/sc/article/view/43> (12. 08. 2016.)

¹³ Jeffrey C. Connor and Carol R. Flynn, *Report: Lone Wolf Terrorism*, National Security Critical Issue Task Force, Georgetown University, Washington, 2015. Available: <http://georgetownsecuritystudiesre-view.org/wp-content/uploads/2015/08/NCITF-Final-Paper.pdf> (08. 08. 2016.), 9.

¹⁴ József Kis-Benedek, *Dzsidhadizmus, radikalizmus, terrorizmus* (Budapest: Zrínyi, 2016).

¹⁵ R. Pantucci, *A typology of lone wolves: Preliminary analysis of lone Islamist terrorists* (London: International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 2011).

In the case of this group, genuine commitment to extremist ideology is hard to establish, because underlying psychological or social problems (for example poverty, solitude) are not uncommon. Radicalisation and planning plots also serve to cover up such circumstances. Experience shows that these people openly proclaim their ideas, even their intention to attack, and can therefore be easily noticed by authorities. However, due mainly to the likelihood of mental illness, it is difficult to estimate the probability of such planned attacks.

- lone wolf: Lone wolves carry out acts of terrorism alone, without any visible external influence, but their link to at least one radical group can be evidenced. They primarily contact terrorist organisations or other lone offenders on the internet. Usually no information is available on persons these lone wolves cooperate with in real life, or whether they participate in any training or terrorist boot camps. Generally, terrorist acts committed by lone wolves are backed by an extremist organisation, influencing the given person by exhortation or possibly by indirect control.
- lone wolf pack: a term signifying a loose organisation of lone wolves. People of this type operate in small groups, share extremist views of larger organisations, but they do not form part of those. Members of such groups usually connect to carry out acts of terrorism together, thus their cooperation is not a long-term one. A number of indications suggest that members communicate with other organisations, but, similarly to the previous type, they, too, reach out to each other on the internet.
- lone attacker: Attackers who carry out attacks alone, but are proven to enjoy the physical and financial support of a larger terrorist organisation. Weapons, money and instructions (for example choice of location) for the attack are usually provided by the leader of the given group.

According to the most common theory of modelling terrorist acts committed by lone offenders, four dimensions characterise this method of attack:¹⁶ the extent of radicalisation, motivation, execution and risk awareness.

3. The concept of criminal policy

Criminal policy is 'a discipline investigating the causes and effects of crime that establishes the limits of government measures against crime'.¹⁷ In the field of criminal sciences, criminal policy is related to criminal jurisprudence, that is, criminal law, rules of criminal procedure and law of corrections, and non-legal disciplines, such as criminology, criminal psychology and forensics,¹⁸ linking these within a framework.

¹⁶ R. A. Bates, 'Dancing with wolves. Today's lone wolf terrorists,' *The Journal of Public and Professional Sociology* 4, no 1 (2012), 1–14.

¹⁷ Quoted by Katalin Gönczöl, Klára Kerezi and László Korinek, *Kriminológia – Szakkriminológia* (Budapest: Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft, 2007), 601.

¹⁸ Andrea Borbíró, Katalin Gönczöl, Klára Kerezi and Miklós Lévay, *Kriminológia* (Budapest: Wolters Kluwer Kft, 2017), 716.

The subsystems of criminal policy are policing and crime prevention policy, victim protection policy, criminal policy, criminal law policy, criminal justice policy and prison policy.¹⁹ The theory of deterrence is defined within the framework of criminal policy. This theory is paramount because it plays a primary role in managing crime and crime control. It is the basis of how the state manages crime both on the level of the individual and as a social phenomenon.

4. Deterrence as the basis of prevention

To understand the doctrine of deterrence, we need to revert to the theory it is derived from. Criminologist Andrea Borbíró puts it this way: ‘The classic paradigm is based on the theory of free will. It maintains that human beings are rational individuals acting out of free will, whose behavior and decisions are shaped only in their own best interests. According to the classic paradigm, crime does not have any particular reason other than that individuals, following their own interests, decide to commit acts of crime, because it is good for them for some reason, that is, it is worth it (this is why the related criminological theories are also called decision theory or choice theory).’²⁰ Certainty of penalty lends its deterring force. These theories are discussed in Cesare Beccaria’s (1778) work entitled ‘On Crimes and Punishments’.²¹ This is how the so-called classic paradigm emerged. This criminal policy was dismissed for some time. From the 1970s it gradually reemerged with the crisis of the welfare states.

This is regarded as the neoclassical turning point in criminal policy, taking place in 1984. This is when the state assumed the role of establishing or enforcing law and order, and the focus again shifted on the doctrine of deterrence. It is commonly associated with neutralisation, that is, with neutralisation of the individual or the act. But what is deterrence itself based on? The sudden sharp rise in the rate of crime cannot be matched with the number of solved crimes. In Hungary the number of registered offences rose fourfold between 1985 and 1992; socio-economic changes also significantly transformed causal trends.²² In his book entitled *Igazságosan vagy okosan?* (Just or Smart?), published in 1992, the criminologist András Szabó dedicated the fifth chapter to the study of deterrence.

András Szabó defined the theory of deterrence with the following elements: Threat, Fulfilling the threat, Choice and responsibility, Balance of advantages and disadvantages, Certainty and stringency (inevitability).²³

All punishments have a general and a specific deterring effect. General punishments are aimed at potential offenders. Specific punishment is aimed at the person already punished. Among means of deterrence, punishment based on acts – which is proportionate to the acts – is the most important one. In crime and punishment, traditional criminal procedure does not take into account the psychological,

¹⁹ Borbíró et alii, *Kriminológia*.

²⁰ *Ibid.*, 36.

²¹ Cesare Beccaria, *A bűnökről és büntetésekről* (Budapest: Attractor könyvkiadó kft, 2012), 112.

²² Borbíró et alii, *Kriminológia*, 754.

²³ András Szabó, *Igazságosan vagy okosan?* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993), 99–100.

sociological and cultural circumstances of the perpetrator, only examines the fact of committing the sin. Clearly it is effective in handling a surge in crime or migration, for example. It provides for general prevention, is universally applicable to all, and produces rapid and visible results. It is relatively cheap, as it does not require any significant organisational development, only a one-off technical investment. In terms of criminal law, it ensures a certain level of deterrence and crime prevention, but not in the sense of classic threefold crime prevention. The most common form of deterrence is incarceration. 'The number of detainments decreases crime, because it shows direct and immediate crime solving results or social response.'²⁴

In the theory of deterrence, the act of crime is punished. The (neo)classic paradigm, however, no longer only punishes the act, but, with the development of technical and environmental tools and methods, it makes committing the crime more difficult or prevents it. This is called environmental criminology or situational crime prevention. The theory was developed by the American criminologist V. Ronald Clarke.²⁵ Many scientists in the field of criminology, including Clarke, do not consider this to be criminology or science, as it does not analyse the causal links of crime or provide any explanation of these. He considers it as a mere set of technical solutions.

5. Identification of lone offenders

The problem is that the penal system aims at covering the widest spectrum possible, allowing individual perpetrators to remain invisible. This may be inferred from the concept that punishment should be inevitable. This will not deter lone offenders, radicalised or motivated otherwise, from committing crimes. They do not want to get away with crime, nor do they want to escape. Their only goal is to carry on causing as much damage as possible. For the time being the (neo)classic criminal policy – based on the principle of crime and punishment – serves as the basis for crime prevention, and is correlated with the above noted theory of deterrence.

Below I provide an interpretation of the theory with a focus on the lone offender:

- Threat: the perpetrator is completely indifferent to it.
- Fulfilling the threat: he does not fear punishment because he will no longer be alive, or will commit suicide, or make the police kill him.
- Choice and responsibility: he is certain to sufficiently consider and plan his act. The responsibility always falls on others: on the government, society and the victims.
- Balance of advantages and disadvantages: this is a crucial factor. The goal is to cause as much destruction as possible in the shortest possible time.
- Certainty and stringency (inevitability):²⁶ unfortunately, he/she is completely unaffected. The lone offender's only concern is to be detected soon and prevented from committing his act.

²⁴ Ibid., 98–125.

²⁵ V. Ronald Clarke, 'Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope,' *Crime and Justice* 4 (1983), 225–256..

²⁶ Szabó, *Igazságosan vagy okosan?* 99–100.

All punishments have a general and a specific deterring effect. In this case, general punishment is aimed at potential future offenders, who are in fact not even offenders in a classic sense. No information is available on the number of acts of terrorism prevented by deterrence, therefore deterrence in this sense is ineffective. We do not know how many potential lone offenders are detected before committing any crimes. The media cover successful or attempted attacks. Such coverage tends to reinforce potential future lone offenders in their conviction that they would be much better in executing crimes. In other words, the above noted theory of crime and punishment is compromised, not to mention the pain caused to victims, the victims' families and the whole of society. András Szabó pointed out that victims are not provided any explanation or compensation. Perpetrators often leave a manifesto behind, in which they explain their actions. The victims, however, will never get an answer to the question: Why me?

Thus there are two reasons why prevention does not work. The first reason is that it was not envisaged for such type of crime. The second reason is that the offender's personality is unique to the extent that it remains invisible and undetectable under the radar.

6. Interpretation of profiling

Due to the unique character of lone offenders, profiling can offer a possible solution for prevention. Professional protocols describe profiling as follows: 'Psychological profiling aims at determining probable psychological characteristics of the offender and his act primarily by aggregation, analysis and evaluation of psychological data and application of psychological theories, methods and research findings in relation to the given crime.'²⁷

According to a study of the University of Maryland,²⁸ psychological analyses are applied on three levels in combating terrorism:

- In the analysis of individual characteristics, researchers aim to identify personality or psychopathological traits associated with the expression of terrorist behavior. As noted in the first chapter, certain personal traits and social circumstances determine why some people become terrorists; mental and personality disorders, unfavourable social, economic and political circumstances will jointly increase the influence of terrorist groups over both individual and society. The profiling of underlying motivation, a propensity to susceptibility and the general psychological profile of a terrorist may support counter-intelligence in the detection of individuals who may be members of terrorist groups or may be plotting an attack. Creation of a profile also plays an important role in the preparation of deradicalisation plans.

²⁷ A. Pásztor, Cs. Mityók and F. Németh, 'A rendvédelmi bűnügyi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja,' 2009. Available: https://psycho.unideb.hu/munkatarsak/csukenyi_csilla/targyak/rendvedelempszichologia.pdf. (27. 10. 2020.)

²⁸ A. W. Kruglanski and S. Fishman, 'Psychological factors in terrorism and counterterrorism: Individual, group and organizational levels of analysis,' *Social Issues and Policy Review* 3, no 1 (2009), 1–44.

- Group-level analyses focus research on social influence aimed at the recruitment of new members, the spread of terrorist ideology and means of education under such ideology, and language reinforcing the legitimacy of terrorist norms. Social-psychological findings pertaining to the topic demonstrate the group dynamics and the characteristics of interactions between the individual and the group in the profile of terrorist organisations.
- Organisational-level analyses focus on training, logistical and financial characteristics that indicate future acts of terrorism. These include strategic and tactical briefings, the setting of goals, decision-making methods, tools of deterrence, and methods of planning and carrying out attacks. Organisation-level analyses also identify group hierarchy and political goals. These results help in determining terrorist groups' means of attack and possible targets to enable authorities to take the appropriate security measures.

7. Use of predictive profiling for identification purposes

While profiling basically supports the identification of unidentified perpetrators of crimes already committed, the predictive profiling of lone offenders attempts to provide points of reference suitable for the identification of possible future offenders based on their personality traits, detecting potential radicalised lone offenders, by summarising the individual psychological, sociological, anthropological and criminological traits of perpetrators of crimes or acts of terrorism already committed.

It is important to note that such screening will not work without a warning system at national level, where teachers, family care staff, probation officers, policemen, school psychologists, youth mentors active on the appropriate levels can assess possible future attackers based on provided criteria. Subsequent steps are determined by the extent of deviance and the analysis of their behavior. The life of a merely rebellious or deviant person, however, should not be ruined. The presumption of innocence must be observed under these circumstances as well.

In addition to identification, profiling can support the creation of a proactive strategy. If experts, namely, have sufficient information on the type of criminal behavior associated with the given personality type, they can screen potentially dangerous individuals in advance.²⁹

Lívia Szijártó observed the following: 'Preventive measures can also be supported by victimology, as the examination of the probability of becoming a victim may help build a better security system.'³⁰

The targets of aggression and the underlying motivation are completely irrelevant. Prevention is in everybody's interest. Security is a common cause and a common system or product. Artificial intelligence is the way of the future. It supports the filtering of large samples of data, relieving the workload of staff. Artificial intelligence

²⁹ E. Beauregard, 'Criminal profiling: Art or science?' *The Society of Notaries Public of British Columbia* 16, no 4 (2007), 16–17.

³⁰ Lívia Szijártó, *Alkalmazott pszichológiai módszerek a szélsőséges csoportok és a terrorizmus elleni harcban*, PhD dissertation, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, 2019. Available: (04. 06. 2019.)

recognising intention replaces human work, but humans have the last word; artificial intelligence cannot substitute human expertise and empathy.

8. Predictive analytics as method

Data mining and big data are often associated with predictive analytics. Predictive analytics (or forecasting) is a method of data science. Essentially we estimate the probability of or predict future behavior under the given circumstances on the basis of data categorised according to special characteristics and past behaviour.³¹

Predictive analytics is a complex procedure in which we identify already known results based on known factors and yet there are other results to be identified based on such factors. It involves the prediction (modeling) of expected future behavior using the largest amount of past data possible. It is the sum of mathematical, statistical and econometric methods that identify correlations within databases and help us make better decisions.

Shmueli and Koppius (2010)³² defined two components of predictive analytics:

- empirical predictive models (statistical models and other methods, such as data mining algorithms) that base forecasts on observations;
- evaluation of the methods, the model's predictive power, that is, predictive accuracy. Only models with the ability to also allow for the interpretation of the 'new' in time – that is, at a future point of observations in time – can generate accurate forecasts.

Key behavioral characteristics that determine the probability of a given conversion are called predictors. Predictors can be, for example, times, durations, locations and so on. The more predictors are available, the more accurate the predictive analysis will be. To enhance success, predictors must be combined within a given model. For example, physical proximity can be a predictor.

In practice, three types of models support predictive analysis. The choice of the appropriate model depends on the purpose of analysis.

8.1. Descriptive model

This is the predictive analytics model most commonly used in business. Essentially, our customers and products are classified (described – hence the model's name) by way of data analytics. Unlike the predictive model, the element is not analysed according to aspects of a single event (consequence or conversion), but is classified on the basis of several aspects and correlations.

³¹ J. Tessényi and K. Kazár, 'Szerencsejáték-vásárlási szokások vizsgálata „prediktív analitika” segítségével,' *Statisztikai Szemle* 90, no 7-8 (2012), 677–695.

³² Galit Shmueli and Otto Koppius, *Predictive Analytics in Information Systems Research*, Robert H. Smith School Research Paper No. RHS 06-138, 2010.

8.2. Predictive model

The probability of a future event is determined by analysis of data from the past. The predictive model is used when we want to determine the probability of a given consequence for an element with one or more known characteristics. The method essentially involves the consideration of the behavior of an element with known characteristics under the given circumstances, and establishing the probability of the behavior of a different element with similar characteristics under similar but yet unknown circumstances.

8.3. Prescriptive model (or decision model)

This model serves the forecasting of the expected results of given decisions, that is, it analyses all possible outcomes of the given decisions and their probability in consideration of different factors. It gives us the option to analyse and optimise changes in outcomes by changing different factors (for example before a business expansion, it helps estimate the rise and fall in demand for different products). The model's second name suggests that it commonly serves the setup of decision mechanisms and sets of rules.

The starting point is the definition of the lone attacker: 'He commits attacks alone, is not affiliated with any organized terrorist organization or network, plans and carries out the modus operandi alone, without any direct external instruction or control.'³³ The emphasis is on predictors, that is, he acts alone, plans his activities, without external influence. Examining these three factors with a statistical method – a technique based on statistical data – made it possible to use the tools of psychology to identify potential dangerous groups and lone offenders based on activities in cyberspace by assigning a predictive method, analysis in the direction of the filter, that is, possible identification of potentially dangerous individuals. The result of the analysis are predictors; the method will yield the identity of perpetrators of probable acts of terrorism, that is, the psychological traits of perpetrators of planned acts, committed alone, without external influence. Based on the risk assessment, the final assessment must be carried out by a group of experts.

Criminal acts can be compared to unexpected lightning strikes. This raises the question of whether lightning strikes can be predicted. The answer is yes. Human behavior is also predictable. Long, calm periods are interrupted by such flashes.³⁴ Flashes are sudden, unexpected acts or events of extraordinary importance exceeding the average level of ordinary life situations. Human behavior is unpredictable and random. But if it is random, it is also predictable.³⁵ The filtering of large samples of data is possible by summary of the above theories and conversion of the sociological, psychological and criminal characteristics of perpetrators of past attacks into algorithms.

³³ Nijboer, 'A review,' 34.

³⁴ Albert-László Barabási, *Villanások. A jövő kiszámítható* (Budapest: Libri, 2010).

³⁵ Ibid.

This is possible only if the potential attacker has a so-called virtual footprint. If this is not the case, the responsibility to detect potential lone offenders falls on actors of the above noted threefold crime prevention system. Flashes, that is, acts violating norms, can occur in both cases, but their prevention requires different capabilities. In the first case, filtering is performed in virtual space; in the second case, detection is up to the human factors of the system. People without a virtual footprint can be filtered, because together with other factors, this may suggest a potential offender. Of course, potential violations of norms should be ranked; more serious ones require immediate action, while monitoring may suffice for less serious ones.

The assumption of the predictability of human behavior needs clarification. Predictive forecasting is not always possible because human actions are influenced by external and internal factors, with a pronounced effect of momentary psychological, emotional and mental states. In some cases, under certain circumstances the potential future actions of individuals may be predicted on the basis of their attitudes and relationships to these, and in other similar cases, prediction is not possible.

9. Conclusion

In my study, I presented a general non-specific solution, the significance of which is that, supplemented with the characteristics of the area to be examined and the predictors specific to the area, we obtain a usable method of prevention. In Hungary, the number of crimes committed by lone offenders, such as acts of terrorism or hate crimes, is fortunately low. Coverage of the phenomenon in Western and Hungarian media, however, stirs strong emotions, shifting focus on the issue of prevention. As shown above, criminology theories help us understand the multi-faceted features of criminal policy. Nevertheless, criminal policy does not offer any solutions for the identification of lone offenders or for the prevention of lone-actor offences. The method of predictive profiling and predictive analytics offers a solution. Predictors noted in the study can be anything – causes such as fear, the feeling of social exclusion, rage, resentment, belonging to the majority or to the minority. For me, a key fundament of predictive profiling is identification and analysis of identity because traditional prevention methods – owing to their general applicability – are ineffective in relation to this *modus operandi*. The focus of attention should be shifted to unique features, involving competent experts and the setting up of a prediction system. Predictive profiling, as a method, is one of many alternatives. It may be effective precisely because of the unique nature of such crime. Law enforcement organisations need to manage their resources. They can be supported with predictive analytics, which replaces humans in the processing of large amounts of data, creating a basis for the focused analysis of the targeted person or phenomenon. The next step of predictive analytics will be the use of artificial intelligences in law enforcement and crime prevention. However, the final decision should always be taken by competent humans.

References

- Bates, R. A.: 'Dancing with wolves. Today's lone wolf terrorists.' *The Journal of Public and Professional Sociology* 4, no 1 (2012), 1–14.
- Barabási Albert-László: *Villanások. A jövő kiszámítható.* Budapest, Libri, 2010.
- Beam, Luis: 'Leaderless Resistance.' *The Seditonist* 12, Febr. 1992. Available: www.louisbeam.com/leader-less.htm (09. 10. 2016.).
- Beauregard, E.: 'Criminal profiling: Art or science?' *The Society of Notaries Public of British Columbia* 16, no 4 (2007). 16–17.
- Borbíró, Andrea – Gönczöl, Katalin – Kerecsi, Klára – Lévy, Miklós: *Kriminológia.* Budapest, Wolters Kluwer Kft, 2017.
- Beccaria, Cesare: *A bűnökről és büntetésekről.* Budapest, Attractor könyvkiadó kft., 2012.
- Clarke, V. Ronald: 'Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope.' *Crime and Justice* 4 (1983), 225–256. DOI: <https://doi.org/10.1086/449090>
- Connor, Jeffrey C. – Flynn, Carol R.: *Report: Lone Wolf Terrorism.* National Security Critical Issue Task Force, Georgetown University, Washington, 2015. Available: <http://georgetownsecuritystudiesre-view.org/wp-content/uploads/2015/08/NCITF-Final-Paper.pdf> (08. 08. 2016.)
- Dickson, Lewis W.: *Lone Wolf Terrorism: a Case Study.* Malmö University, Malmö, 2015. Available: <https://dSPACE.mah.se/bitstream/handle/2043/19258/Lone%20Wolf%20Terrorism%20-%20Masters%20Thesis%20-%20Lewis%20W.Dickson.pdf?sequence=2> (11. 08. 2016.)
- European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016.* EUROPOL, Netherlands. Available: www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016 (10. 08. 2016.) DOI: <https://doi.org/10.2813/525171>
- Farkas, Johanna: 'A magányos merénylők radikalizálódása.' *Acta Humana: Hungarian Centre for Human Rights Publication* 4, no 5 (2016), 17–31.
- Feldman, Matthew: 'Comparative Lone Wolf Terrorism: Toward a Heuristic Definition.' *Democracy and Security* 9, no 3 (2013), 270–288. DOI: <https://doi.org/10.1080/17419166.2013.792252>
- Gill, Paul: *Lone-actor Terrorists – a Behavioural Analysis.* New York, Routledge, 2015. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315766348>
- Gönczöl, Katalin – Kerecsi, Klára – Korinek, László: *Kriminológia – Szakkriminológia.* Budapest, Complex kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2007.
- Hansen, Randall: 'Migration to Europe since 1945: Its History and its Lessons.' *The Political Quarterly* 74, no 1 (2003), 25–38. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-923x.2003.00579.x>
- Josse, Paul: 'Leaderless Resistance and Ideological Inclusion: The case of the Earth Liberation Front.' *Terrorism and Political Violence* 3 (2007), 351–368. Available: www.regonline.com/custl.m.a-ges/300000/302148/LeaderlessResistance.pdf (11. 08. 2016.). DOI: <https://doi.org/10.1080/09546550701424042>
- Kis-Benedek, József: *Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus.* Budapest, Zrínyi, 2016.

- Korinek, László: 'Félelem a bűnözéstől, rejtett bűnözés.' In: *Kriminológia*, ed. by Borbíró, Andrea – Gönczöl, Katalin – Kerezi, Klára – Lévy, Miklós. Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2017.
- Kruglanski, A. W. – Fishman, S.: 'Psychological factors in terrorism and counterterrorism: Individual, group and organizational levels of analysis.' *Social Issues and Policy Review* 3, no 1 (2009), 1–44. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2009.01009.x>
- Nijboer, Matthijs: 'A review of lone wolf terrorism: The need for a different approach.' *Social Cosmos* 1 (2012), 33–40. Available: <http://socialcosmos.library.uu.nl/index.php/sc/article/view/43> (12. 08. 2016.).
- Pantucci, R.: *A typology of lone wolves: Preliminary analysis of lone islamist terrorists*. London, International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence, 2011.
- Pásztor, A. – Mityók, Cs. – Németh, F.: 'A rendvédelmi bűnügyi pszichológiai tevékenység szakmai protokollja.' 2009. Available: https://psycho.unideb.hu/munkatarsak/cskonyi_csilla/targyak/rendvedelempszichologia.pdf (27. 10. 2020.)
- Spaij, Ramón: *Understanding Lone Wolf Terrorism: Global Patterns, Motivations and Prevention*. New York, Springer, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-94-007-2981-0>
- Shmueli, Galit – Koppius, Otto: *Predictive Analytics in Information Systems Research*. Robert H. Smith School Research Paper No. RHS 06-138, 2010. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1606674>
- Szabó, András: *Igazságosan vagy okosan?* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1993.
- Szabó, András László: 'A migráció hatására megjelenő magányos elkövetési mód kriminológiai szempontú vizsgálata és egy lehetséges megelőzési modell.' *Nemzetbiztonsági Szemle* 7, no 3 (2019), 3–17. DOI: <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.3.1>
- Szijártó, Livia: *Alkalmazott pszichológiai módszerek a szélsőséges csoportok és a terrorizmus elleni harcban*. PhD dissertation, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, 2019.
- Tessényi, J. – Kazár, K. (2012): 'Szerencsejáték-vásárlási szokások vizsgálata „prediktív analitika” segítségével.' *Statisztikai Szemle* 90, no 7-8 (2012), 677–695.
- 'The Threat from Solo Terrorism and Lone Wolf Terrorism.' Center for Terror Analysis. PET, Denmark, 2011. Available: www.pet.dk/English/~media/Engelsk/the_threat_from_solo_terrorism_and_lone_wolf_terrorism_-_engelsk_version_pdf.ashx (11. 08. 2016.)

Tartalom

ERDÉSZ VIKTOR: <i>Az irányítás és az elemzés-értékelés rendszere az amerikai Hírszerző Közösségben</i>	3
CSIZNER ZOLTÁN: <i>A magyar hírszerző és elhárító szervek története 1918-tól a II. világháború végéig</i>	18
NAGY IVETT: <i>Kábítószer-bűncselekmények nemzetközi kitekintésben</i>	40
NAGY KATALIN – MEZEI JÓZSEF: <i>Nemzetközi kitekintés a terrorelhárítás területén folytatott biztonságtudatosítási programokba</i>	50
ANDRÁS LÁSZLÓ SZABÓ: <i>Criminal Policy Approach to Lone Offenders and a Possible Model for their Identification</i>	66